

2019

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych

Miasto Mława

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
Dane demograficzne	6
Metryka miasta.....	8
Działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.....	8
Działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.....	11
Działalność Podkomisji interwencyjno-motywującej.....	12
Punkt konsultacyjno-informacyjny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	12
Rynek alkoholowy.....	13
Skala problemów społecznych	14
Nadużywanie alkoholu i innych substancji psychoaktywnych (dane z Komendy Powiatowej Policji w Mławie)	14
Skala uzależnienia i współuzależnienia mieszkańców Mławy	15
Przestępczość.....	16
Przemoc w rodzinie (dane z Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie).....	18
Zasoby w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	22
Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne dla młodzieży.....	22
Szkolenia dla pracowników KRPA, MOPS, Świetlic itp.	22
Pozostałe dane miasta.....	22
Inne oddziaływania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży	23
Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców	24
Grupa badana.....	24
Cel badania.....	25
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców.....	26
Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne	27

Substancje psychoaktywne: nikotyna	32
Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze.....	34
Przemoc w rodzinie.....	37
Przekonania dotyczące wychowania dzieci	37
Zjawisko przemocy w rodzinie.....	39
Hazard.....	42
Cyberprzemoc i uzależnienie od internetu.....	45
Badania sprzedawców napojów alkoholowych.....	47
Grupa badana.....	47
Cel badania.....	47
Wyniki badań.....	48
Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży	56
Metodologia.....	56
Cel badania.....	56
Charakterystyka grupy badanej.....	57
Wyniki.....	62
Substancje psychoaktywne: Alkohol.....	62
Substancje psychoaktywne: Papierosy	66
Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze	69
Postawy wobec substancji psychoaktywnych.....	73
Przemoc w szkole.....	76
Uzależnienie od internetu i cyberprzemoc.....	81
Hazard.....	88
Podsumowanie, wnioski i rekomendacje.....	90
Oddziaływania profilaktyczne wśród dzieci i młodzieży – rekomendacje oparte na modelu profilaktyki pozytywnej:	94
Czynniki ryzyka.....	95
Czynniki chroniące.....	96

Wnioski i rekomendacje dla Miasta Mława 99

WSTĘP

Raport ma na celu przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w pierwszej połowie 2019 roku, obejmujących podstawowe problemy społeczne związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniem od hazardu, przemocą w rodzinie oraz w środowisku szkolnym, cyberprzemocą, a także postawami społecznymi wobec tychże zjawisk.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w mieście Mława wśród trzech grup reprezentujących trzy lokalne środowiska:

- 1) dorośli mieszkańcy
- 2) dzieci i młodzież szkolna
- 3) sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

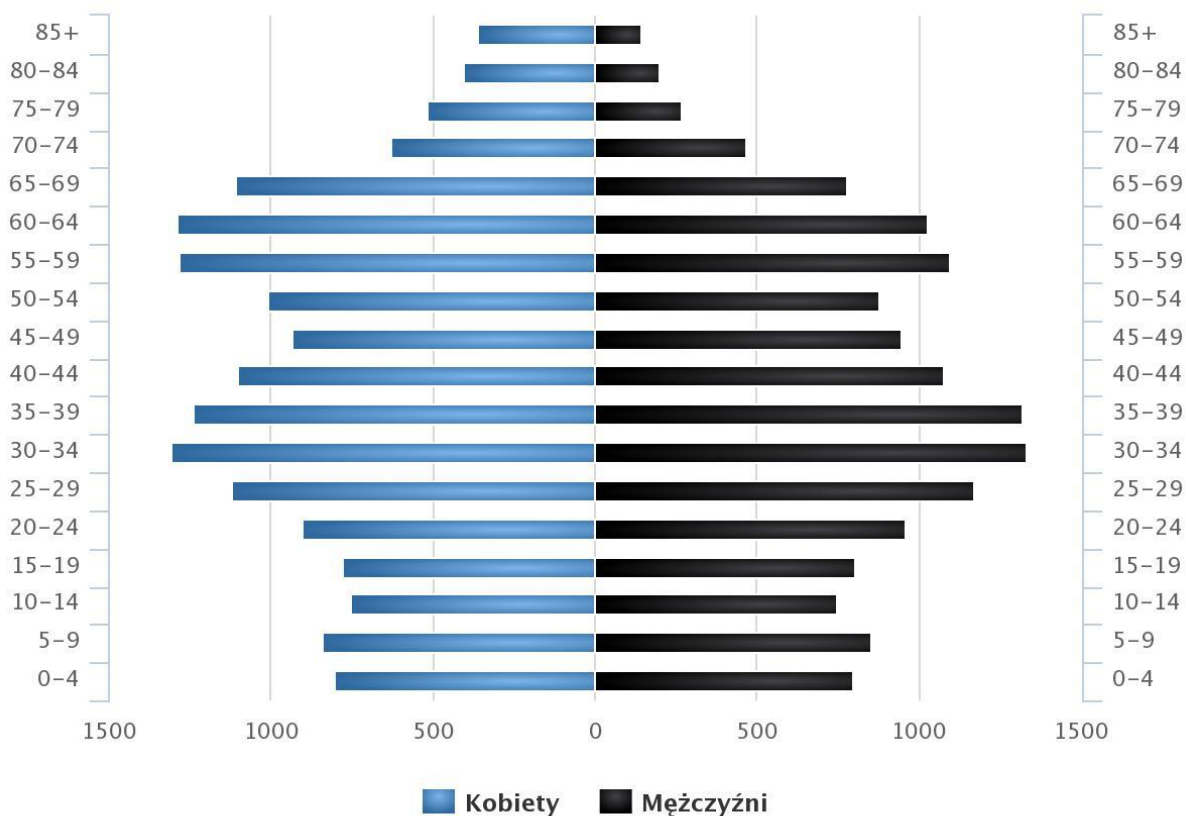
Dane pochodzące z badań ankietowych uzupełniono o dane na temat funkcjonowania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Grup Samopomocowych, Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Poradni Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Mławie.

DANE DEMOGRAFICZNE

Mława jest niewielkim miastem z liczbą mieszkańców wynoszącą **31 243**, z czego **52,4%** stanowią kobiety, a **47,6%** mężczyźni. W latach 2002-2017 liczba mieszkańców **wzrosła o 6,0%**. Średni wiek mieszkańców wynosi **40,3 lat** i jest **porównywalny** do średniego wieku mieszkańców województwa mazowieckiego oraz **porównywalny** do średniego wieku mieszkańców całej Polski. **62,0%** mieszkańców Mławy jest w **wieku produkcyjnym**, **18,2%** w **wieku przedprodukcyjnym**, a **19,7%** mieszkańców jest w **wieku poprodukcyjnym**.

Piramida wieku mieszkańców Mławy, 2017

(Źródło: GUS)

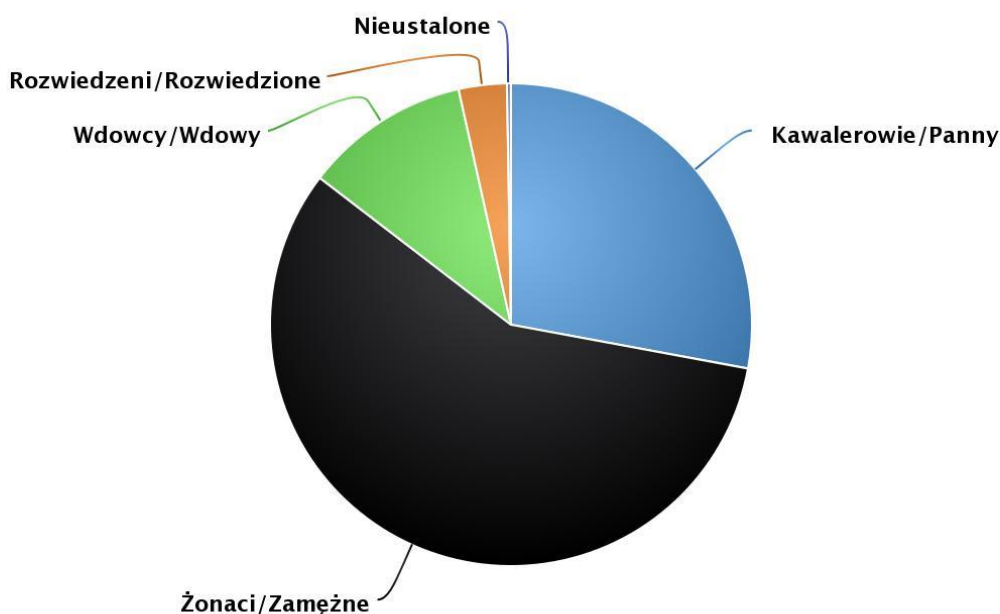
www.polskawliczbach.pl

Źródło: <http://www.polskawliczbach.pl/Mława>

Mieszkańcy Mławy zawarli w 2017 roku **149** małżeństw, co odpowiada **4,8** małżeństwom na **1000** mieszkańców. Jest to **nieznacznie mniej** od wartości dla województwa mazowieckiego oraz **nieznacznie mniej** od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano **1,5** rozwodów przypadających na **1000** mieszkańców. Jest to **znacznie mniej** od wartości dla województwa mazowieckiego oraz **znacznie mniej** od wartości dla kraju. **27,9%** mieszkańców Mławy jest stanu wolnego, **57,5%** żyje w małżeństwie, **3,2%** mieszkańców jest po rozwodzie, a **11,1%** to wdowy/wdowcy.

Stan cywilny (Ludność w wieku 15+ lat) – Mława

(Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011)

www.polskawliczbach.pl

Źródło: <http://www.polskawliczbach.pl/Mława>

METRYKA MIASTA

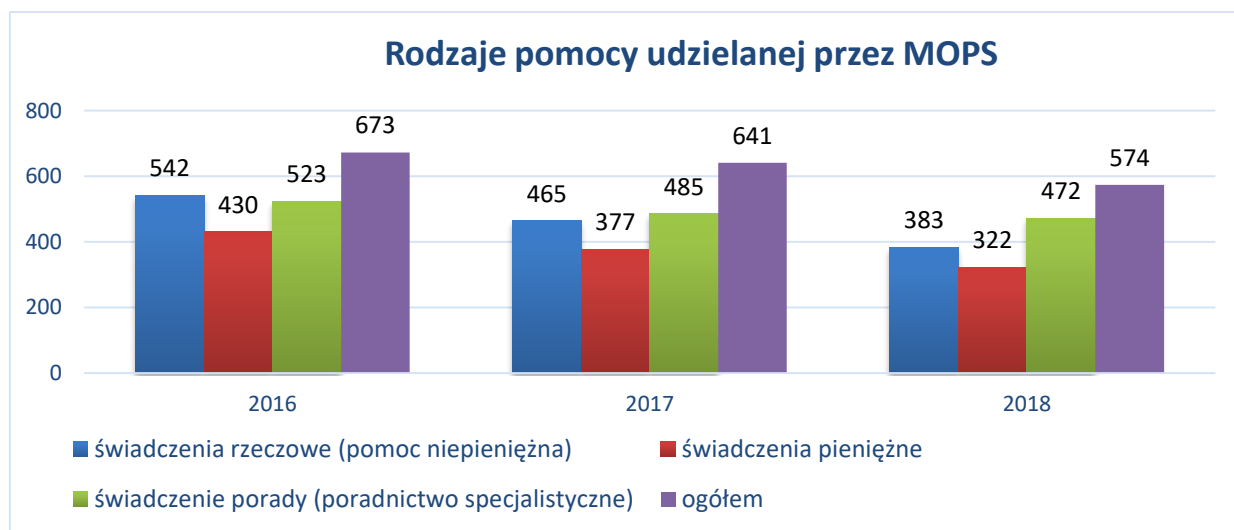
DZIAŁALNOŚĆ MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Pomoc Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Liczba rodzin ogółem	673	641	574
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	132	87	88

W latach 2016 – 2018 zaobserwowano w Mławie spadek liczby rodzin korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej, w tym rodzin korzystających ze świadczeń z powodu problemu uzależnień.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mławie w latach 2016 – 2018 udzielał pomocy rzeczowej oraz pieniężnej, a także świadczeń poradnictwa specjalistycznego. Liczba udzielanych świadczeń w przeciągu ostatnich trzech lat wykazała tendencję spadkową. Najczęściej rodziny korzystały z pomocy rzeczowej (niepieniężnej), w następnej kolejności z poradnictwa specjalistycznego oraz świadczeń pieniężnych.

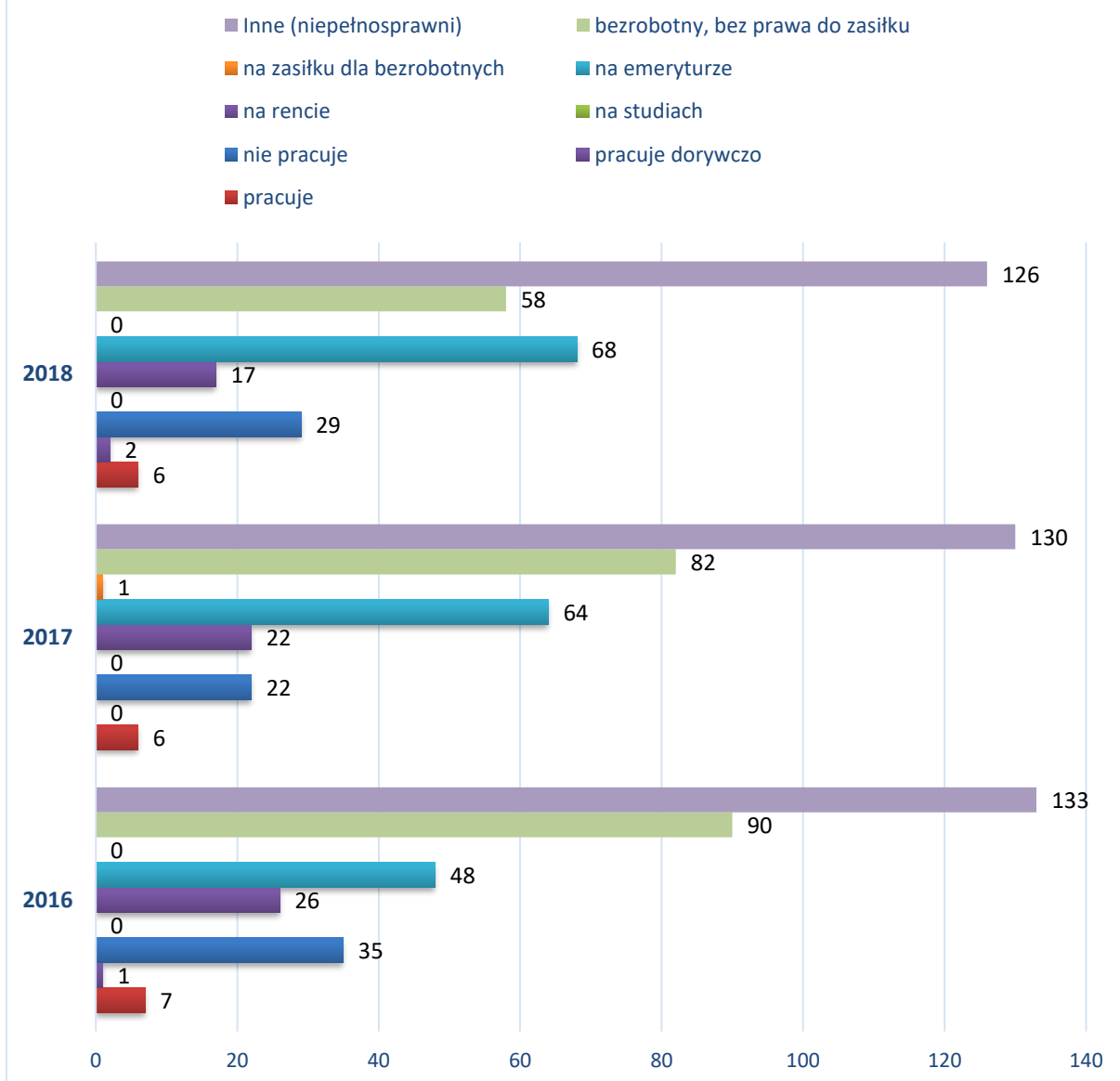

Powody przyznawania pomocy społecznej (liczba osób)

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Niepełnosprawność	255	245	242
Bezrobocie	313	260	195
Osoby dotknięte klęską żywiołową	0	0	0
Ubóstwo	435	390	287
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	194	147	152
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	235	249	265
Alkoholizm	128	86	84
Narkomania	0	1	4
Sieroctwo	0	1	0
Bezdomność	30	33	33
Potrzeba ochrony macierzyństwa	70	69	60
Przemoc w rodzinie	143	128	118
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	19	7	14
Zdarzenia losowe	1	1	3
Sytuacje kryzysowe	93	98	59
Ogółem	673	641	574

Ogólna liczba przyznawanych świadczeń pomocy społecznej w ostatnich trzech latach wykazała tendencję spadkową. Szczególnie widoczne jest to w liczbie świadczeń przyznawanych z powodu bezrobocia, ubóstwa, bezradności opiekuńczo-wychowawczej, alkoholizmu oraz przemocy w rodzinie. Natomiast wśród liczby świadczeń przyznawanych z powodu długotrwałej choroby oraz narkomanii odnotowano tendencję wzrostową.

Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową

W 2018 roku zaobserwowano tendencję spadkową wśród liczby osób nie pracujących korzystających z pomocy społecznej w Mławie (w porównaniu do roku 2016). Jednakże w porównaniu z rokiem 2017 liczba osób nie pracujących korzystających z pomocy społecznej nieznacznie wzrosła. Zwiększyła się również liczba osób pracujących dorywczo, które korzystają z pomocy społecznej. Liczba osób pracujących i jednocześnie korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej zmniejszyła się w roku 2017 i 2018 w porównaniu do roku 2016. Na podstawie powyższych danych można uznać, że wśród osób korzystających z pomocy społecznej w Mławie nastąpił nieznaczny wzrost aktywności zawodowej.

DZIAŁALNOŚĆ MIEJSKIEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mławie odbywała w latach 2016 – 2018 regularne posiedzenia oraz przeprowadzała kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

W latach 2017 - 2018 liczba wydanych przez Komisję zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie miasta Mławy była zdecydowanie niższa w porównaniu do roku 2016.

Podkomisja interwencyjno –motywująca w 2018 roku rządziej zlecała przeprowadzenie badań przez biegłych sądowych w porównaniu z rokiem poprzednim. Ilość wniosków o leczenie odwykowe na przestrzeni ostatnich trzech lat uległa zmniejszeniu.

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych			
	2016	2017	2018
Posiedzenia MKRPA (ogółem), w tym:	39	32	34
Ogólne posiedzenia Komisji	15	10	12
Posiedzenia podkomisji interwencyjno-motywującej (dylżury, 2-osobowy skład co dwa tygodnie)	24	22	0
Przeprowadzono rozmowy	130	137	125
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	0	24	12
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych (ogółem) w tym:	79	24	25
○ dotyczących jednorazowych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	2	0	0
○ dotyczących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży	77	24	25
○ postanowienia negatywne	0	0	0

DZIAŁALNOŚĆ PODKOMISJI INTERWENCYJNO-MOTYWUJĄCEJ

Podkomisja interwencyjno-motywuująca

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Wnioski o leczenie odwykowe	47	55	38
Obecnie rozpoczętych spraw	53	60	45
Zlecenia przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	6	22	17
Wnioski do Sądów w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	10	10	10

PUNKT KONSULTACYJNO-INFORMACYJNY DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE

Na przestrzeni ostatnich trzech lat zaobserwowano tendencję spadkową dotyczącą ilości rodzin, w tym rodzin z problemem alkoholowym, korzystających z pomocy Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Mławie.

Punkt Konsultacyjno-Informacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu	143	128	118
Rodziny z problemem alkoholowym	101	90	83

RYNEK ALKOHOLOWY

Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Ogółem (stan na dzień 31.12.2018), w tym:	94	89	88
do spożycia poza miejscem sprzedaży (wg zawartości alkoholu) :			
do 4,5%	72	71	69
od 4,5% do 18%	56	55	57
powyżej 18%	56	56	58
do spożycia w miejscu sprzedaży (wg zawartości alkoholu):			
do 4,5%	22	18	19
od 4,5% do 18%	9	8	8
powyżej 18%	9	9	9

W latach 2016 – 2018 w Mławie ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych ogółem uległa zmniejszeniu. Zmniejszyła się liczba punktów sprzedaży niskoprocentowych napojów alkoholowych do spożycia zarówno poza, jak i w miejscu sprzedaży. Odnotowano natomiast niewielki wzrost liczby punktów sprzedaży alkoholi wysokoprocentowych (powyżej 4,5%) do spożycia poza miejscem sprzedaży.

SKALA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

NADUŻYWANIE ALKOHOLU I INNYCH SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH (DANE Z KOMENDY POWIATOWEJ POLICJI W MŁAWIE)

Poniższa tabela przedstawia dane pozyskane od Komendy Powiatowej Policji w Mławie dotyczące problemów społecznych związanych z nadużywaniem alkoholu.

Na przestrzeni ostatnich trzech lat ilość zatrzymanych osób do wytrzeźwienia w Mławie wykazuje tendencję spadkową. Z roku na rok odnotowuje się mniej przypadków prowadzenia pojazdów po drodze publicznej w stanie nietrzeźwości, a także mniej wypadków drogowych pod wpływem alkoholu. Tendencja wzrostowa widoczna jest natomiast w liczbie odnotowanych przypadków prowadzenia pojazdów po drodze publicznej po użyciu alkoholu oraz zakłócania porządku publicznego przez osoby będące pod wpływem alkoholu.

Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem alkoholu

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	164	144	132
Prowadzenie pojazdów po drodze publicznej po użyciu alkoholu	113	200	234
Zakłócanie porządku publicznego	689	876	812
Podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	3	6	5
Liczba wypadków drogowych pod wpływem alkoholu	7	5	3
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	82	58	66

SKALA UZALEŻNIENIA I WSPÓŁUZALEŻNIENIA MIESZKAŃCÓW MŁAWY

Poniższa tabela przedstawia dane pozyskane od Poradni Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Mławie dotyczące mieszkańców Mławy zarejestrowanych w Przychodni z podziałem na rodzaj uzależnienia i płeć.

<i>Liczba osób uzależnionych i współuzależnionych</i>			
Okres	2016 r.	2017 r.	I-IX 2018 r.
Uzależnione od alkoholu ogółem,			
w tym:	103	109	95
○ Kobiety	20	23	17
○ Mężczyźni	83	86	78
Uzależnione od narkotyków ogółem,			
w tym:	20	15	15
○ Kobiety	2	1	0
○ Mężczyźni	18	14	15
Uzależnione od hazardu ogółem	1	1	0
Współuzależnione ogółem,			
w tym:	31	31	24
○ Kobiety	28	28	21
○ Mężczyźni	3	3	3

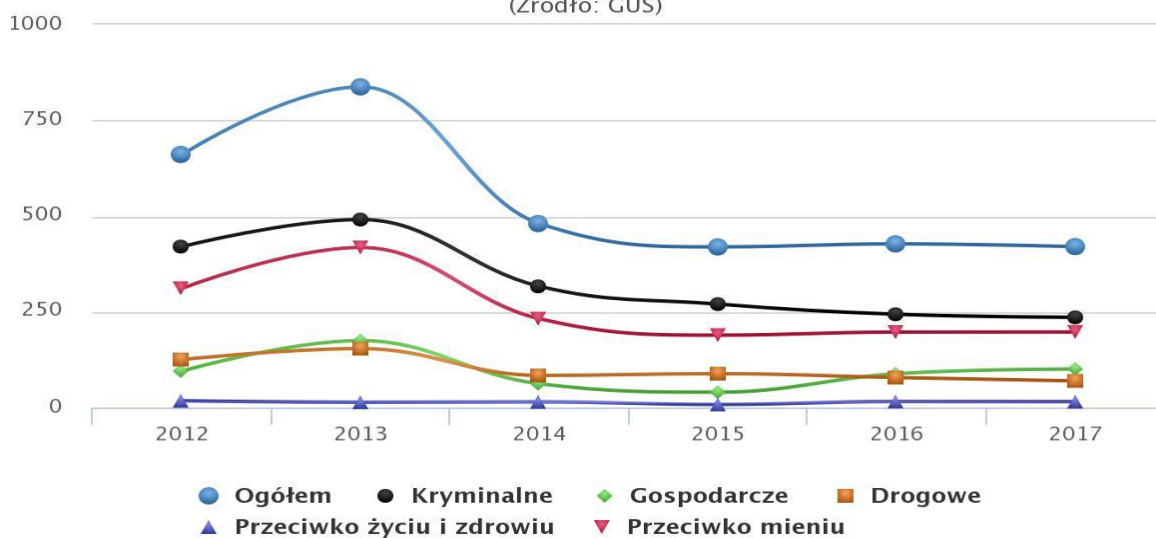
Wśród mieszkańców Mławy częściej z problemem uzależnień zmagają się mężczyźni niż kobiety. Wyjątkiem jest współuzależnienie, gdzie liczba kobiet w porównaniu do liczby mężczyzn jest zdecydowanie większa. Należy zauważyć, że z roku na rok maleje liczba osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków oraz hazardu, a także osób współuzależnionych. Biorąc pod uwagę dane z powyższych tabel, można uznać, że zaobserwowana spadkowa tendencja problemów uzależnień oraz innych problemów społecznych wynikających ze spożywania alkoholu ma związek ze skutecznie prowadzonymi działaniami Miasta w zakresie profilaktyki uzależnień i leczenia osób uzależnionych oraz współuzależnionych.

PRZESTĘPCZOŚĆ

W 2017 roku w Mławie stwierdzono szacunkowo 420 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 13,43 przestępstw. Jest to wartość **znacznie mniejsza** od wartości dla województwa mazowieckiego oraz **znacznie mniejsza** od średniej dla całej Polski.

Przestępstwa stwierdzone (oszacowanie) w Mławie w latach 2012 – 2017

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

Źródło: <http://www.polskawliczbach.pl/Mława>

Z danych zamieszczonych w poniższej tabeli dotyczących przestępstw odnotowanych na terenie Miasta Mława w latach 2016-2018 wynika, że w przeciągu ostatnich trzech lat wzrosła liczba przestępstw odnoszących się do fizycznego i psychicznego znęcania się nad rodziną. Odnotowano natomiast mniej przypadków kradzieży z włamaniem, pobic, kradzieży oraz uszkodzenia mienia.

Przestępstwa na terenie Miasta Mława

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Kradzież z włamaniem	59	44	47
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	28	27	33
Pobicie	12	17	8
Uszkodzenie mienia	48	65	32
Kradzież pieniędzy wraz z dokumentami	11	5	5
Kradzież mienia	69	71	66
Inne	434	465	478

PRZEMOC W RODZINIE (DANE Z ZESPOŁU INTERDYSCYPLINARNEGO DS.
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE)

*Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową wg. danych z Zespołu Interdyscyplinarnego ds.
Przemocy w Rodzinie*

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Liczba interwencji	1041	1093	1118
Dotyczące przemocy w rodzinie	171	188	178
Liczba ofiar przemocy w rodzinie ogółem, w tym:	440	463	410
○ Kobiety	202	208	209
○ Mężczyźni	15	20	16
○ Małoletni do 13 r.ż.	223	235	185
○ Nieletni w przedziale 13-18 lat	0	0	0
Liczba sprawców przemocy domowej ogółem, w tym:	221	228	226
○ Kobiety	3	11	6
○ Mężczyźni	211	216	220
○ Nieletni	3	1	0
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu ogółem, w tym:	109	101	103
○ Kobiety	1	0	0
○ Mężczyźni	105	100	103
○ Nieletni	3	1	0
Liczba dzieci obecnych podczas interwencji	223	235	185

Artykuł KK Kwalifikacja prawna wszczętych / stwierdzonych / zakończonych

2016 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	14	5	12
Groźby karalne	17	3	14
Uchylenie się od płacenia alimentów	12	6	11
Inne	540	526	536
2017 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się nad rodziną	25	11	23
Groźby karalne	18	8	18
Uchylenie się od płacenia alimentów	36	19	19
Inne	572	581	535
2018 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	23	11	25
Groźby karalne	17	6	14
Uchylenie się od płacenia alimentów	68	44	76
Inne	537	537	559

Na przestrzeni ostatnich trzech lat zaobserwowano wzrost liczby interwencji związanych z przemocą domową na terenie Miasta Mława. Z roku na rok liczba sprawców oraz ofiar przemocy w rodzinie ulega niewielkim zmianom, jednak nadal utrzymuje się na względnie stałym wysokim poziomie. Tendencję wzrostową zaobserwowano również w ilości wszczętych spraw związanych ze znęcaniem się nad rodzinom oraz uchyleniu się od płacenia alimentów. Powyższe dane wskazują na konieczność podjęcia działań mających na celu zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie w Mieście Mława.

W związku z procedurą „Niebieskich Kart” - działanie podjęte przez grupy robocze:

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Sporządzono ogółem wniosków, w tym przez :	42	77	45
○ Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	42	77	45

Liczba Niebieskich Kart A ¹

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Ogółem:	93	99	100
w tym sporządzonych przez :			
○ pomoc społeczną	11	12	15
○ oświatę	1	1	0
○ ochronę zdrowia	1	0	0
○ policję	78	86	85
○ Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	0	0

Charakterystyka osób, wobec których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Ogółem			
○ Kobiety	60	71	54
○ mężczyźni	9	7	5
do 18. roku życia			

¹ Niebieska Karta A jest wypełniana przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia w przypadku podejrzenia, że w rodzinie występuje przemoc. Jej wypełnienie oznacza, że procedura mająca na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie została wszczęta. Dokumentuje się w niej zgłoszoną i zastaną na miejscu sytuację, a także działania, jakie zostały podjęte.

○ Kobiety	3	1	0
○ Mężczyźni	4	1	0
od 18 do 67 lat			
○ Kobiety	55	64	51
○ Mężczyźni	3	6	5
od 67 lat			
○ Kobiety	2	6	3
○ Mężczyźni	2	0	0
Charakterystyka osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie			
	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Ogółem			
○ Kobiety	6	5	5
○ mężczyźni	63	71	54
do 18. roku życia			
○ Kobiety	0	0	0
○ Mężczyźni	1	1	0
od 18 do 67 lat			
○ Kobiety	5	5	5
○ Mężczyźni	62	66	53
od 67 lat			
○ Kobiety	1	0	0
○ Mężczyźni	0	4	1

Z danych zamieszczonych w powyższej tabeli można wyraźnie zaobserwować, że najczęściej ofiarami przemocy w rodzinie w Mławie są kobiety między 18. a 67. rokiem życia, natomiast sprawcami – mężczyźni. Niebieskie Karty A w Mieście Mława najczęściej tworzone są przez Policję oraz pomoc społeczną.

ZASOBY W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

WAŻNIEJSZE ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE DLA MŁODZIEŻY

W mławskich szkołach podstawowych w latach 2016 – 2018 zorganizowano m.in. następujące programy profilaktyczne: "Kręci mnie bezpieczeństwo przez cały rok szkolny", "Jesteś widoczny, jesteś bezpieczny", "Narkotyki, dopalacze - nie tędy droga", "Kierowco! Nie polujemy na zebkach", "Bezpieczna droga do szkoły", "Bezpieczne ferie z Komisarzem Mławiakiem", "Cyberprzemoc", "Obcy", "Odblaskowa szkoła", "Debaty z młodzieżą", "Teczka narkotykowa". W programach wzięli udział uczniowie oraz nauczyciele.

Ilość uczestników programach profilaktycznych:

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Uczniów	824	832	652
Nauczycieli	752	1046	772

SZKOLENIA DLA PRACOWNIKÓW KRPA, MOPS, ŚWIETLIC ITP.

Szkolenia dla pracowników KRPA, MOPS, Świetlic itp.

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Liczba szkoleń	1	2	2

POZOSTAŁE DANE MIASTA

Grupy samopomocowe ilość:

- AA (dla uzależnionych): **3**
- Al-Anon (dla współuzależnionych): **0**
- Inne: **terapia grupowa w Przychodni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia**

INNE ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY

Dodatkowe działania związane z profilaktyką uzależnień realizowane były przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mławie w ramach zadań wyznaczonych w Miejskim Programie Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2018.

Inne działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży (ilość osób) realizowane

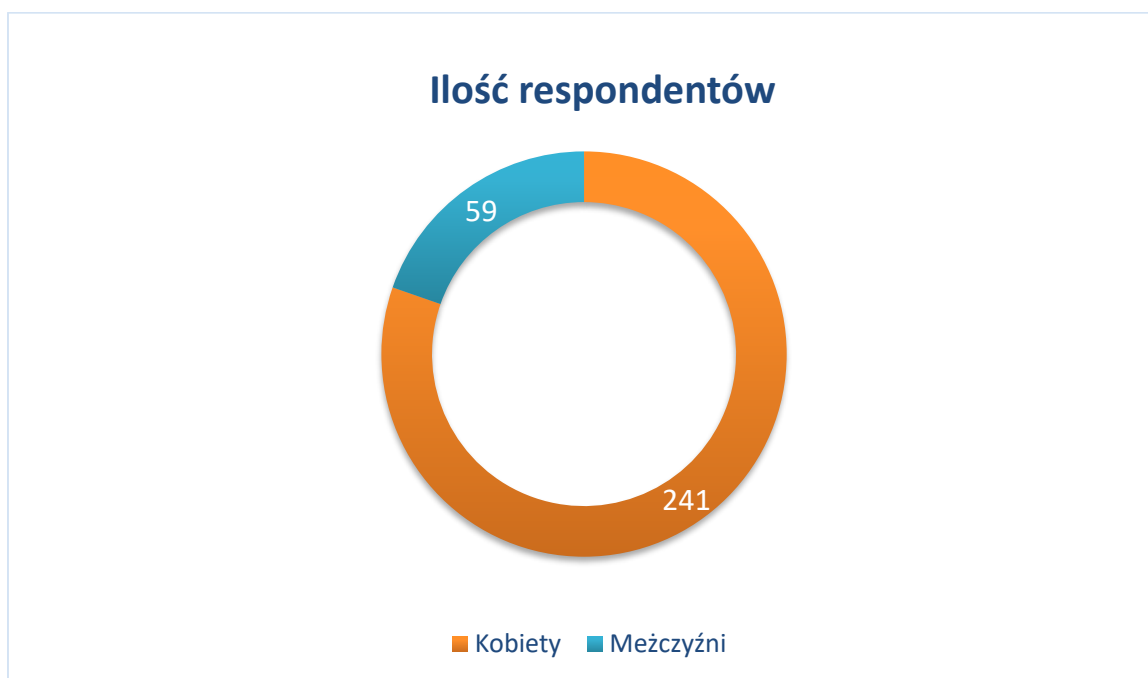
	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Kolonie z programem profilaktycznym	35	35	35
Rekomendowane programy profilaktyczne (Archipelag Skarbów, Debata, Program Domowych Detektywów)	495	997	1193
Inne programy profilaktyczne (Noe, Cukierki, Tajemnica zaginionej skarbonki)	1916	1377	1039
Pozalekcyjne zajęcia opiekuńczo-wychowawcze	116	102	102
Pikniki profilaktyczne (Połączyć dwa światy, W zdrowym ciele, zdrowy duch, Wakacje z Maxem)	300	200	600

LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

GRUPA BADANA

Badania miały charakter ulicznej ankiety w formie papier-ołówek i obejmowały mieszkańców miasta Mława, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci byli informowali o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział łącznie 300 osób dorosłych, wśród których 30% stanowiły osoby starsze powyżej 60 roku życia i 30% - rodzice uczniów mławskich szkół podstawowych. Badaniem objęto 241 kobiet oraz 59 mężczyzn. Średnia wieku respondentów wyniosła 45 lat.

CEL BADANIA

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym,
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze,
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia,
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów,
- zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu,
- zagadnienia związane z przemocą w rodzinie, w tym przekonania dotyczące modelu wychowania dzieci i młodzieży w kontekście stosowania kar fizycznych,
- zagadnienia związane z dostępnością do instytucji wsparcia na terenie miasta Mława dla osób borykających się z problemem uzależnień i przemocy,
- zagadnienia związane z cyberprzemocą oraz uzależnieniami od czynności związanych z nowymi technologiami.

PODSTAWOWE PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW

W pierwszej części badania poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców miasta Mława.

Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców

<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	31%	44%	22%	3%
Zanieczyszczenie wody	24%	32%	29%	15%
Zanieczyszczenie krajobrazu (zaśmiecenie)	34%	35%	24%	7%
Bezrobocie	18%	35%	33%	14%
Bieda, ubóstwo	16%	29%	35%	20%
Bezdomność	15%	22%	36%	27%
Wzrost przestępczości	24%	24%	29%	23%
Kryzys rodziny	22%	30%	34%	14%
Kryzys norm moralnych	25%	30%	23%	22%

Jako najpoważniejsze problemy społeczne mieszkańcy wskazują **zanieczyszczenie powietrza (smog)** – łącznie 75%, **zanieczyszczenie krajobrazu (zaśmiecenie)** - łącznie 69% **oraz zanieczyszczenie wody** (łącznie 56%). Z kolei za najmniej ważny problem społeczny w opinii mieszkańców można uznać **bezdomność** – łącznie 37%².

² Sumy odpowiedzi: *raczej nieistotny* i *zdecydowanie nieistotny*.

SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE

Według badań CBOS z 2007 roku, ponad połowa Polaków (53%) twierdzi, że pije alkohol, ale tylko od czasu do czasu i mając ku temu dobrą okazję. Można to nazwać umiarkowanym stylem picia. Niewielkie grupy badanych deklarują częste (4%) i dosyć częste (7%) wykorzystywanie różnych okazji do napicia się alkoholem. Co szósty respondent (16%) przyznaje, że unika okazji do tego, żeby pić alkohol, a prawie co piąty (19%) deklaruje abstynencję.³

Badania CBOSu, z 2010 roku, wskazują natomiast, że od alkoholu nie stroni ponad trzy czwarte dorosłych Polaków (76%), przy czym dwie trzecie (65%) twierdzi, że pije czasami, a co dziewiąty (11%) – często. Ponad jedna piąta badanych (22%) deklaruje abstynencję. W ciągu ostatnich trzynastu lat zwiększyła się (o 6%) grupa abstynentów, zmalał zaś (o 4%) odsetek tych, którzy rzadko piją alkohol⁴.

Według danych EUROSTATU spożycie alkoholu wśród dorosłych Polaków znacznie wzrosło od 2000 r. W 2000 r. wynosiło 8,4 litra na dorosłą osobę, natomiast w 2015 wzrosło do 10,5 litra na dorosłą osobę. Jest to wskaźnik wyższy od średniej UE. Co najmniej jedna na sześć dorosłych osób (17%) zgłosiła regularne spożycie alkoholu w nadmiernych ilościach w 2014 r., odsetek ten jest jednak niższy niż średnia UE (20%). Spożycie alkoholu w nadmiernych ilościach jest w Polsce o wiele bardziej powszechne wśród mężczyzn (29%) niż wśród kobiet (8%).⁵

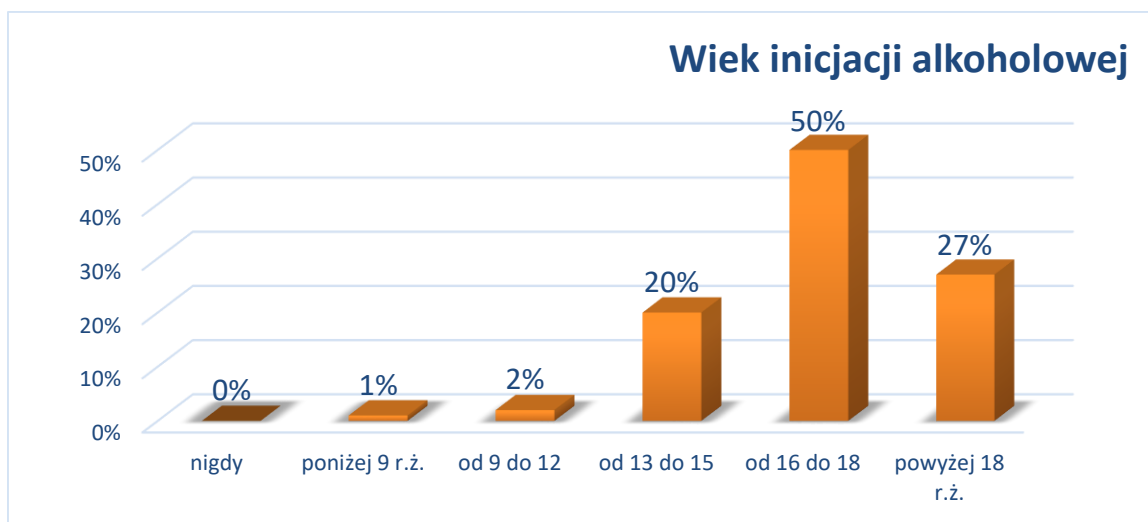
W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców Miasta Mława na temat alkoholu.

³ Centrum Badania Opinii Społecznej, Komunikat z badań: Postawy wobec wybranych substancji psychoaktywnych, Warszawa, marzec 2007. Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2007/K_039_07.PDF (dostęp: 16.06.2017)

⁴ Centrum Badania Opinii Społecznej, Komunikat z badań: Postawy wobec alkoholu, Warszawa, sierpień 2010. Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_116_10.PDF (dostęp: 19.06.2017).

⁵ OECD/European Observatory on Health Systems and Policies (2017), Polska: Profil systemu ochrony zdrowia 2017, State of Health in the EU, OECD Publishing, Paris/European Observatory on Health Systems and Policies, Brussels

Pierwszą z poruszanych kwestii był **wiek inicjacji alkoholowej**. 50% osób swój wiek inicjacji alkoholowej wskazało na **wiek między 16 a 18 lat**, a 20% na wiek między **13 a 15 lat**. Niewielki odsetek respondentów przyznaje, że pierwszy raz spróbowali alkoholu w wieku od **9 do 12 lat** (2%) lub **poniżej 9 lat** (1%). 27% respondentów wskazało, że pierwszy raz pili alkohol jako osoby **pełnoletnie**.

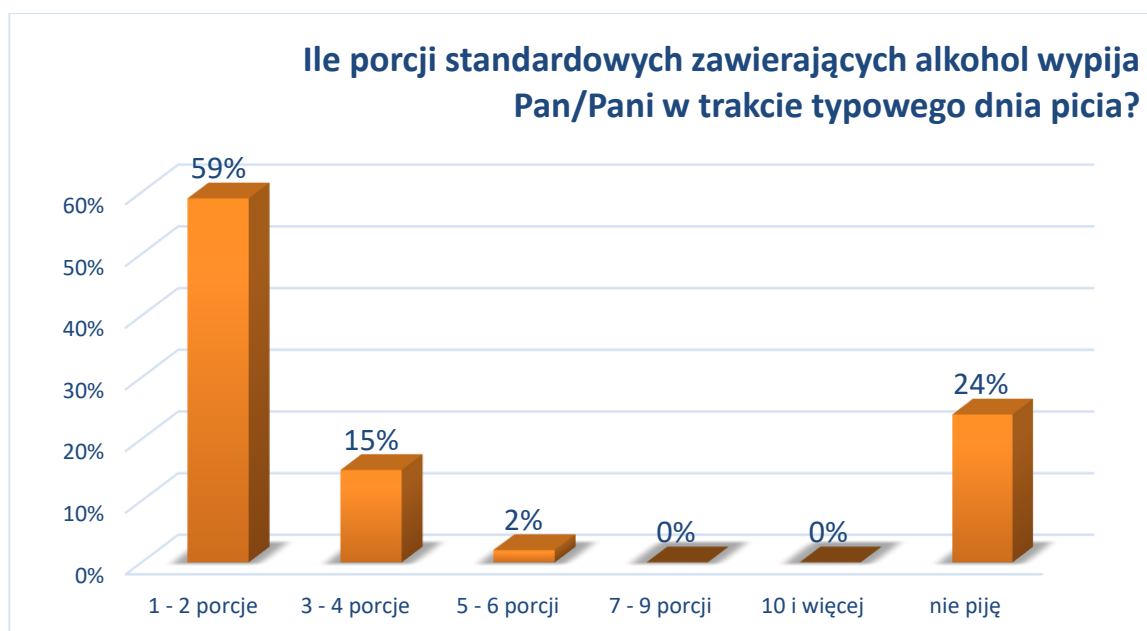

Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. 34% respondentów to osoby pijące alkohol **kilka razy w miesiącu**, a 26% - **raz w tygodniu**. 20% badanych przyznała, że pije alkohol **kilka razy w roku**, a 11% - **kilka razy w tygodniu**. Żaden z mieszkańców nie przyznał się do codziennego spożywania alkoholu. 9% respondentów to osoby deklarujące **abstynencję**.

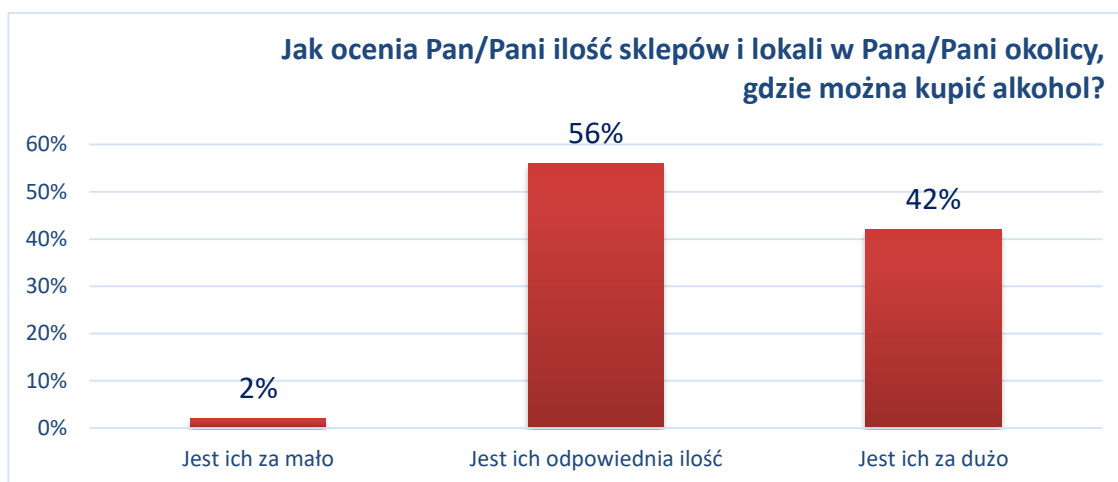

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego **ilości**. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1 – 2 porcji alkoholu – 59% (0,5 – 1 piwa, 1 – 2 kieliszki wina lub 1 – 2 małe kieliszki wódki) lub **3-4 porcje - 15%**. Niewielka część mieszkańców jednorazowo spożywa spore ilości alkoholu (od 5 do 6 porcji) - **2%**. **24% badanych to osoby niepijące.**

56% mieszkańców Mławy uważa, że **w okolicy znajduje się odpowiednia liczba punktów**, w których można kupić alkohol, jednocześnie **42%** badanych twierdzi, że **lokali jest za dużo, a 2% - za mało.**

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

Pierwsze z pytań dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie nie jest rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności Mławy, ponieważ **84% mieszkańców udzieliło poprawnej odpowiedzi**⁶. Jednocześnie **16%** respondentów uważa, że alkohol zawarty w np. piwie jest mniej szkodliwy od alkoholu zawartego w wódce.

Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **Łącznie tylko 52% badanych mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że „dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany”**. Również jedynie **48%** respondentów ocenia **osoby pijące alkohol jako zagrażające lub raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym**. Jednocześnie **52%** badanych uważa, że **osoby nieletnie mają łatwość w zakupie alkoholu w lokalnych sklepach**.

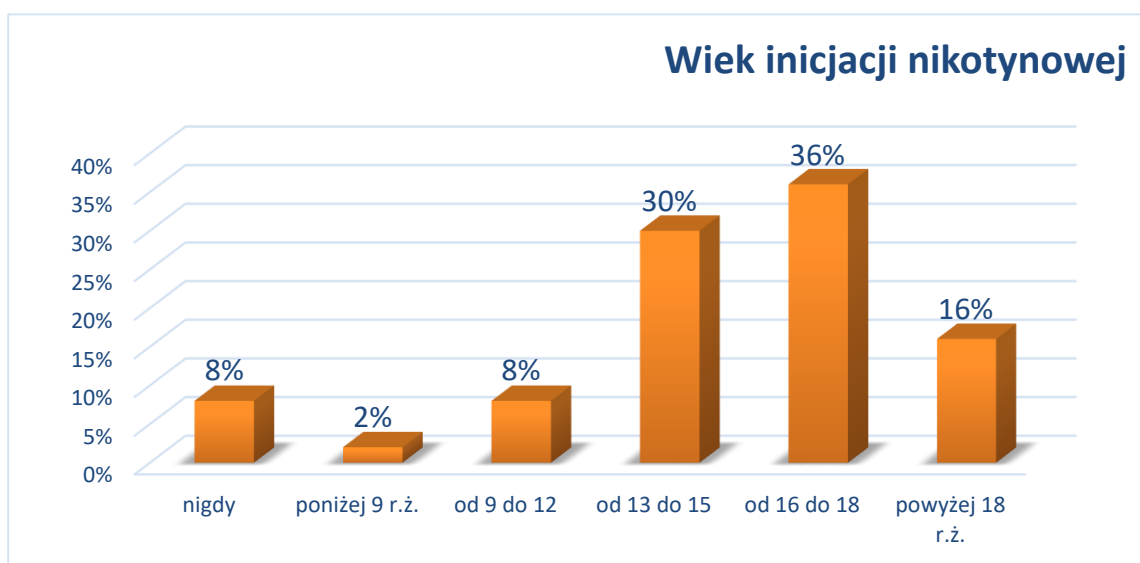
Łącznie **99%** respondentów uważa, że **kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie niewielkich ilości alkoholu**. Również **96%** badanych twierdzi, że **alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych**. Także **98%** badanych mieszkańców **nie zgadza się z tym, aby prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu**.

⁶ Oznacza to wskazanie odpowiedzi *raczej nie zgadzam się* i *zdecydowanie nie zgadzam się*.

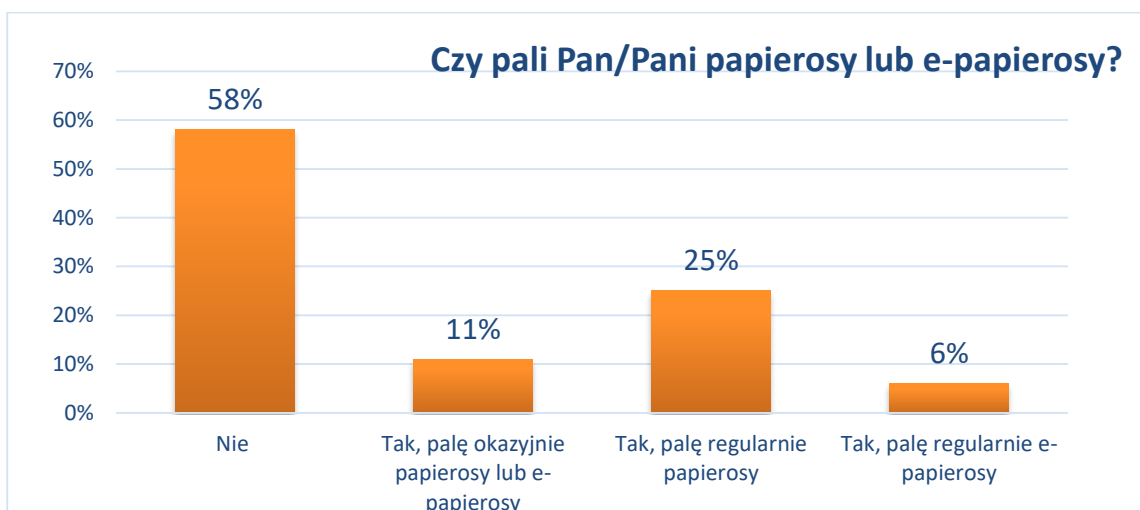
<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
<i>Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.</i>	0%	16%	42%	42%
<i>Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.</i>	32%	20%	25%	23%
<i>Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.</i>	17%	31%	37%	15%
<i>Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.</i>	13%	39%	24%	24%
<i>Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.</i>	1%	3%	20%	76%
<i>Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.</i>	1%	1%	6%	92%
<i>Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.</i>	0%	1%	13%	86%

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA

Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji nikotynowej. Okazuje się, że **36% respondentów zapaliło pierwszego papierosa między 16 a 18 rokiem życia. 30%** swój wiek inicjacji nikotynowej wskazało między **13 a 15 rokiem życia, 8% - między 9 a 12 rokiem życia, a 2% - poniżej 9 roku życia. 8% badanych nigdy nie paliło, a 16%** przyznało, że zrobiło to **po uzyskaniu pełnoletności.**

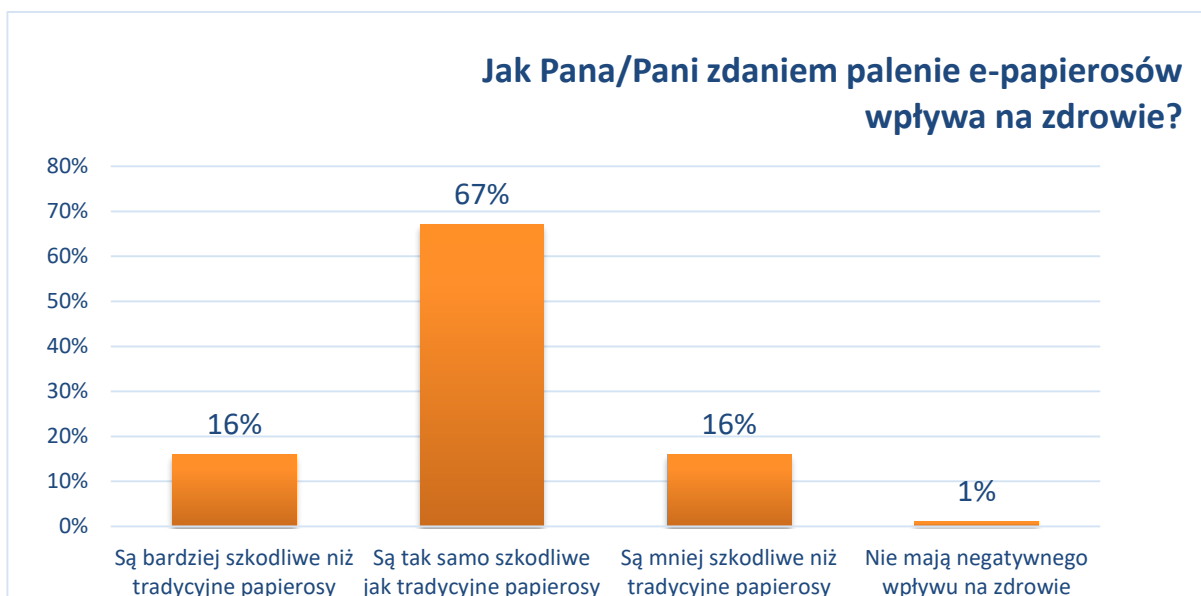

W ciągu ostatnich lat można zaobserwować tendencję do zmniejszania się ilości osób palących papierosy. Aczkolwiek, **25% badanych odpowiedziało, że pali regularnie papierosy, a 6% e-papierosy. Do okazjnego palenia przyznało się 11% badanych. 58%** badanych mieszkańców wskazało, że nie znajduje się obecnie w nikotynowym nałogu.

Ze względu na rosnącą popularność e-papierosów zapytaliśmy mieszkańców, co sądzą o ich szkodliwości. Producenci tych wyrobów sugerują, że stanowią one zdrowsze odpowiedniki klasycznych papierosów. Istotnie nie zawierają one substancji smolistych, jednak nadal dostarczają one nikotyny – substancji o działaniu psychoaktywnym, skutkującej wieloma negatywnymi konsekwencjami zdrowotnymi.

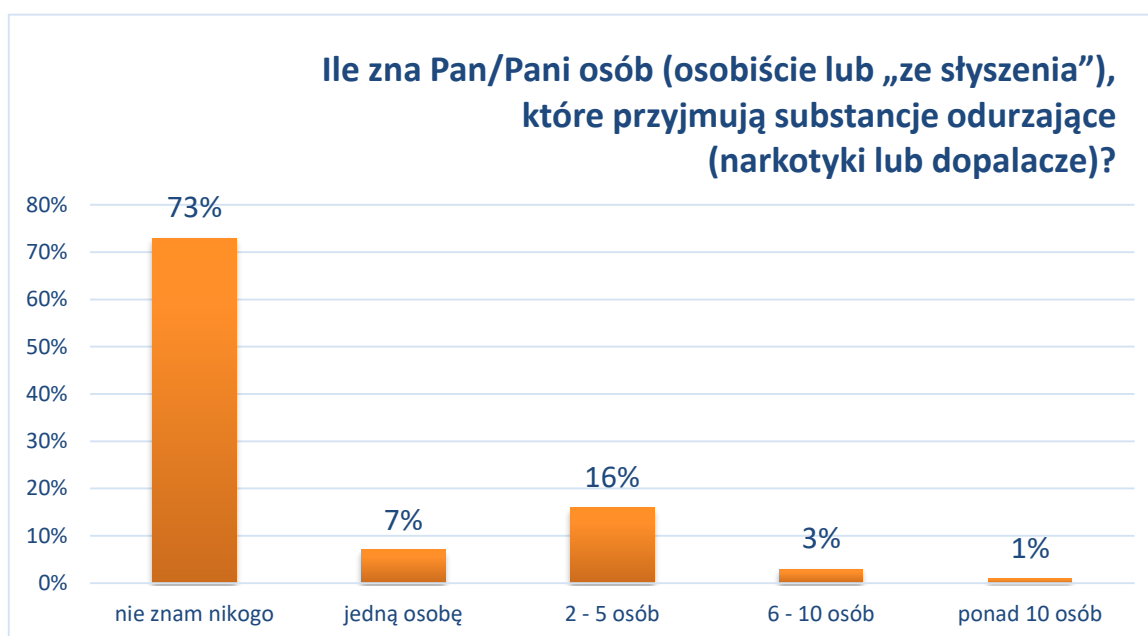
67% respondentów uważa, że e-papierosy są tak samo szkodliwe, jak klasyczne papierosy. 16% uważa, że są one mniej szkodliwe niż tradycyjne papierosy. 16% badanych jest przeciwnego zdania, stwierdzając, że mają one gorszy wpływ na zdrowie człowieka niż tradycyjne papierosy. 1% badanych twierdzi, że e-papierosy w ogóle nie mają negatywnego wpływu na zdrowie.

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

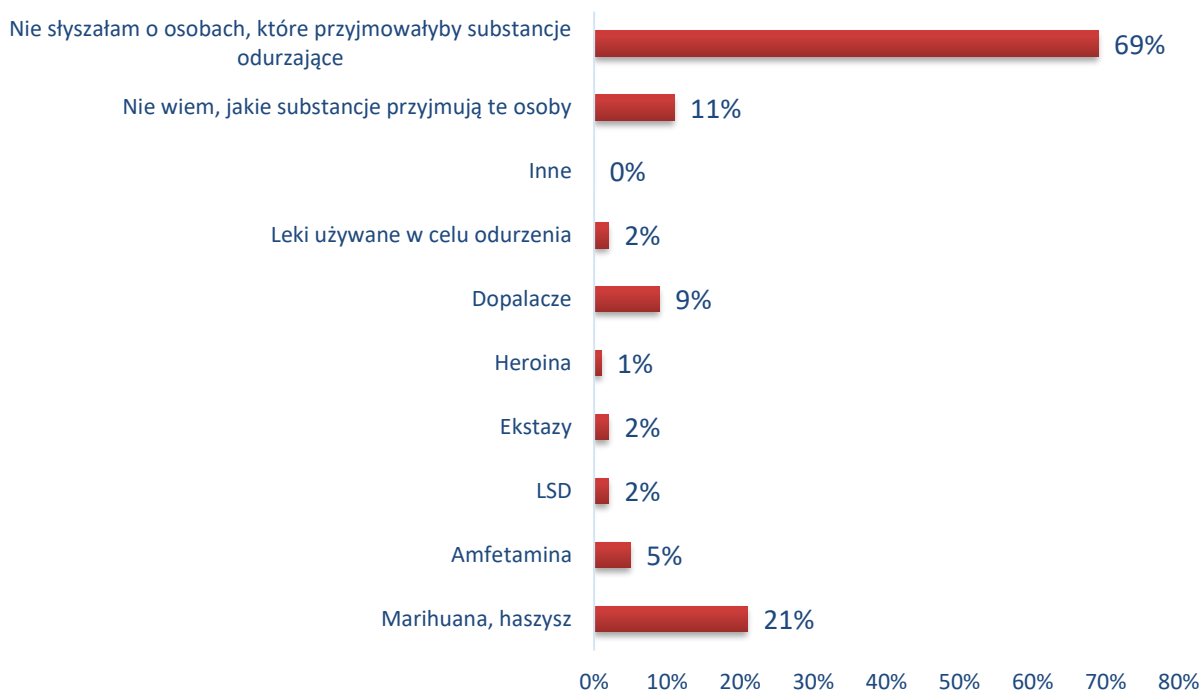
Badanie rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego, tj. niebudzącego oporu oraz motywującego do wyrażenia swojego rzeczywistego stanowiska. Dotyczy ono osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki.

73% badanych twierdzi, że **nie ma w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające**. Jednocześnie łącznie **27%** respondentów zna co najmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze.

Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazły się **marihuana i haszysz** – **21%** respondentów zna osoby, które przyjmują te **substancje**. Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż w społeczeństwie istnieje szeroko rozpowszechnione przekonanie o nikłej szkodliwości marihuany (najczęściej przyjmuje się ją poprzez palenie suszu). **9%** mieszkańców twierdzi, że zna osoby, które **przyjmują dopalacze**, a **5%** - **amfetaminę**.

Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz? (pytanie wielokrotnego wyboru)

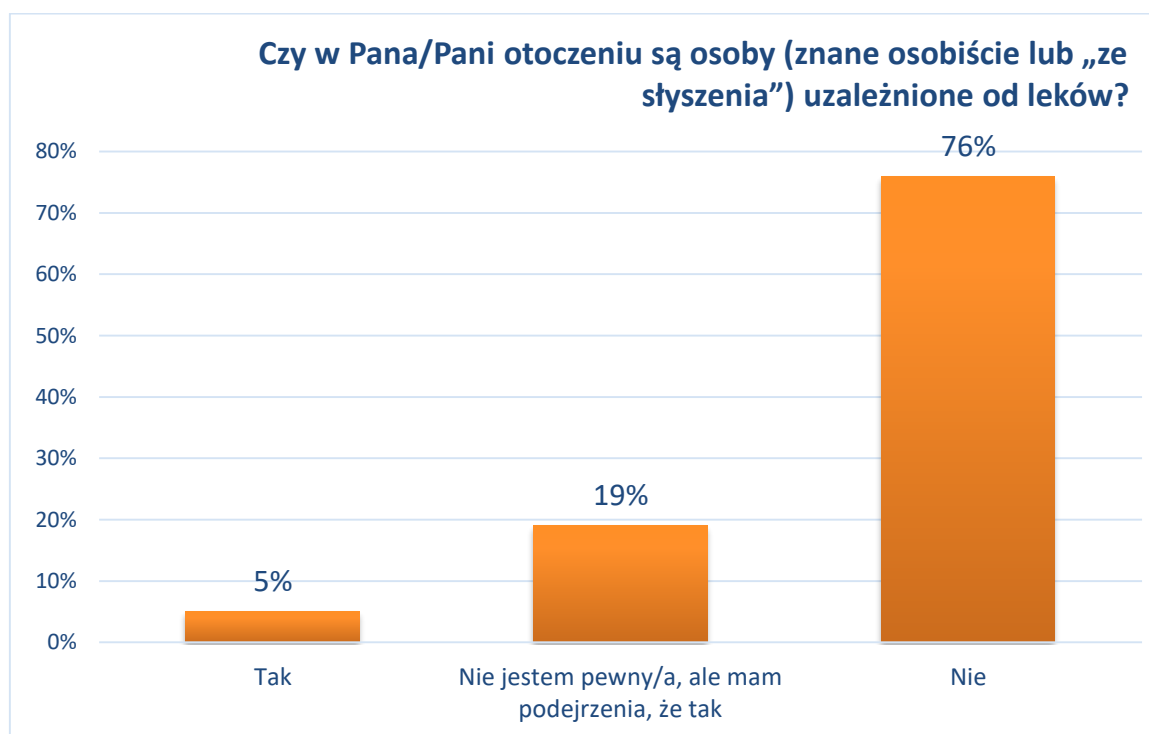

99% respondentów nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

W polskim społeczeństwie oprócz narkotyków i dopalaczy poważnym problemem są również leki dostępne w aptekach. Niektóre z nich np. pseudoefedryna wywierają wpływ na układ nerwowy i mogą być stosowane niezgodnie z przeznaczeniem w celu wywołania efektów odurzających. Wiele osób może być także uzależnionych od powszechnie dostępnych leków przeciwbólowych. Co więcej: *Sprzedaż leków w Polsce od kilkunastu lat rośnie. Jak podaje Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych, nasz kraj jest szóstym co do wielkości rynkiem zbytu leków w Europie. Pod względem liczby opakowań przypadających na jednego mieszkańca zajmujemy drugie miejsce – za Francją⁷.*

5% respondentów przyznaje, że **ma w swoim otoczeniu osoby uzależnione od leków**. **19%** mieszkańców Mławy **podejrzewa, że pewne osoby, które znają są uzależnione od leków, ale nie mają co do tego pewności**. **76%** badanych mieszkańców **nie zna nikogo uzależnionego od leków**.

⁷ Centrum Badania Opinii Społecznej, Komunikat z badań: *Stosowanie leków dostępnych bez recepty*, Warszawa, październik 2007. Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_143_10.PDF (dostęp: 16.06.2017).

PRZEMOC W RODZINIE

PRZEKONANIA DOTYCZĄCE WYCHOWANIA DZIECI

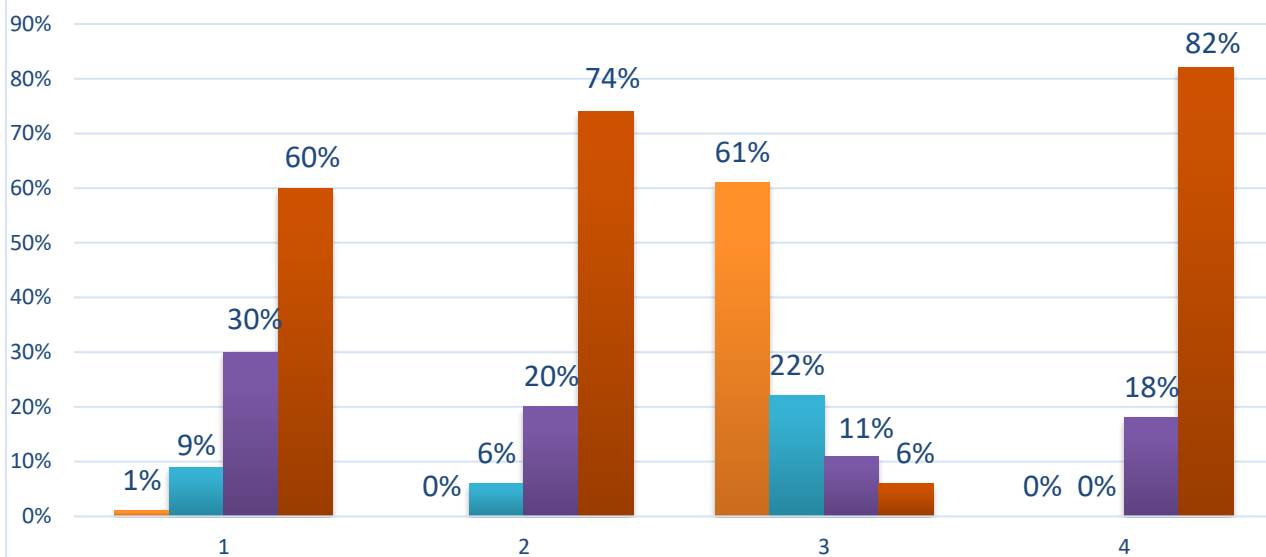
Respondenci otrzymali propozycje czterech stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, z którymi mogli się zgodzić bądź też nie.

Stwierdzenie „Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa” spotkało się z negacją przez zdecydowaną większość respondentów – łącznie 90% mieszkańców nie zgadza się z takim stwierdzeniem. Jednocześnie łącznie 17% badanych zdecydowanie lub raczej nie zgadza się, aby kary fizyczne były zakazane prawem.

Kolejne twierdzenie: „Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek” spotkało się z negacją 94% respondentów. Dodatkowo, łącznie 100% badanych zdecydowanie lub raczej nie zgadza się ze stwierdzeniem, że stosowanie kar fizycznych hartuje dziecko i pozwala sobie lepiej radzić w przyszłości.

Powyższe wartości pozwalają sądzić, że mieszkańcy Mławy nie przejawiają postaw wychowawczych, które są charakterystyczne dla tradycyjnego wychowania. Większość z nich jest przeciwna stosowaniu kar fizycznych wobec dzieci.

Przekonania dotyczące wychowania

1 - Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa.

2 - Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek.

3 - Stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem.

4 - Kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości.

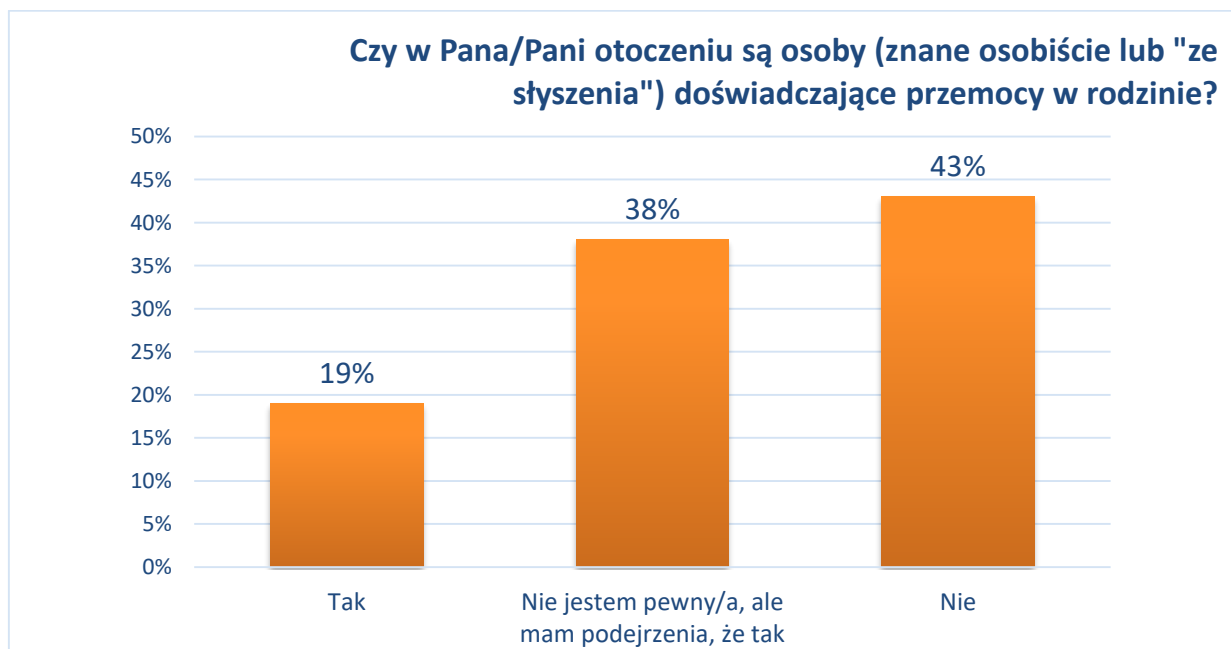
zdecydowanie tak raczej tak raczej nie zdecydowanie nie

ZJAWISKO PRZEMOCY W RODZINIE

Polacy deklarują, że najczęściej doświadczali agresji w domu (9%) bądź na ulicy poza najbliższą okolicą (9%). Podobna liczba osób (8%) padła ofiarą przemocy nieopodal miejsca zamieszkania. Co dwudziesty ankietowany (5%) został zaatakowany w restauracji, kawiarni lub na dyskotecę, czterech na stu (4%) spotkało się z przemocą w pracy lub szkole, a trzech na stu (3%) w środkach komunikacji⁸.

Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie.

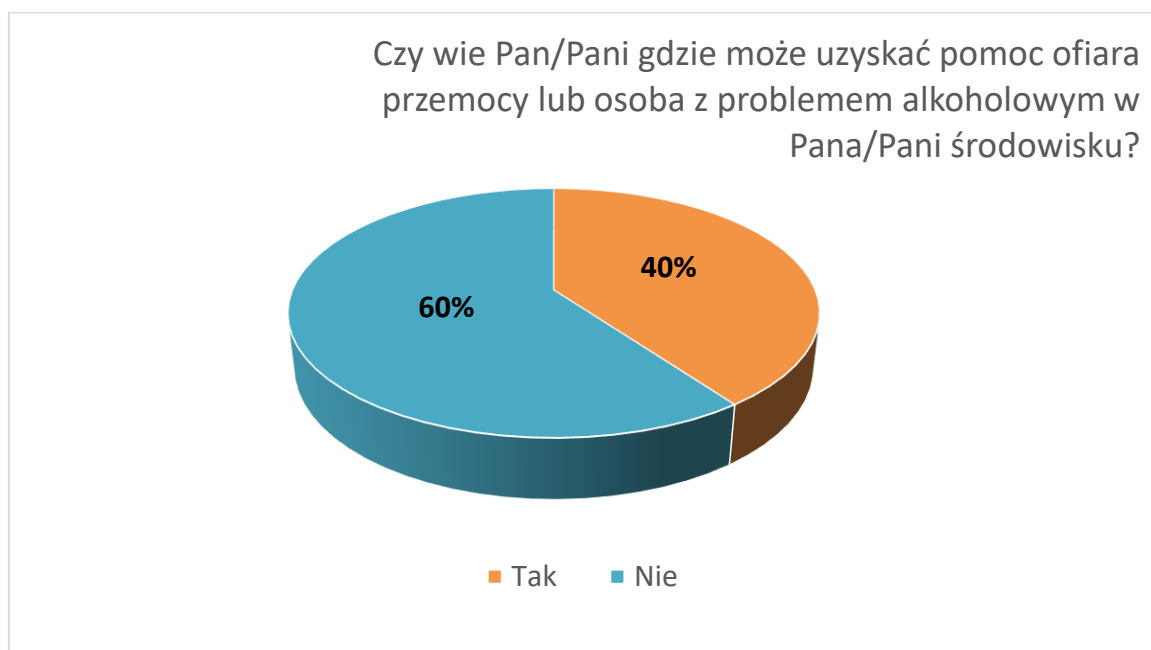
Wyniki badań są niepokojące, ponieważ 19% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a aż 38% podejrzewa, że tak się dzieje.

⁸ CBOS, Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu, Warszawa, czerwiec 2012.

Wśród badanych mieszkańców **40% wie do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie lub osoba z problemem alkoholowym.** Respondenci najczęściej wskazywali **policję, ośrodek pomocy społecznej, ośrodek leczenia uzależnień, zespół ośrodków wsparcia lub szpital.** Jako źródła wiedzy o wymienionych miejscach pomocy respondenci najczęściej wskazywali: **Internet, telewizję, prasę, rodzinę, znajomych oraz ulotki i plakaty widziane w mieście.**

60% respondentów nie wie, gdzie szukać pomocy w sytuacji doświadczania przemocy lub zmagania się z problemem alkoholowym.

W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity.

Łącznie 84% badanych zdecydowanie lub raczej zgadza się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol. Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną. Oznacza to, że wyleczenie uzależnienia od alkoholu nie pozwala na zakończenie problemu przemocy w rodzinie.

Wśród mieszkańców Mławy nie jest obecne przekonanie, że przemoc zdarza się tylko w tzw. „złych domach”. **Łącznie 99% mieszkańców Mławy nie uważa, aby zjawisko przemocy występowało tylko w rodzinach z marginesu społecznego.** Ponadto 97% respondentów zgadza się ze stwierdzeniem, że ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.

Poniższe wartości wskazują na relatywnie bardzo dobrą świadomość badanych mieszkańców na temat specyfiki przemocy. **Poniższe wartości dotyczą łącznych odpowiedzi: zgadzam się i zdecydowanie się zgadzam:**

- „Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać” – 1%;
- „Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary” – 1%;
- „Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych” – 2%.

<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie prawdziwe</i>	<i>Raczej prawdziwe</i>	<i>Raczej nieprawdziwe</i>	<i>Zdecydowanie nieprawdziwe</i>
Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.	28%	56%	9%	7%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.	0%	1%	21%	78%
Ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.	73%	24%	1%	2%
Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać.	0%	1%	25%	74%
Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.	0%	1%	8%	91%
Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.	1%	1%	28%	70%

Powyższe dane wskazują na wysoki poziom świadomości mieszkańców dotyczący specyfiki zjawiska przemocy w rodzinie. Mieszkańcy Mławy nie myślą schematycznie o przemocy, zdają sobie sprawę z najczęstszych przyczyn jej występowania, a także konieczności reagowania na przypadki podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie.

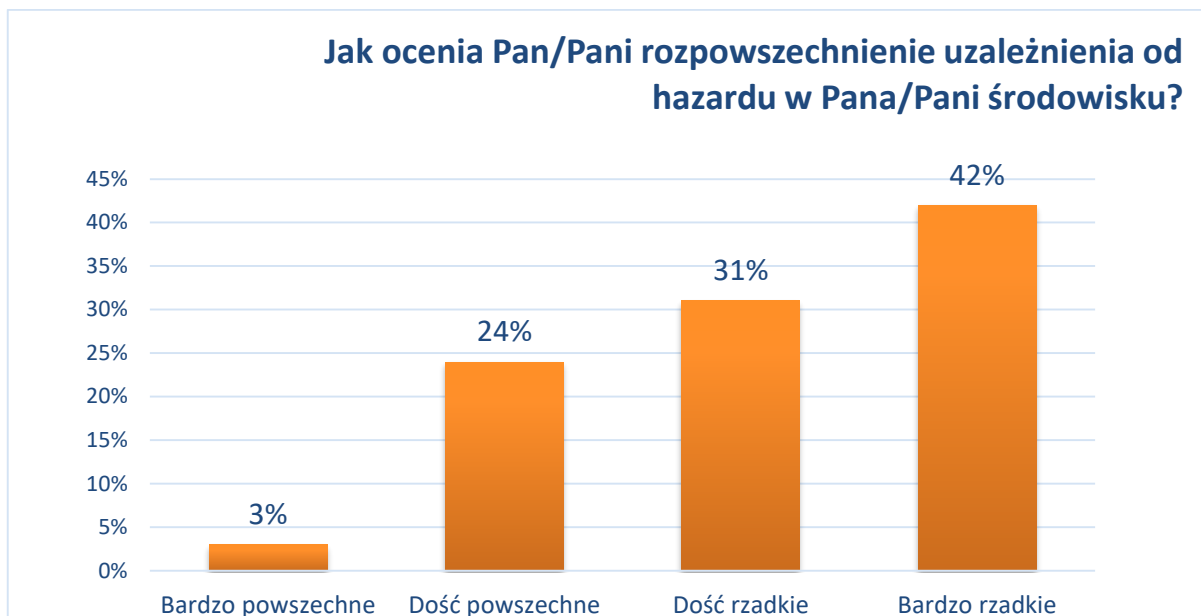
HAZARD

W ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie, co trzeci Polak w wieku 15+ grał w jakieś gry na pieniądze (34,2%). Polacy najczęściej grają w gry liczbowe Totalizatora Sportowego (26,8%), a w dalszej kolejności w zdrapki (13,3%), loterie/konkursy SMS-owe (7,4%) oraz na automatach do gier z tzw. niskimi wygranymi (4,5%). Wśród Polaków w wieku 15 lat i więcej 7,1% osób gra w jakąś grę na pieniądze co najmniej dwa razy w tygodniu. (...) symptomy zagrożenia uzależnieniem od hazardu występują u 5,3% ogółu Polaków w wieku 15+, a 0,7% osób w tej grupie wiekowej zdradza pewne symptomy problemu z hazardem. Wśród grających w gry na pieniądze realny problem z hazardem może mieć 2,2% graczy⁹.

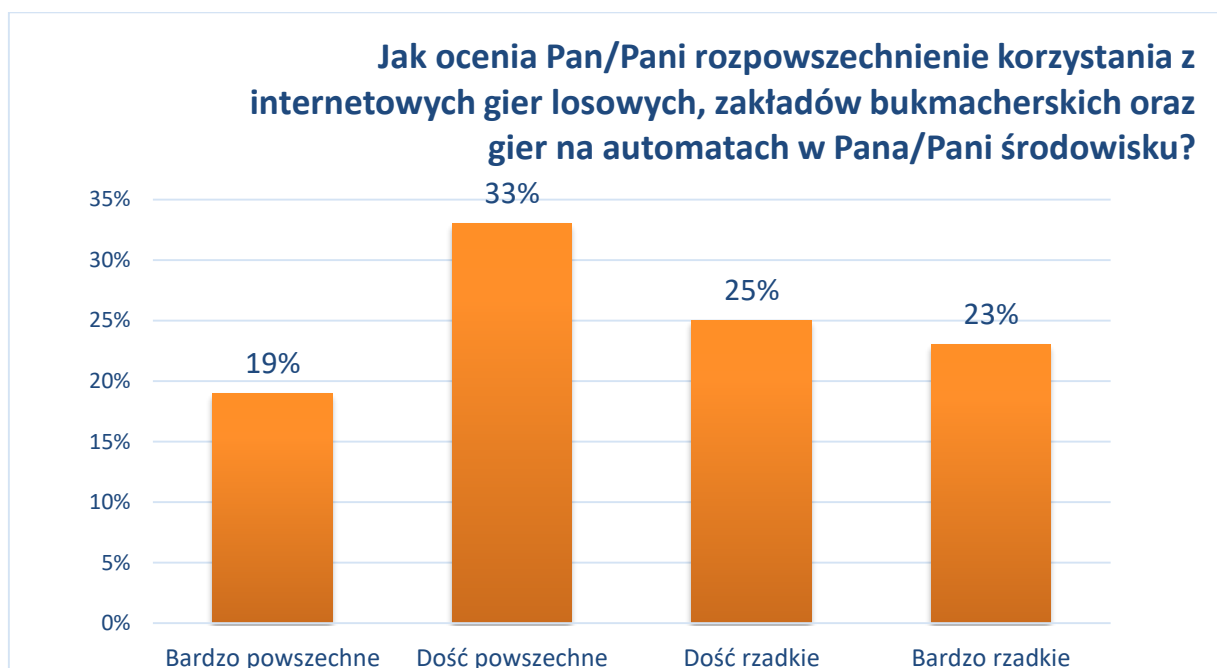
O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu czy narkotyków. Pierwsze kroki w świecie hazardu, to zwykle korzystanie z gier internetowych, automatów czy zakładów bukmacherskich. Zapytaliśmy mieszkańców Mławy o ich doświadczenia z tego typu formami rozrywki. Wyniki wskazują, że mieszkańcy korzystają z gier losowych.

W subiektywnej ocenie większości przebadanych mieszkańców zjawisko uzależnienia od hazardu jest bardzo i dość rzadkie – łącznie 73%. Jednakże 27% badanych ocenia uzależnienie od hazardu jako bardzo i dość powszechny problem w ich środowisku lokalnym.

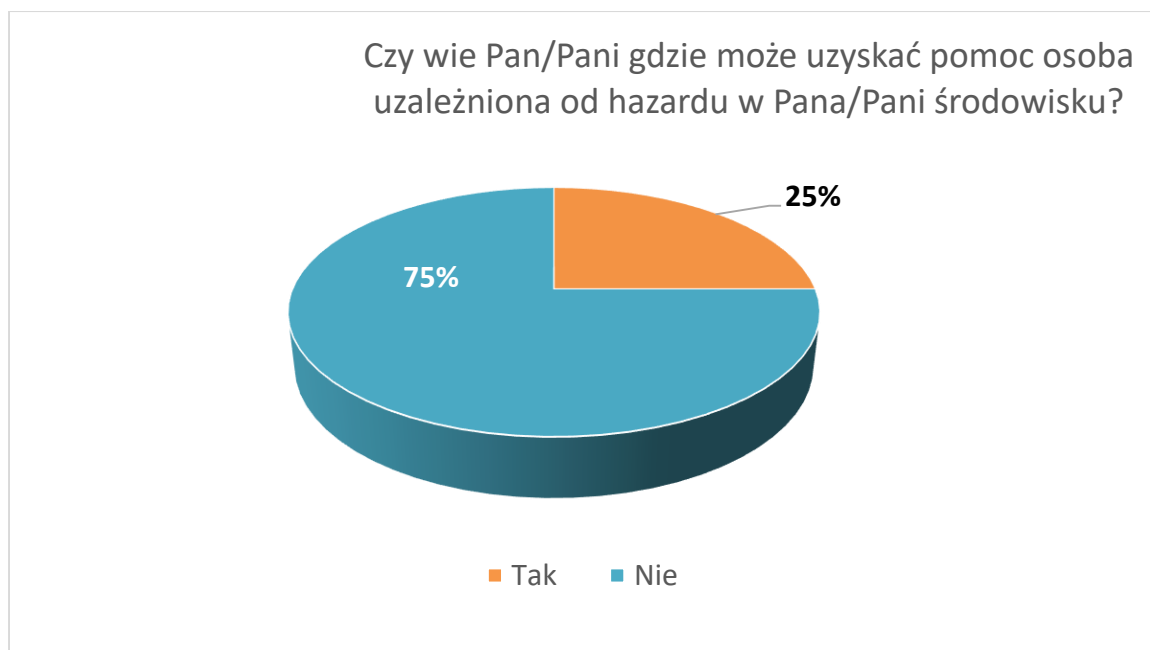
⁹ Centrum Badania Opinii Społecznych, Komunikat z badań: Pracoholicy, siecioholicy, hazardziści... Uzależnienia od zachowań, Warszawa, czerwiec 2015. Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2015/K_076_15.PDF (dostęp: 29.06.2017).

Ponad połowa przebadanych mieszkańców (52%) ocenia, że zjawisko korzystania z internetowych gier losowych, zakładów bukmacherskich oraz gier na automatach jest bardzo i dość powszechne. Równocześnie 48% badanych ocenia ten problem jako dość lub bardzo rzadki.

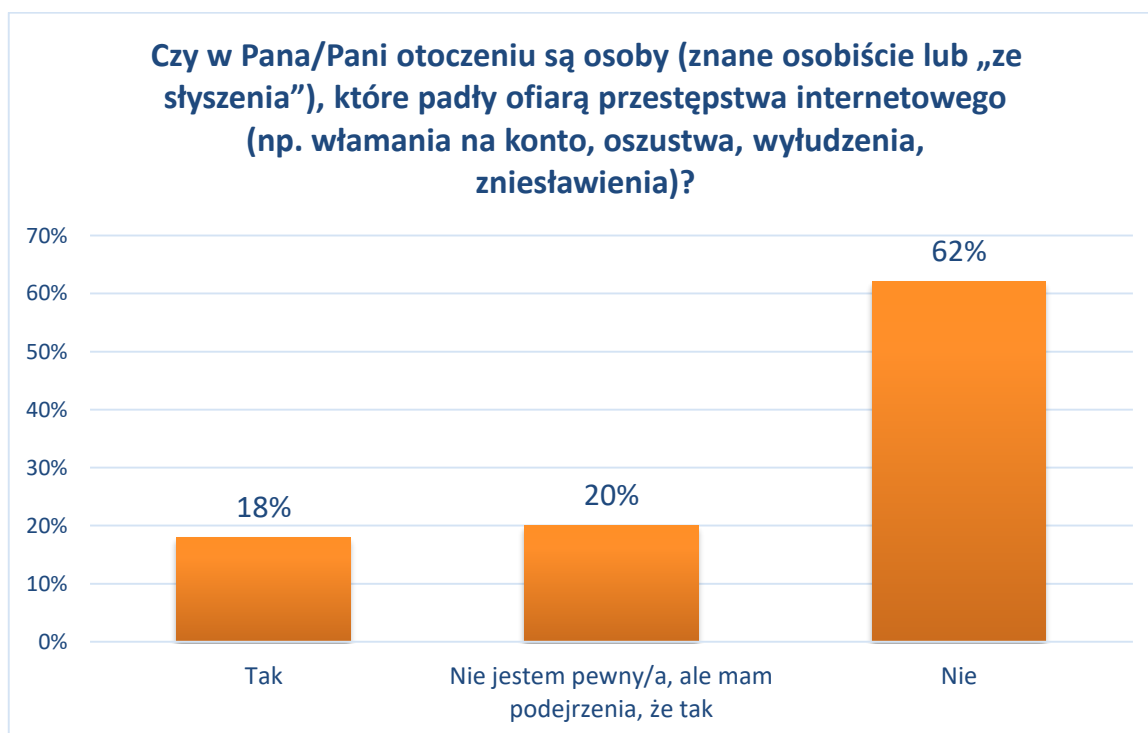
75% respondentów nie wie, gdzie mogą zgłosić się osoby uzależnione od hazardu. Pozostałe 25% mieszkańców najczęściej wskazywało ośrodek pomocy społecznej, poradnię leczenia uzależnień, ośrodek terapii uzależnień lub infolinię.

CYBERPRZEMOC I UZALEŻNIENIE OD INTERNETU

Kolejnym zagadnieniem badanym w ramach ankiety jest cyberprzemoc. *Zjawisko cyberprzemocy najkrócej definiuje się jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. (...) Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem Sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem Sieci oraz podszywanie się w Sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS¹⁰.*

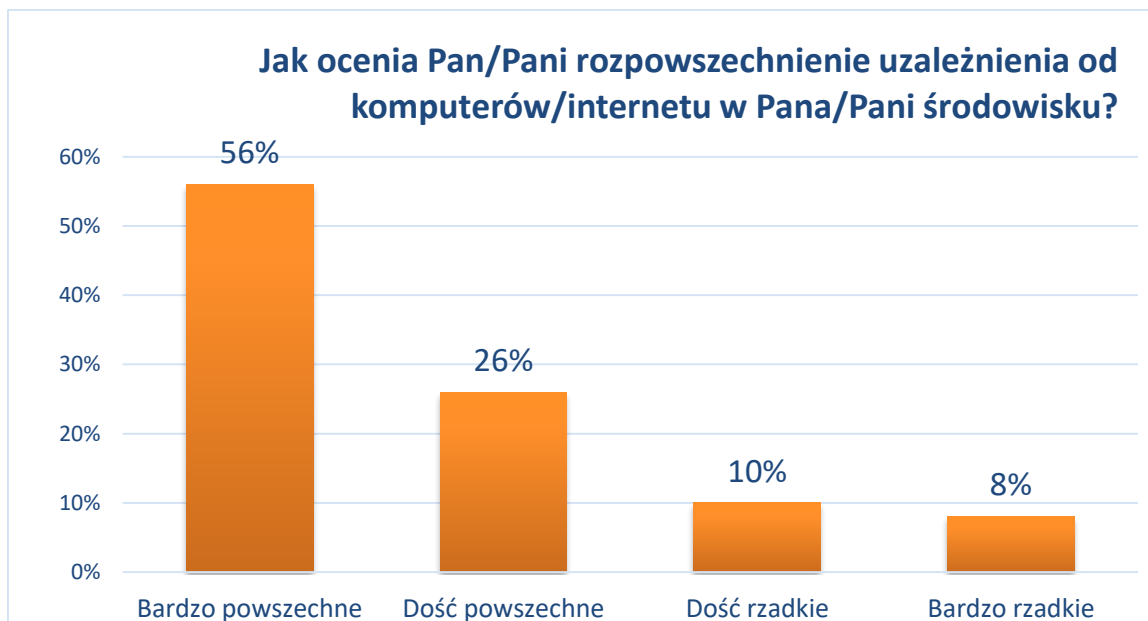
Badania wykazały, że cyberprzemoc w lokalnej społeczności stanowi zauważalny problem. Mianowicie, **18% badanych ma w swoim otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego** (np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia, zniesławienia), a **20% nie jest pewna, ale ma podejrzenia, że tak właśnie się stało**. 62% badanych przyznaje, że nie zna w swoim otoczeniu osób, które padły ofiarą cyberprzemocy.

¹⁰ Wojtasik, Ł. Cyberprzemoc - charakterystyka zjawiska.

Jednakże, bardziej niepokojące są dane związane są z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w środowisku lokalnym.

Łącznie aż 82% mieszkańców Mławy uważa, że tego typu uzależnienie jest dość i bardzo powszechne w ich środowisku lokalnym, a tylko 18% ocenia je jako dość i bardzo rzadkie zjawisko.

BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w mieście są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

GRUPA BADANA

Badanie zostało przeprowadzone wśród 30 sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie miasta. Grupa badana stanowiła 27 kobiet i 3 mężczyzn. 29 respondentów to pracownicy punktów, natomiast 1 osoba, to właściciel. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 37 lat.

CEL BADANIA

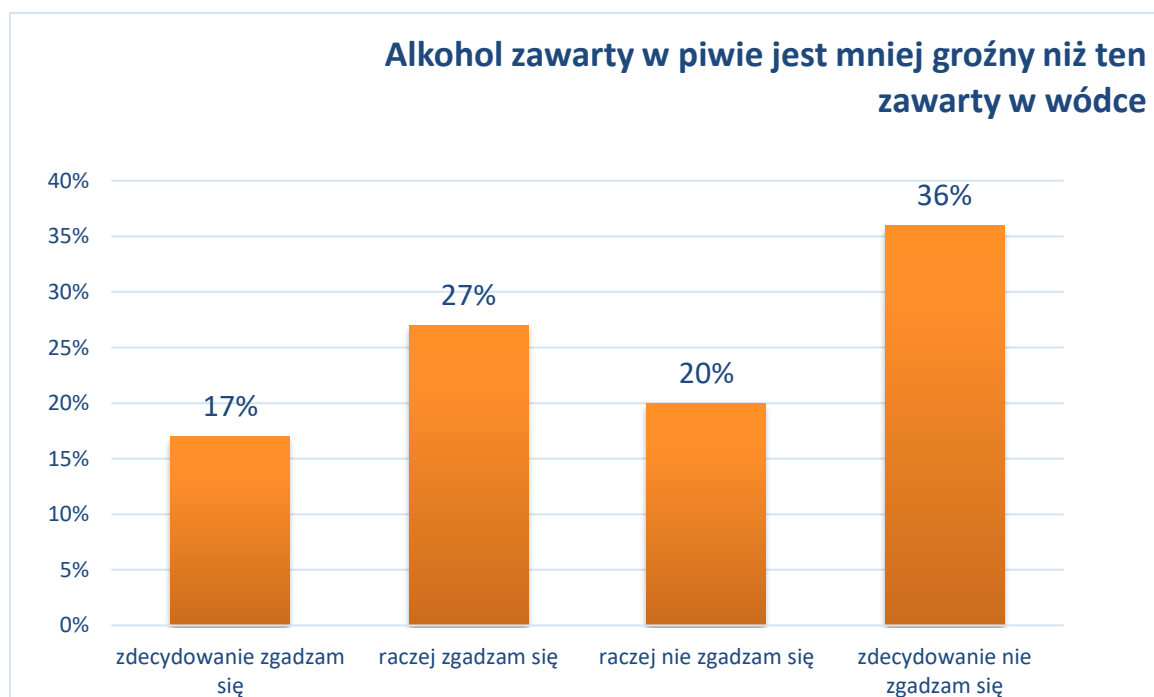
Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemne sytuacje zainicjowane przez osoby spożywające alkohol.

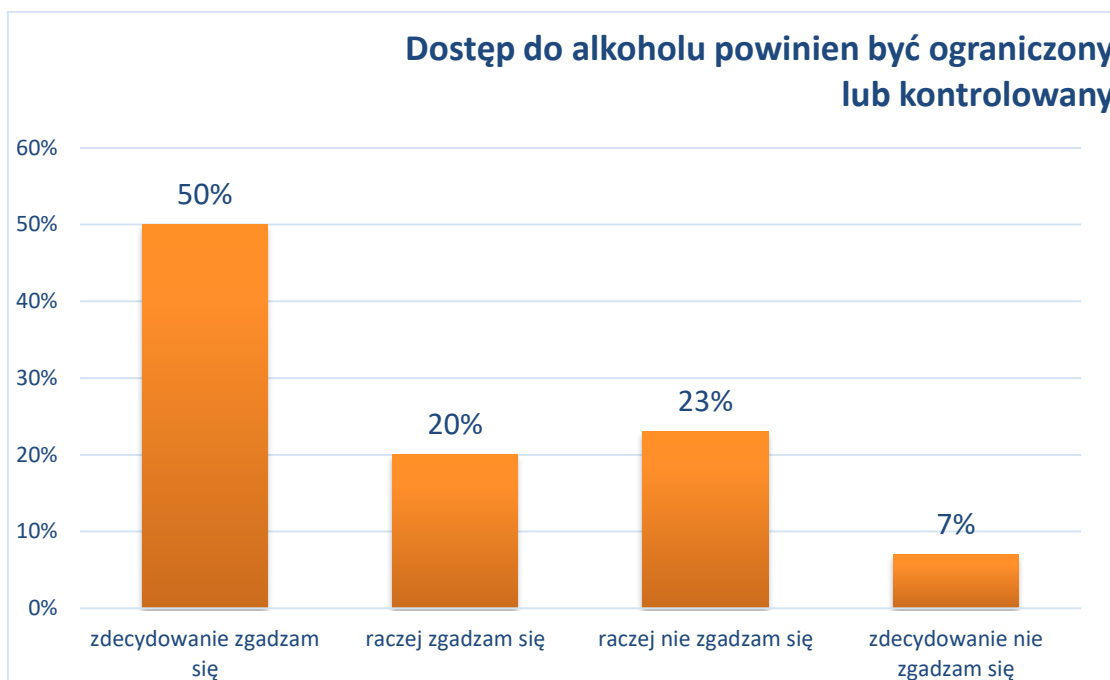
WYNIKI BADAŃ

Na początku ankiety, sprzedawcom napojów alkoholowych podano kilka stwierdzeń dotyczących oceny m.in. zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych, dostępności napojów alkoholowych, zagrożenia ze strony osób pijących w lokalnym środowisku, dostępu do zakupu alkoholu przez osoby nieletnie, ilości punktów sprzedaży napojów alkoholowych w ich okolicy oraz przekonań dotyczących spożywania napojów alkoholowych. Następnie sprzedawcy zostali poproszeni o odpowiedź, w jakim stopniu zgadzają się, bądź nie z poniższymi zdaniem.

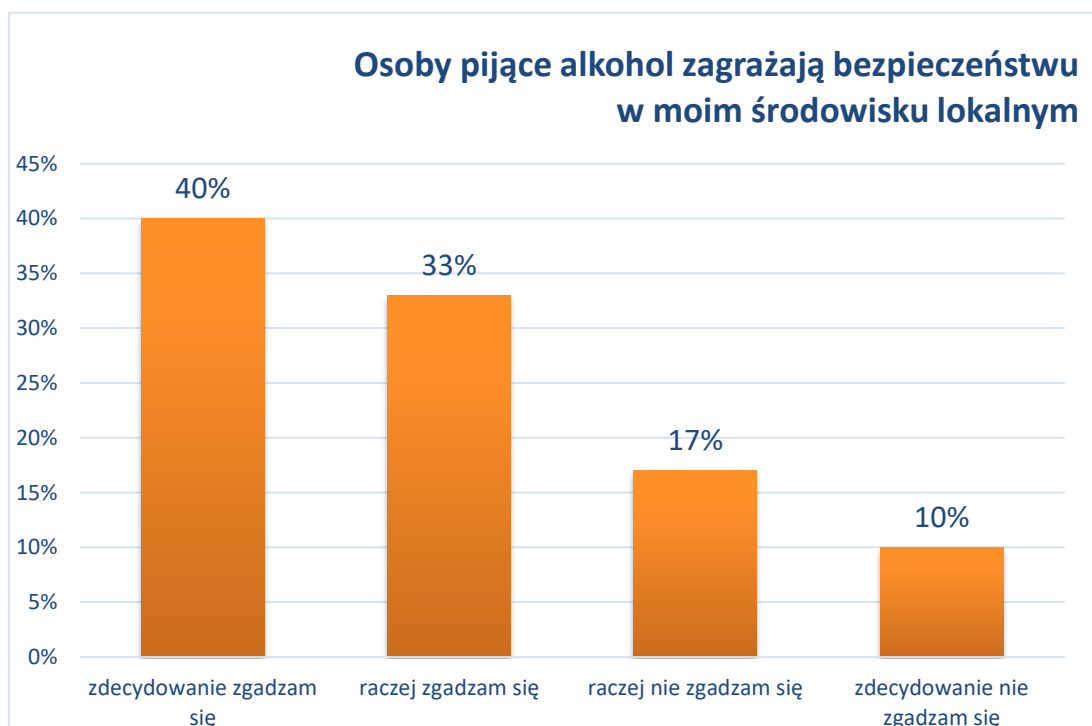
Łącznie 44% badanych sprzedawców napojów alkoholowych wskazało, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny, jak ten zawarty w wódce. Świadczy, to pośrednio o niskim poziomie świadomości badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

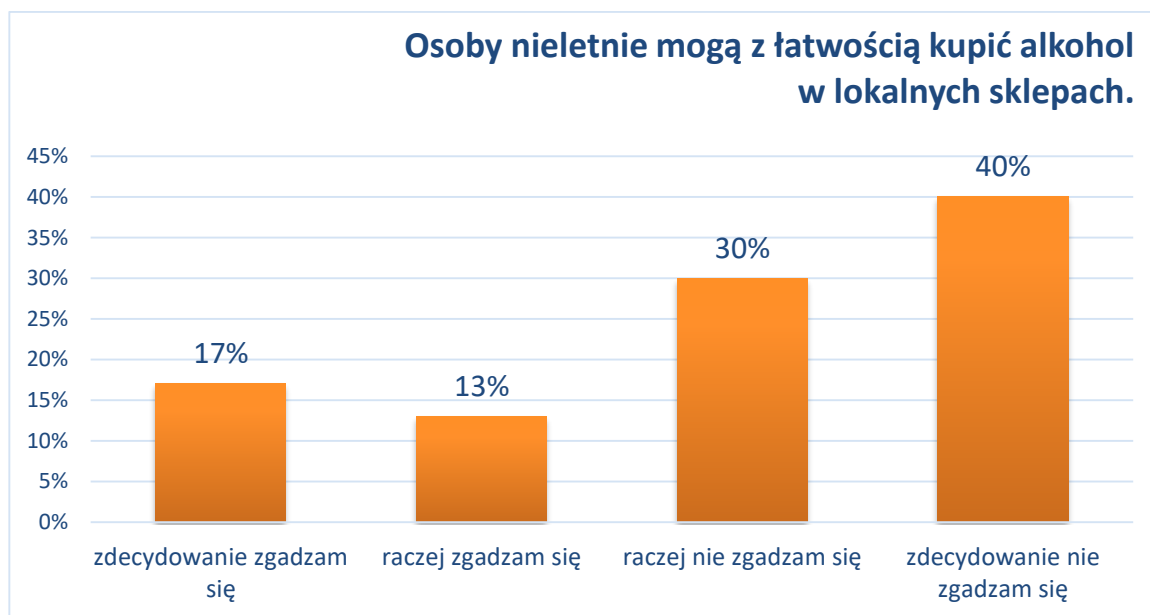
Łącznie 70% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany. 30% badanych wyraża zdanie przeciwne, czyli nie jest przekonana, że dostęp ten nie powinien podlegać kontroli.

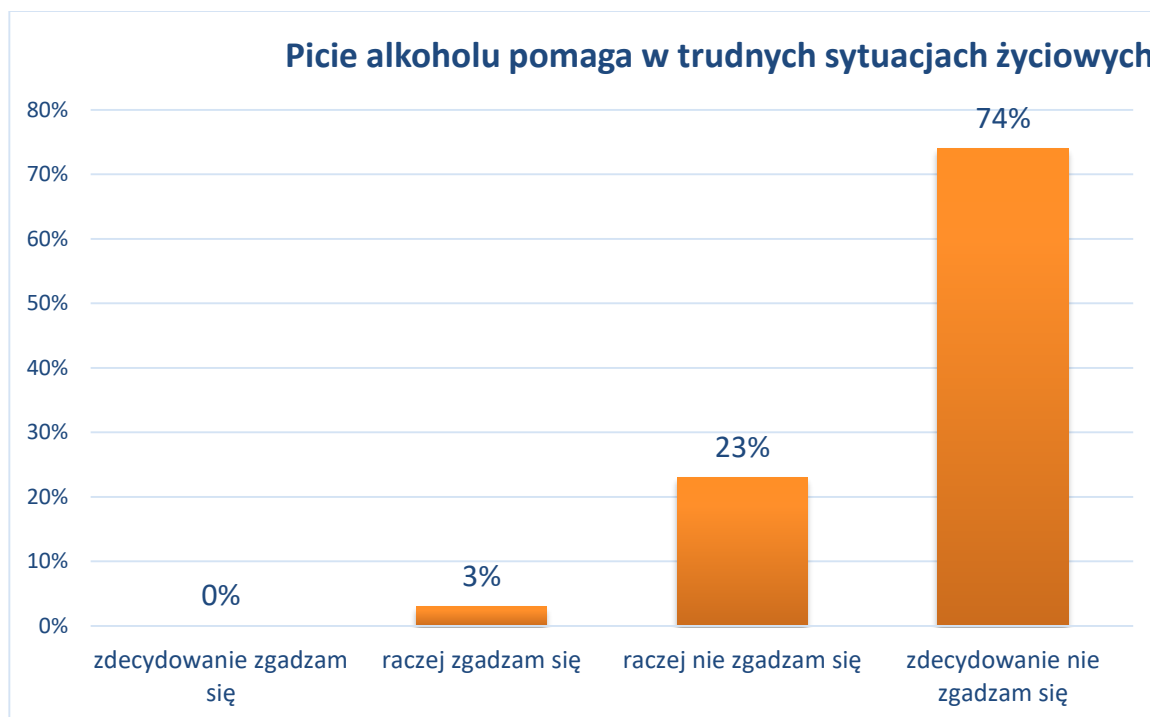
Łącznie 73% sprzedawców zgadza się z tym, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku.

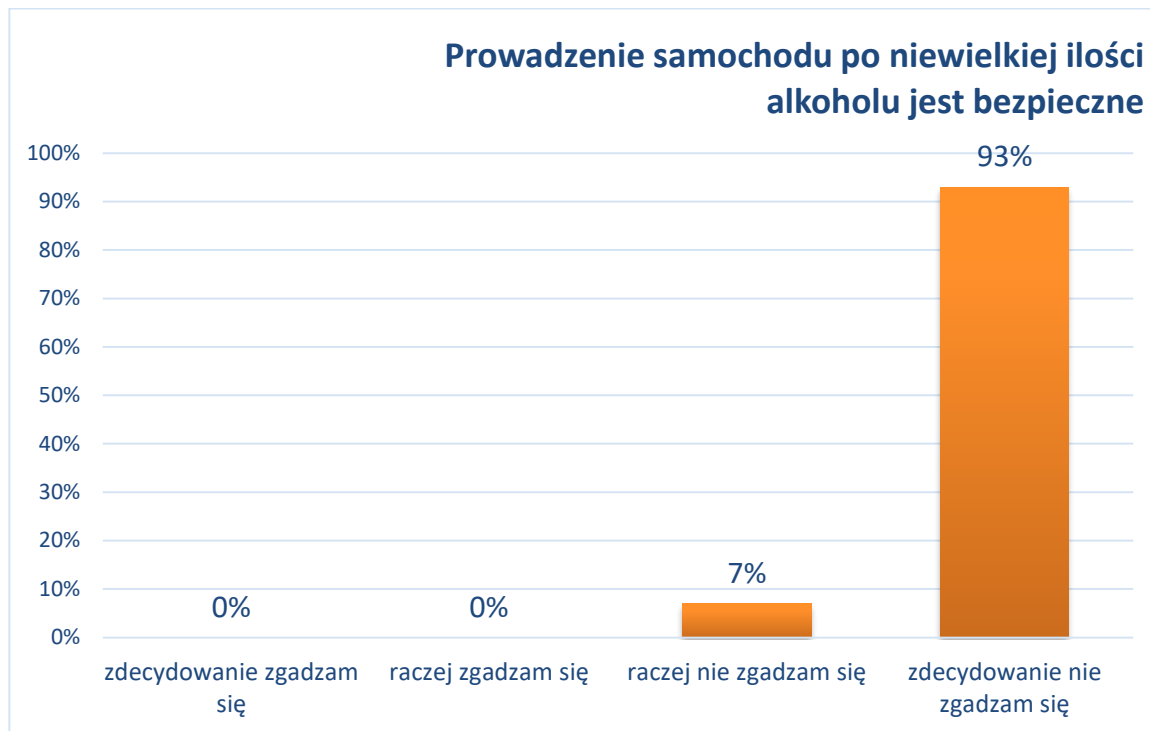
Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia. **Łącznie 70% nie zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby małoletnie mają łatwy dostęp do alkoholu.**

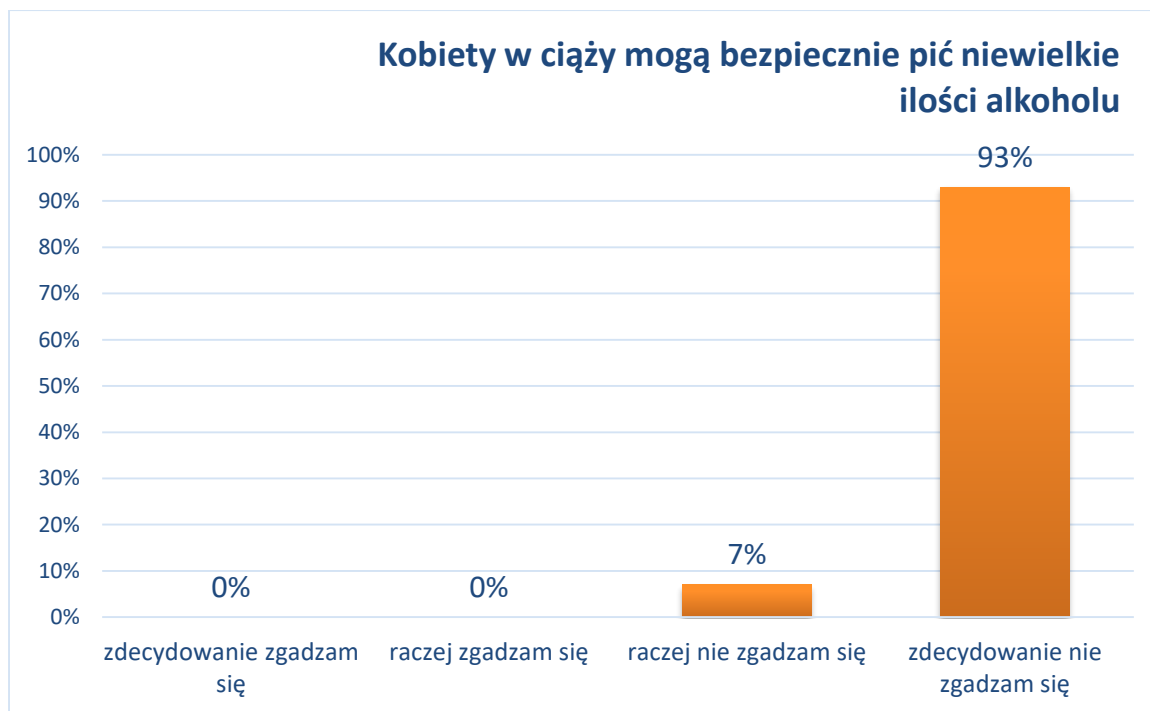
Łącznie 97% sprzedawców nie uważa, aby spożywanie alkoholu pomagało w trudnych sytuacjach życiowych.

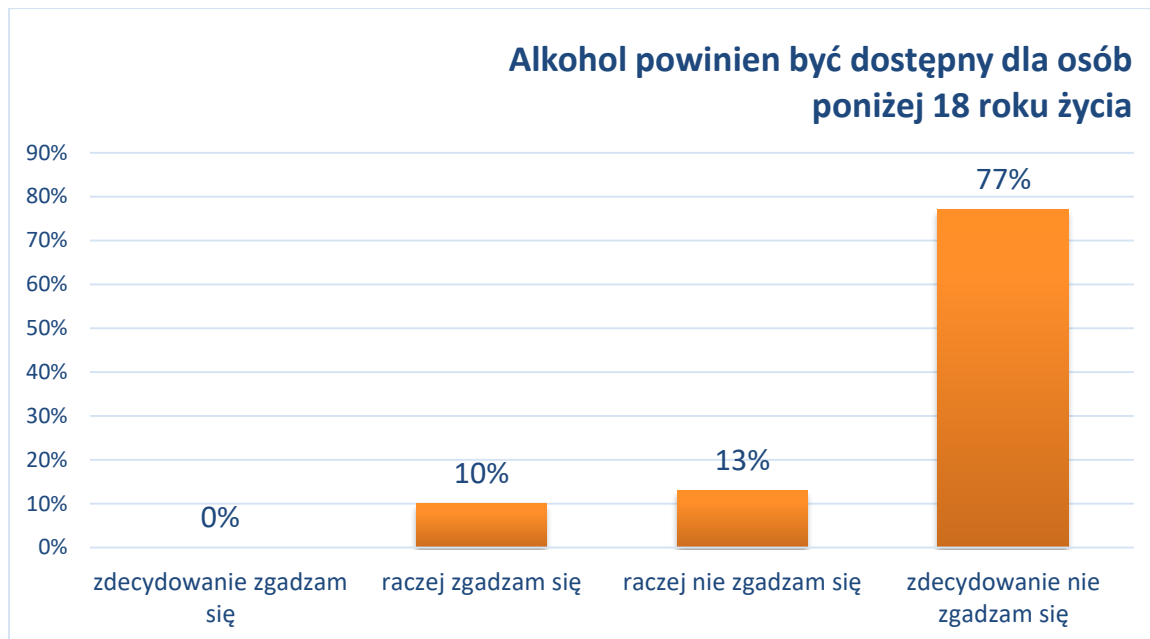
Jednocześnie, łącznie **100%** badanych odpowiedziało, że **prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu nie jest bezpieczne.**

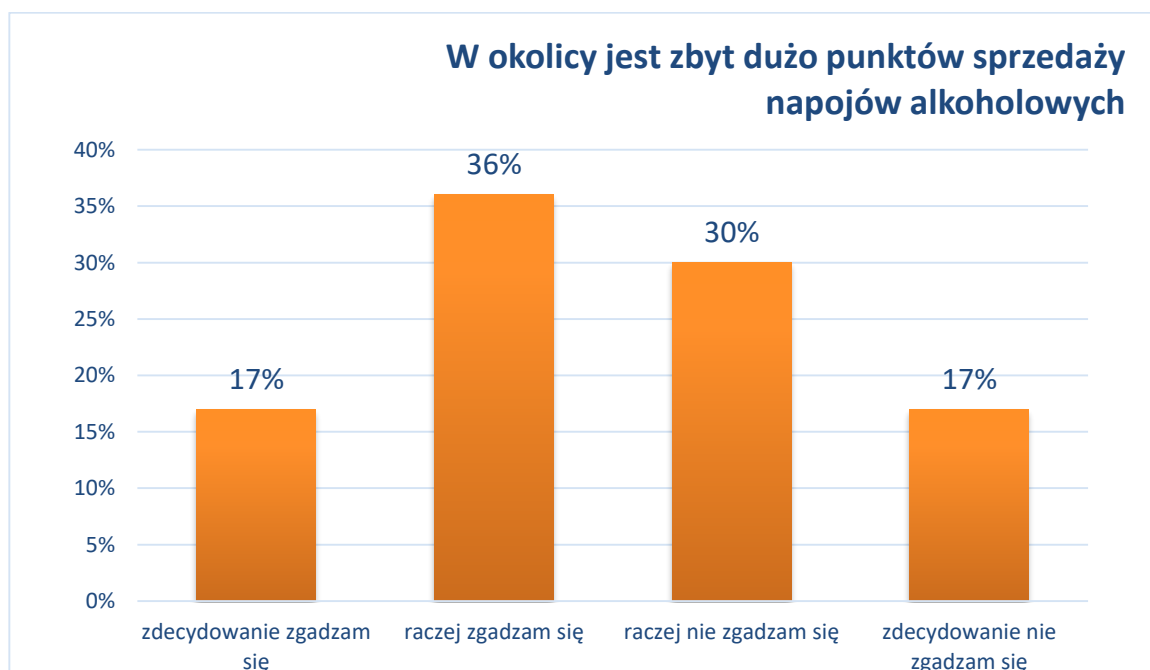
Dodatkowo, łącznie **100%** sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, że **kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.**

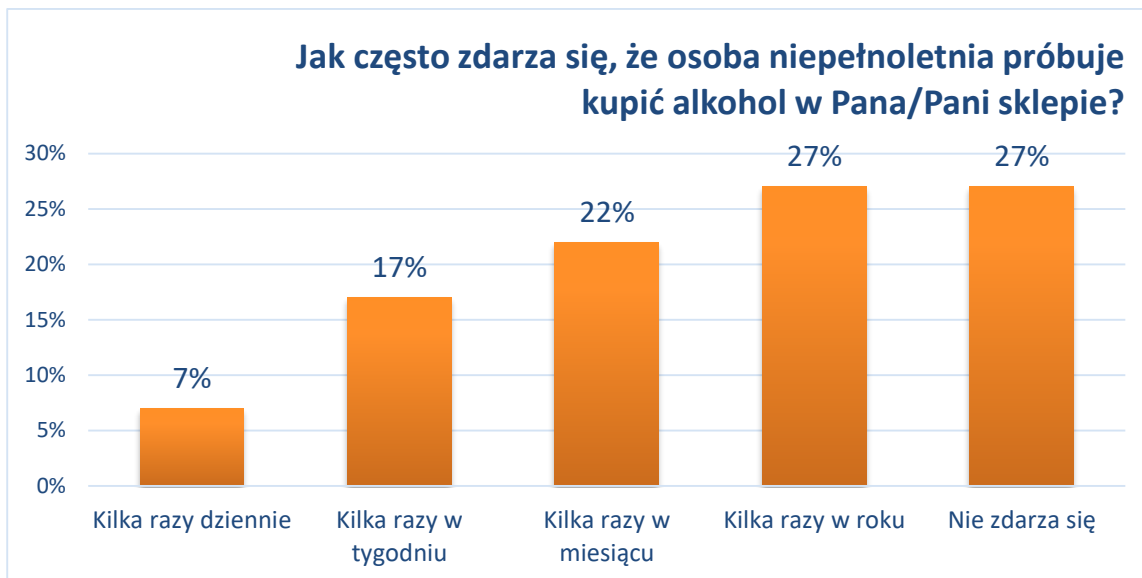
Łącznie 90% sprzedawców napojów alkoholowych w mieście Mława **uważa, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.**

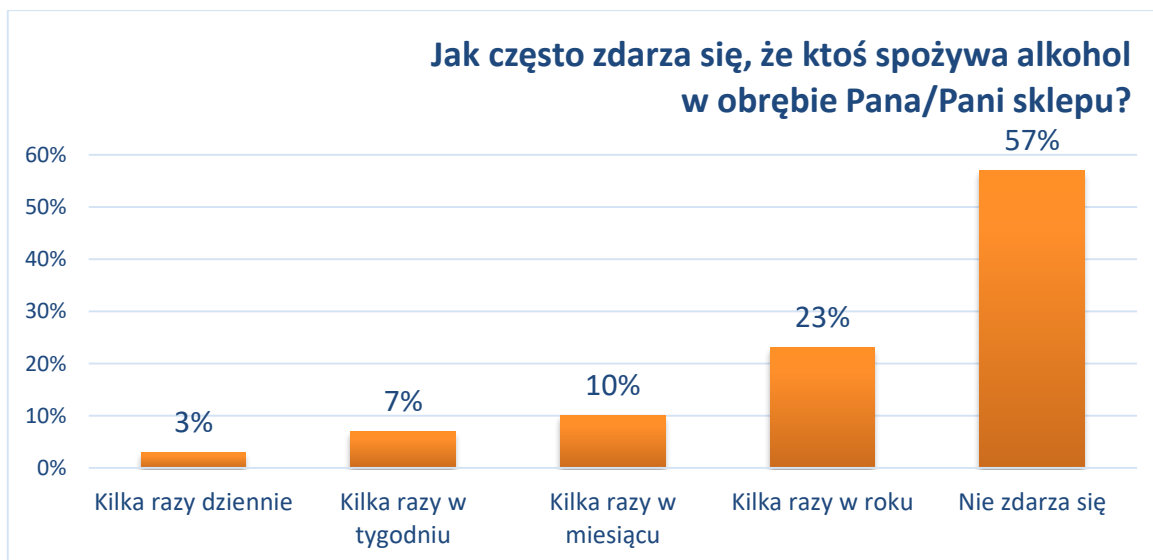
Ponad połowa (53%) badanych uważa, że w ich okolicy znajduje się zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Przeciwnego zdania jest łącznie 47% badanych sprzedawców.

Sprzedawcy napojów alkoholowych w mieście Mława deklarują, że przypadki **próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się najczęściej kilka razy w roku (27%), kilka razy w miesiącu (22%) oraz kilka razy w tygodniu (17%).** 7% badanych przyznaje, że takie sytuacje zdarzają się u nich kilka razy dziennie, natomiast **27% twierdzi, że nie zdarzają się w ogóle.** Wobec tego, należy uznać, że próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie są podejmowane na terenie miasta sporadycznie.

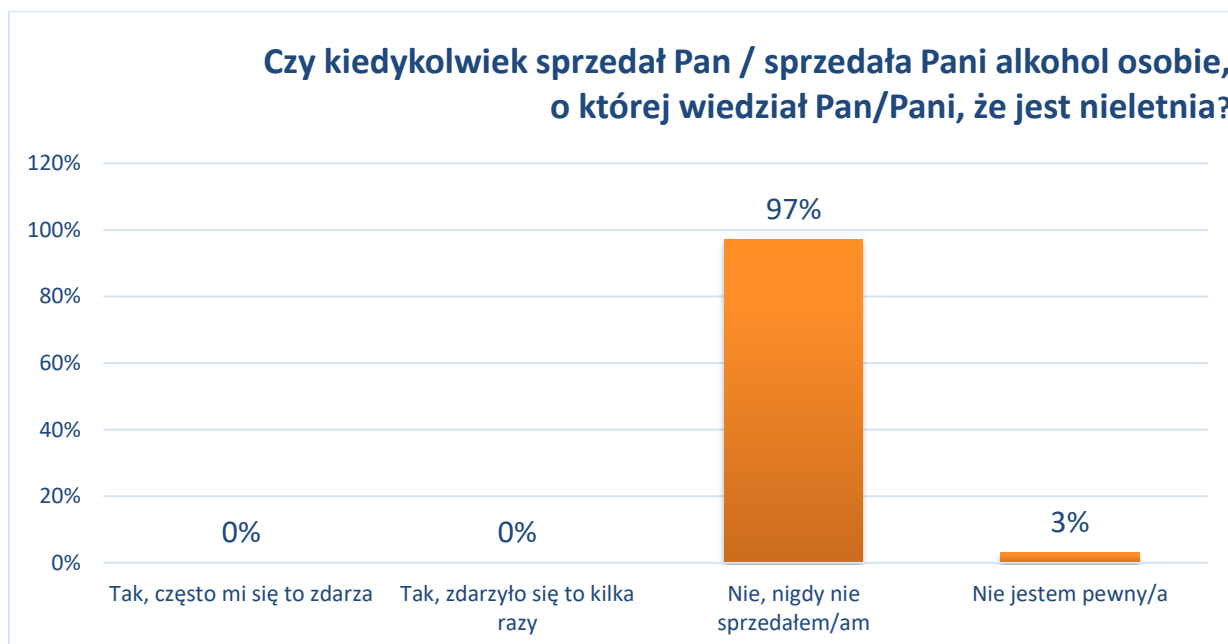
Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży wydaje się być rzadkim zjawiskiem. 23% badanych stwierdziło, że zdarzają się kilka razy w roku, 10% - kilka razy w miesiącu, 7% - kilka razy w tygodniu, a 3% - kilka razy dziennie. 57% sprzedawców przyznaje, że takie sytuacje im się nie zdarzają.

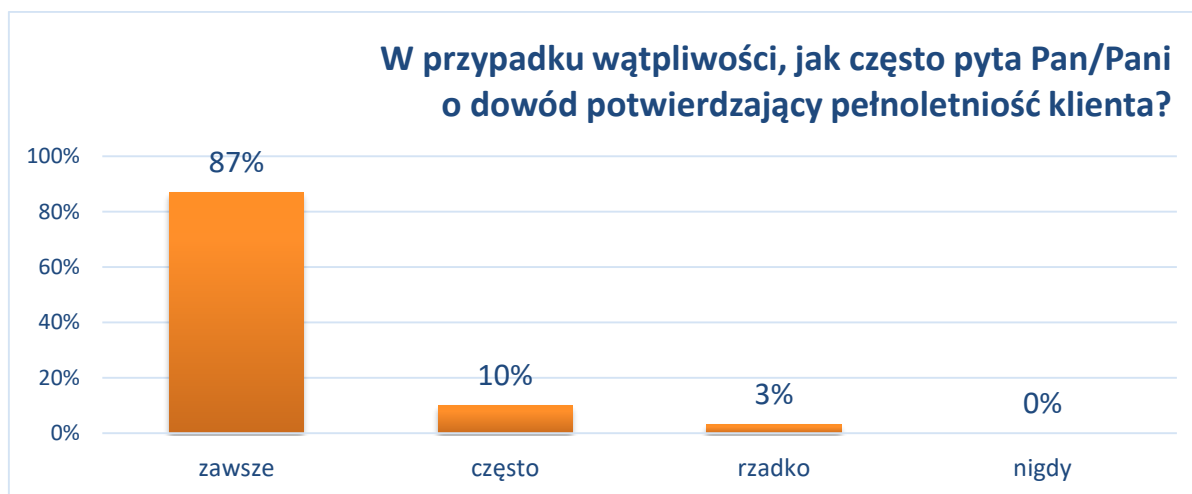
Większość przebadanych sprzedawców (87%) odpowiedziała, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy nie doszło do nieprzyjemnych zjść związanych ze spożyciem alkoholu w obrębie sklepu.

Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu osobom nieletnim wydaje się pozytywnie jednoznaczny. 97% badanych wskazało, że nigdy nie sprzedało alkoholu osobom, co do których miały podejrzenie, że są nieletnie. 3% badanych wskazało, że nie mieli pewności, co do wieku osoby, której sprzedały alkohol.

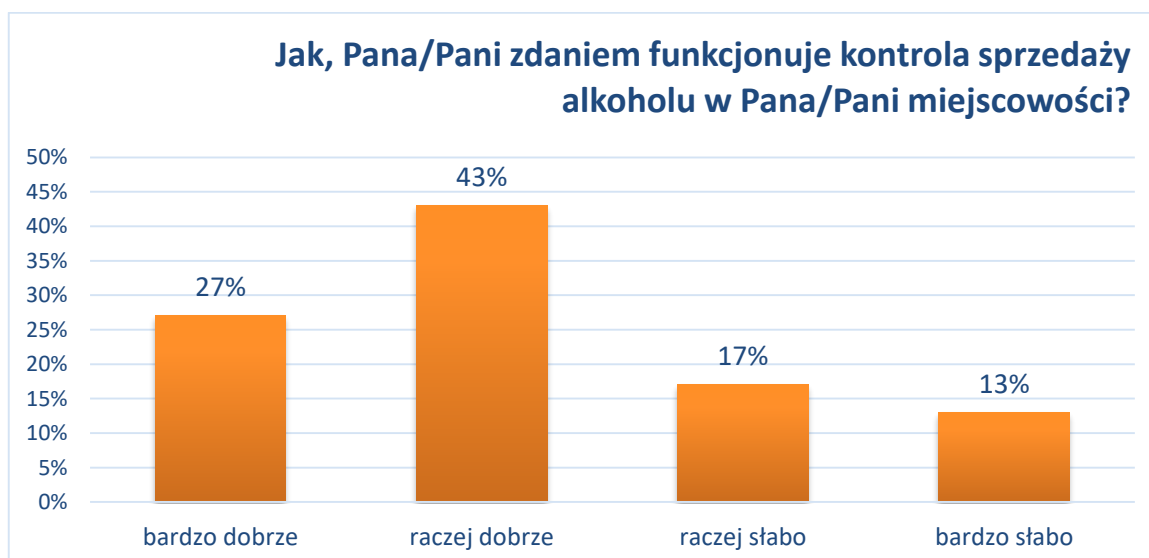

W przypadku wątpliwości, co do wieku, **87% badanych zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek, a często robi to kolejne 10% osób.** 3% badanych przyznało, że w takich sytuacjach rzadko sprawdza dowody tożsamości.

W związku z powyższymi deklaracjami sprzedawców, należy przyjąć, że deklarowany przez sprzedawców niski odsetek sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz sprawdzanie dowodów tożsamości potwierdzających pełnoletniość wynika z postaw sprzedawców, którzy wykazują się wystarczającą czujnością i asertywnością podczas sprzedaży alkoholu oraz wiedzą, także i prawną, z zakresu konsekwencji wynikających ze sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 r.ż.

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w mieście Mława. **Łącznie 70% badanych oceniło jej funkcjonowanie bardzo i raczej dobrze.** Natomiast łącznie 30% badanych oceniło jej funkcjonowanie słabo i bardzo słabo.

PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

METODOLOGIA

Badanie w placówkach oświatowych na terenie Miasta Mława przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, czy wszystkie pytania zostaną wypełnione.

CEL BADANIA

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych:

- alkoholu,
- narkotyków,
- dopalaczy.

CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ

W badaniu wzięli uczniowie mławskich szkół podstawowych oraz uczniowie klas gimnazjalnych.

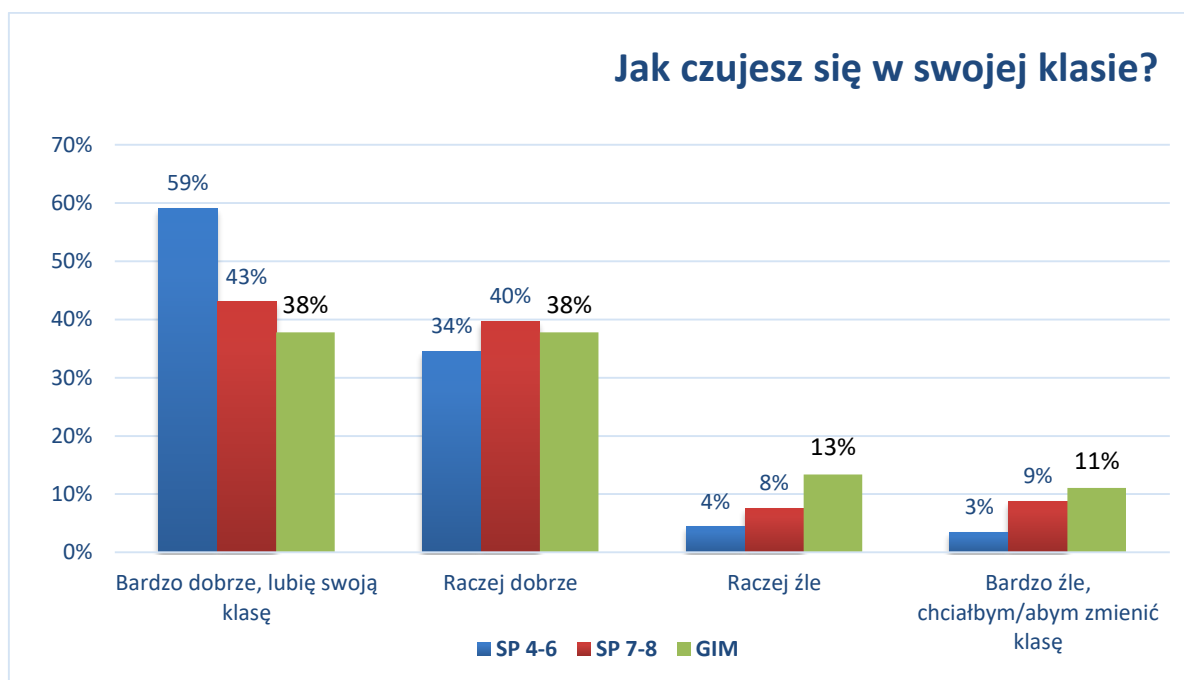
Liczebność grup badanych

Klasy 4-6 szkół podstawowych (SP 4-6)	737
Klasy 7-8 szkół podstawowych (SP 7-8)	265
Klasy III gimnazjalne (GIM)	217
ŁĄCZNIE	1 219

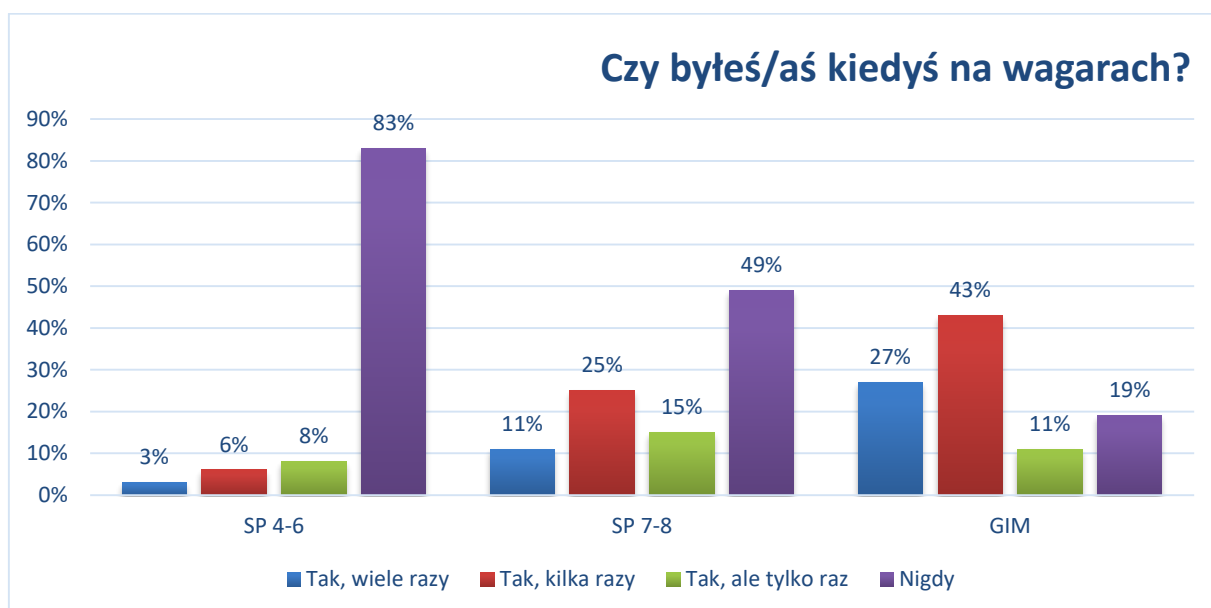
Uczniowie odpowiedzieli na kilka ogólnych pytań związanych z uczęszczaniem do szkoły. Uzyskane odpowiedzi pozwalają na przedstawienie szkolnego środowiska w kontekście kwestii, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na częstość występowania niepożądanych zjawisk i zachowań wśród dzieci oraz młodzieży.

W pierwszej kolejności uczniowie zostali zapytani o to, jak czują się w swojej klasie. Wyniki są zadowalające: **najlepiej w klasie czują się uczniowie klas młodszych szkoły podstawowej (łącznie 93%¹¹)**. Takiego samego zdania jest **83% uczniów klas starszych szkoły podstawowej oraz 76% gimnazjalistów**. Nie należy jednak bagatelizować faktu, że **3%** uczniów klas 4-6, **9%** uczniów klas 7-8 oraz **11%** gimnazjalistów przeciwne określa swoje odczucia – do tego stopnia, że chcieliby zmienić klasę.

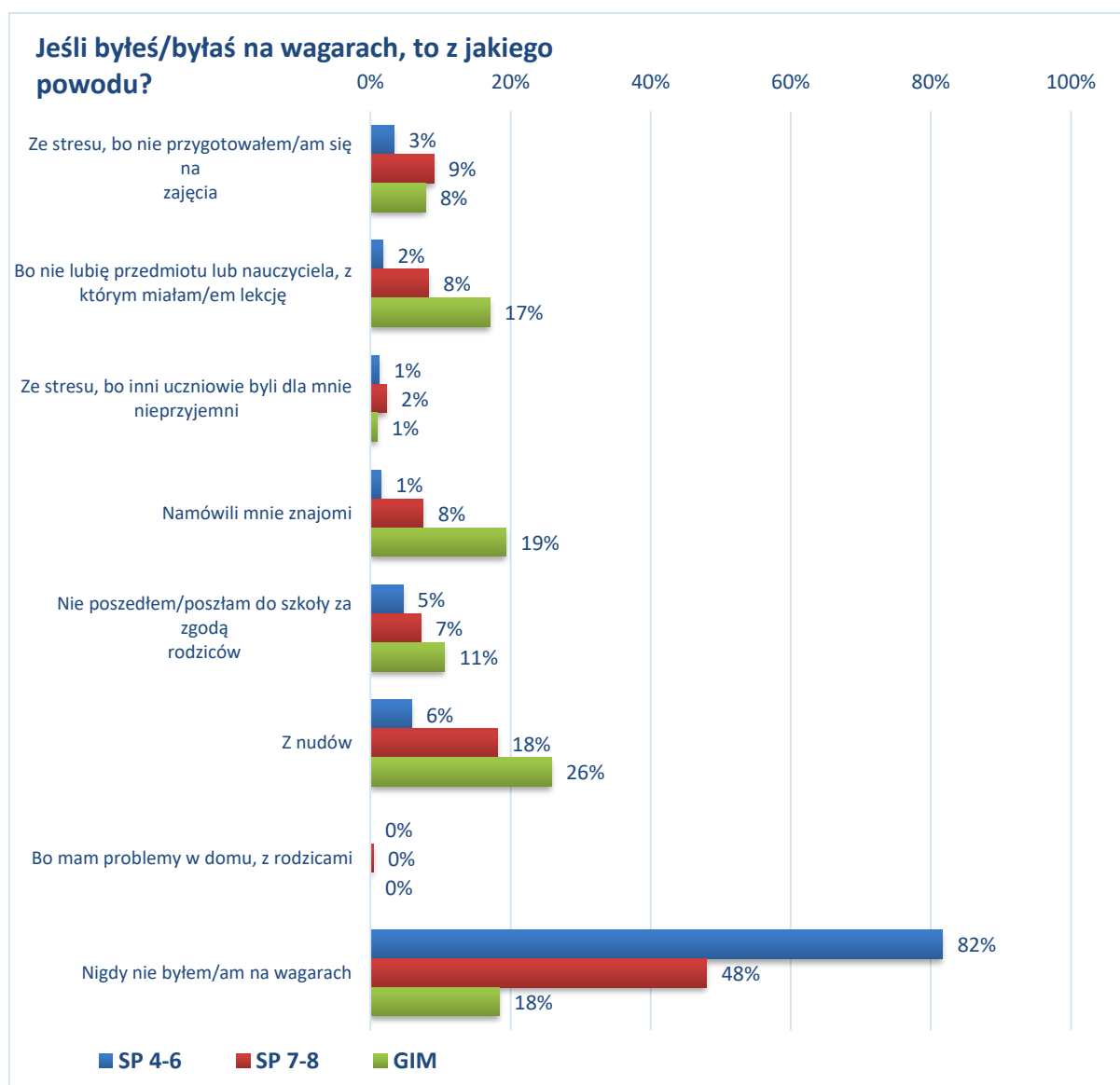
¹¹ Zsumowane wyniki odpowiedzi: *bardzo dobrze, lubię swoją klasę i raczej dobrze*.

Wyniki prezentujące odpowiedzi uczniów na temat wagarowania, wydają się odzwierciedlać tendencje związane z wiekiem rozwojowym. **Uczniowie najmłodszych klas podstawowych w sporej części nigdy nie byli na wagarach (SP 4-6 - 83%) lub byli na nich tylko raz (SP 4-6 - 8%). Co drugi uczeń klas starszych szkoły podstawowej był już na wagarach (SP 7-8 - 49%), a co czwarty wagarował już kilka razy (SP 7-8 - 25%).** Niewielka część uczniów klas 7-8 przyznała, że wagarowali już **wiele razy (SP 7-8 - 11%)**. Wśród **klas gimnazjum już 81% uczniów ma za sobą pierwsze wagary**. Uczniowie przyznają, że wagarowali **już kilka razy (GIM - 43%)** lub nawet **wiele razy (GIM - 27%)**.

Od tego, jak często uczniowie wagarują, istotniejsze wydają się być powody, dla których decydują się to robić¹². **Uczniowie klas 4-6** w zdecydowanej większości odpowiedzieli, że to pytanie ich **nie dotyczy, bo nigdy nie byli na wagarach** (SP 4-6 - 82%), jednak niewielka część z nich odpowiedziała, że zrobiła to **z nudów** (SP4-6 – 6%) oraz **za zgodą rodziców** (SP 4-6 - 5%). Uczniowie starszych klas szkoły podstawowej oraz gimnazjaliści najczęściej opuszczali lekcje z powodu **nudy** (SP7-8 - 18%; GIM – 26%), dlatego, że **namówili ich znajomi** (SP 7-8 - 8%; GIM – 19%), dlatego, że **nie lubią przedmiotu lub nauczyciela, z którym mieli lekcje** (SP 7-8 - 8%; GIM – 17%), że **stresu, bo nie przygotowali się na zajęcia** (SP 7-8 - 9%; GIM – 8%) lub **za zgodą rodziców** (SP 7-8 - 7%, GIM – 11%).

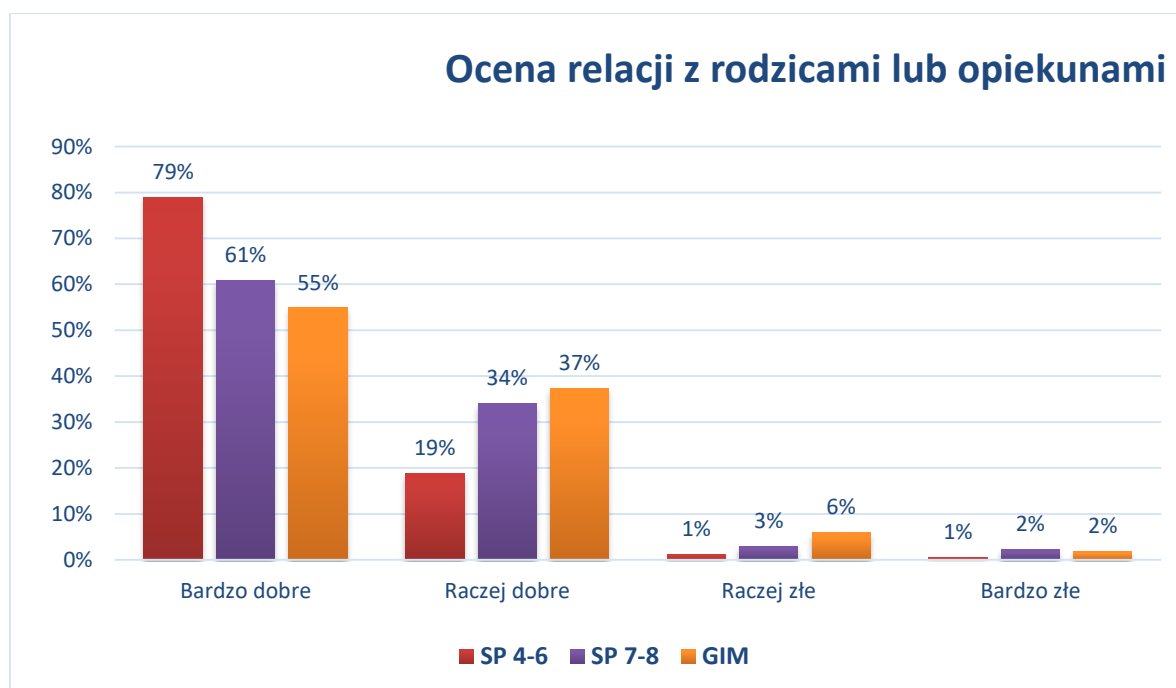

¹² Uczniowie mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

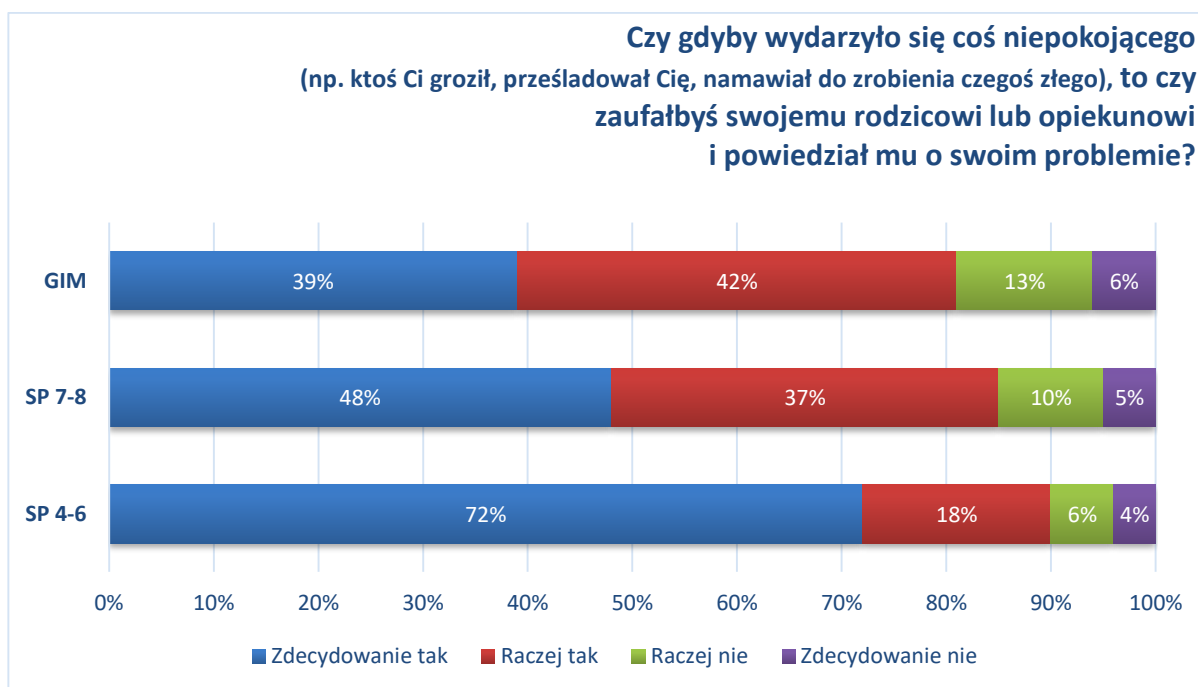
Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowią dla nich oparcie i źródło wiedzy. **Uczniowie w Mławie deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub raczej dobre relacje z opiekunami:** SP 4-6: łącznie 98%; SP 7-8: łącznie 95%; GIM: łącznie 92%.

Należy zauważyć, że rozkład wyników, wbrew oczekiwaniom, wraz z wiekiem nie ulega znacznym zmianom – gimnazjaliści oceniają związki z rodzicami lub opiekunami, podobnie jak uczniowie szkół podstawowych, jako mocne i zażyłe.

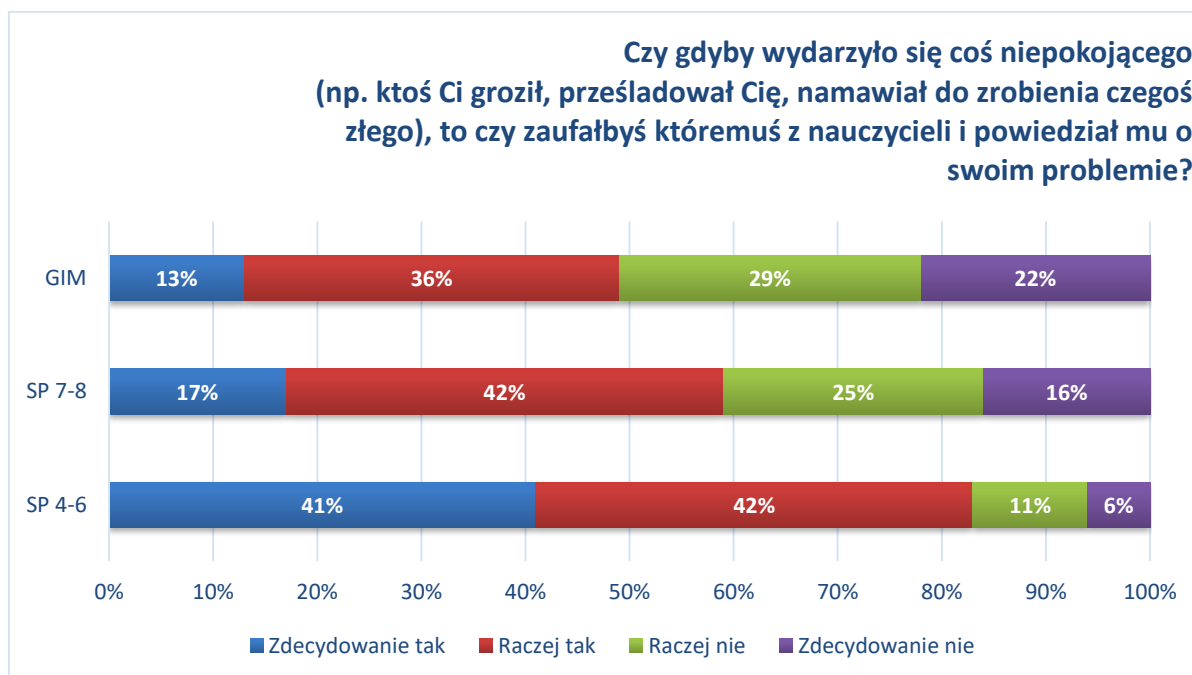
Dobre relacje z rodzicami uczniów to niewątpliwie zasób chroniący, który może zostać wykorzystany w planowaniu oddziaływań profilaktycznych poprzez tworzenie sojuszu rodzic – nauczyciel w przeciwdziałaniu uzależnieniom m.in. poprzez uzupełniającą się edukację dotyczącą zagrożeń, a także kształtowanie konstruktywnych postaw i budowanie sieci wsparcia.

Równie obiecujące są wyniki dotyczące poziomu zaufania do rodzica/opiekuna w wypadku przeżywania poważnego problemu. **Łącznie 90% uczniów klas młodszych szkoły podstawowej, 85% uczniów klas starszych szkoły podstawowej oraz 81% młodzieży gimnazjalnej chciałoby lub raczej chciałoby podzielić się swoimi wątpliwościami z rodzicami.**

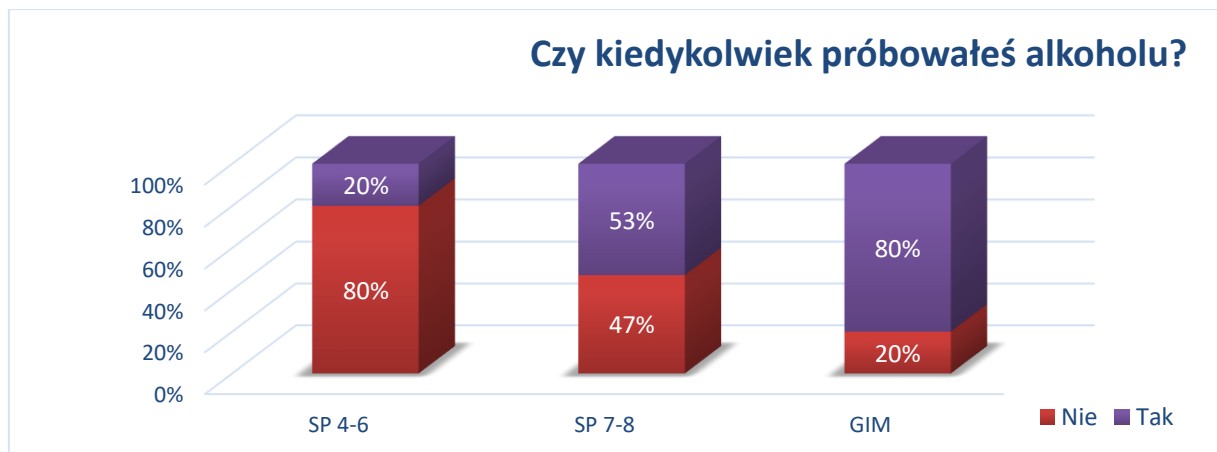
Następnie zadaliśmy uczniom podobne pytanie, z tym, że tym razem grupą dorosłych, co do których uczniowie mieli się ustosunkować w kontekście **odczuwanego poziomu zaufania**, byli **nauczyciele**. Wraz z wiekiem uczniów on spada. **Dzieci i młodzież w Mławie rzadziej po poradę czy pomoc zgłosiliby się do nauczyciela niż do rodzica**. 83% uczniów klas młodszych oraz 59% uczniów klas starszych szkoły podstawowej, a także 49% gimnazjalistów w sytuacji problemowej obdarzyłoby zaufaniem pedagogów.

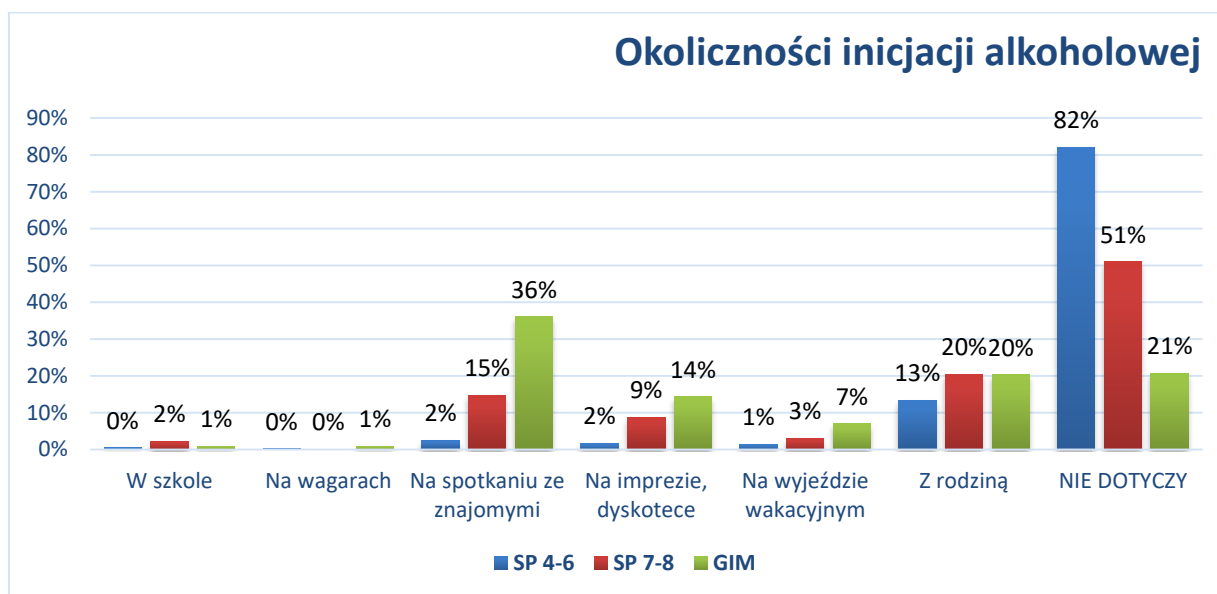
WYNIKI

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOL

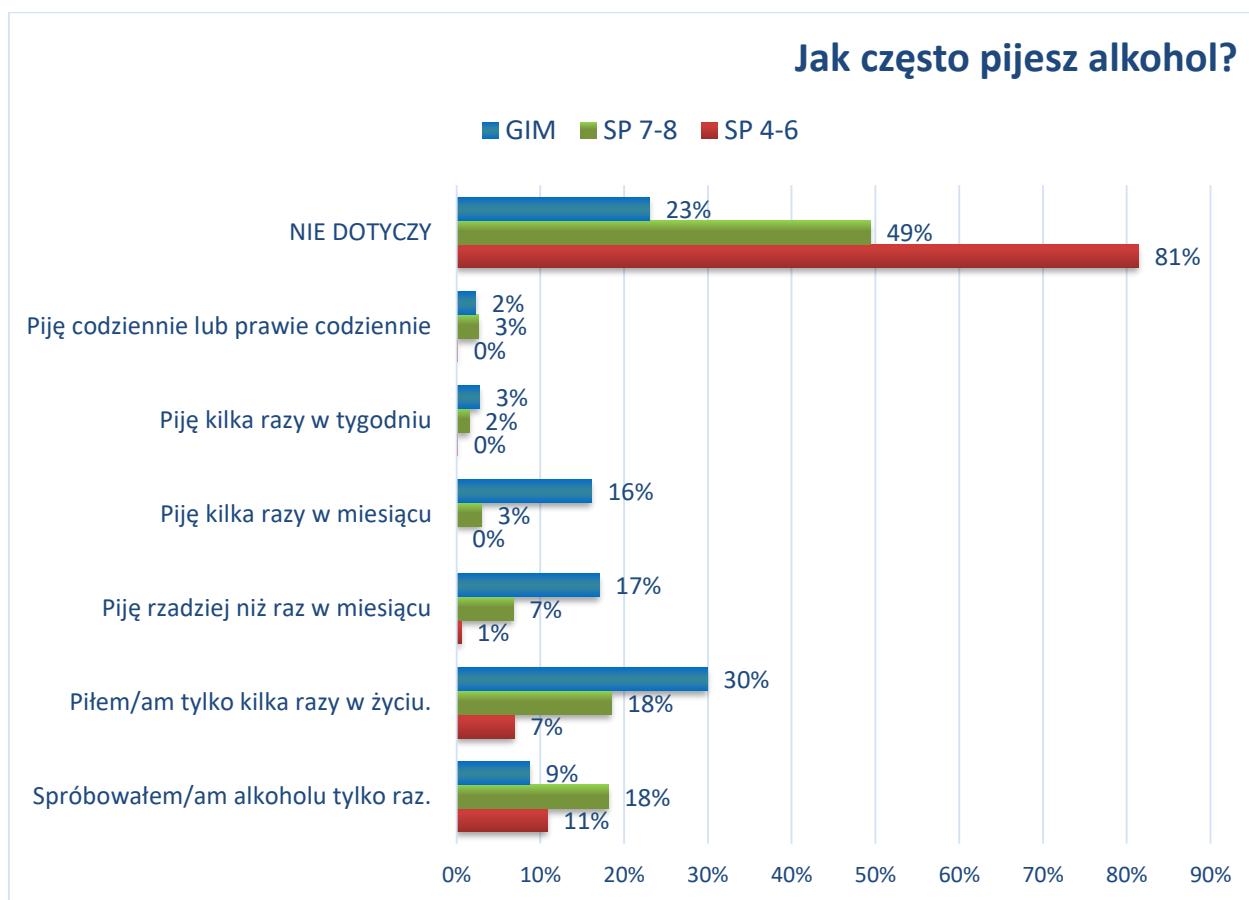
Inicjację alkoholową ma za sobą: 20% badanych uczniów klas 4-6 szkoły podstawowej, **53%** uczniów klas 7-8 szkoły podstawowej oraz aż **80%** uczniów klas gimnazjalnych.

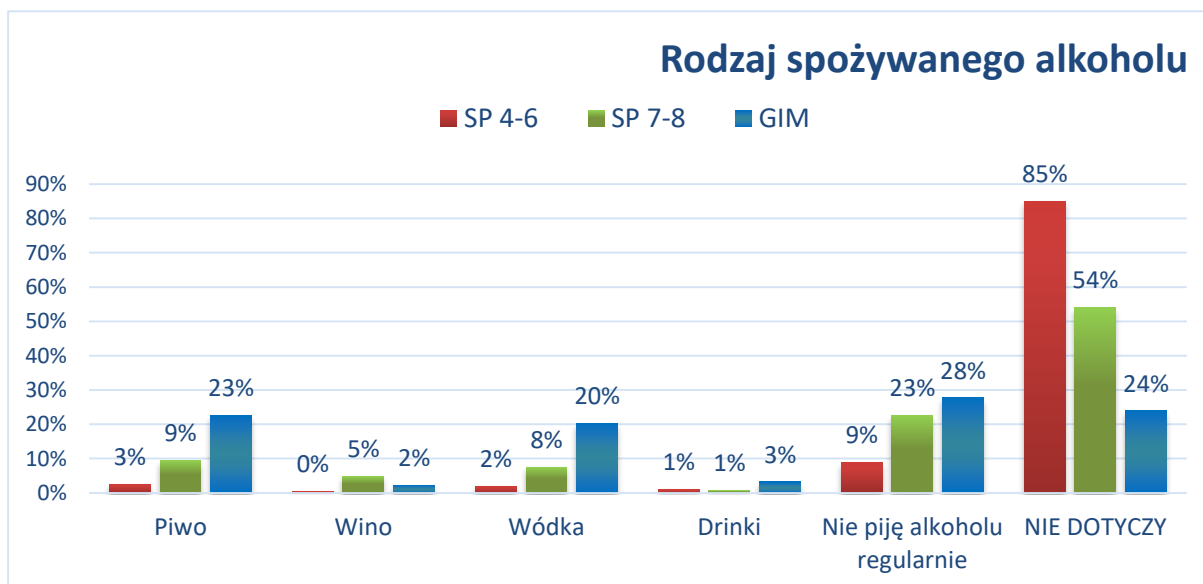
Najczęściej deklarowanymi **okolicznościami inicjacji alkoholowej** uczniów zarówno szkoły podstawowej, jak i gimnazjalistów, są: **towarzystwo rodziny** (SP 4-6 – 13%; SP 7-8 - 20%; GIM - 20%), **spotkanie ze znajomymi** (SP 4-6 – 2%; SP 7-8 - 15%; GIM - 36%), **impreza lub dyskoteka** (SP 4-6- 2%; SP 7-8 - 9%; GIM - 14%) oraz **wyjazd wakacyjny** (SP 4-6 – 1%; SP 7-8- 3%; GIM - 7%). Odpowiedzi uczniów, których to pytanie ich **nie dotyczy**: SP 4-6- 82%; SP 7-8- 51%; GIM - 21%).

Oprócz okoliczności inicjacji ważne było dla nas także to, **jak często młodzi ludzie sięgają alkohol**. Aż **81% najmłodszych uczniów** wskazało, że to pytanie ich **nie dotyczy**. Wraz z wiekiem ta tendencja się zmienia: SP 7-8 - 49%; GIM -23%. Wśród **uczniów najczęściej** pojawiały się dwie kategorie odpowiedzi, które odnosiły się do **jednorazowego** (SP 4-6 - 11%; SP 7-8 - 18%; GIM - 9%) oraz **kilkukrotnego spożycia alkoholu** (SP 4-6 - 7%; SP 7-8 - 18%; GIM - 30%). 7% uczniów klas 7-8 oraz 17% gimnazjalistów przyznało, że pije alkohol **rzadziej niż raz w miesiącu**, natomiast 16% uczniów gimnazjum twierdzi, że **pije kilka razy w miesiącu**.

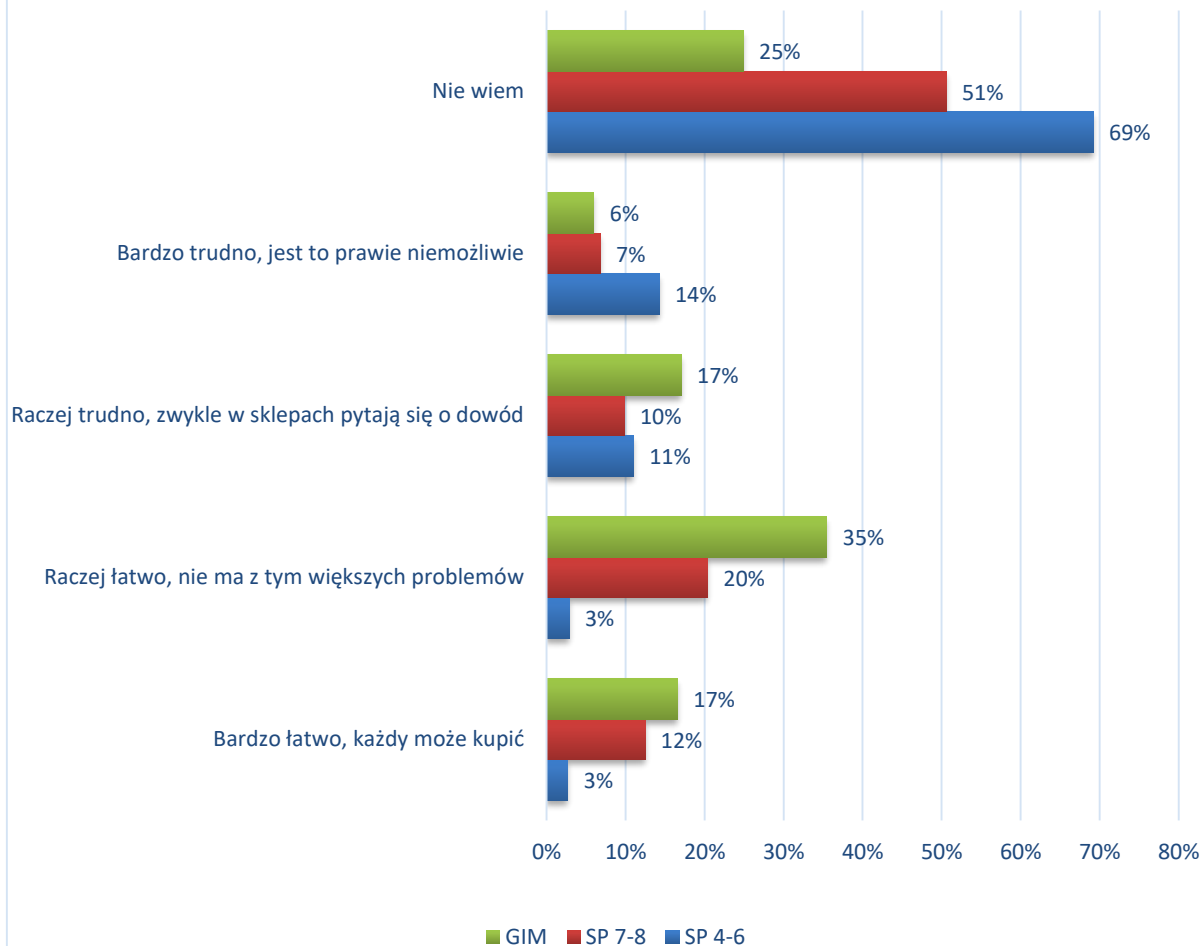

W następnej kolejności zapytaliśmy uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. Uczniowie generalnie **najczęściej sięgają po piwo** (SP 4-6 – 3%; SP 7-8 - 9%; GIM - 23%), **wódkę** (SP 4-6 – 2%; SP 7-8- 8%; GIM - 20%) oraz **wino** (SP 7-8 - 5%; GIM - 2%). Deklaracje uczniów, których to pytanie **nie dotyczy**: SP 4-6 - 85%; SP 7-8 - 54%; GIM – 24%.

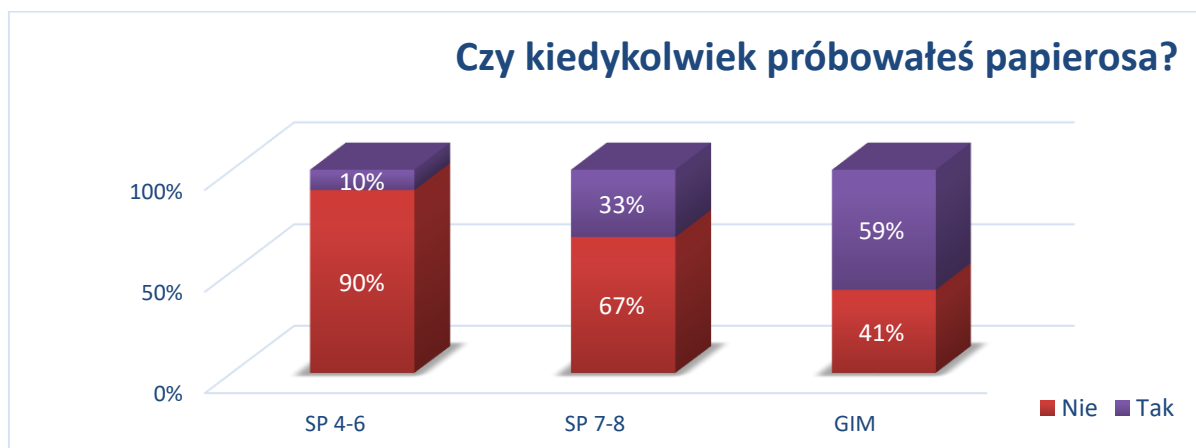
Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. Pokazane poniżej wyniki wskazują, że **69% uczniów klas 4-6, 51% uczniów klas 7-8 oraz tylko 25% gimnazjalistów nie wie, czy da się kupić alkohol, gdy nie ma się ukończonych 18 r.ż.** Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabycia alkoholu. Jednakże łącznie **32% uczniów klas 7-8 oraz 52% uczniów klas gimnazjalnych** twierdzi, że jest to **raczej lub bardzo łatwe**, a łącznie **25% uczniów klas 4-6, 17% uczniów klas 7-8 oraz 23% gimnazjalistów** uważa, że jest to **trudne lub bardzo trudne**. Oznaczać to może, że ci uczniowie lub ich rówieśnicy mogą być klientami w punktach ze sprzedażą alkoholu.

Czy łatwo jest kupić alkohol, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?

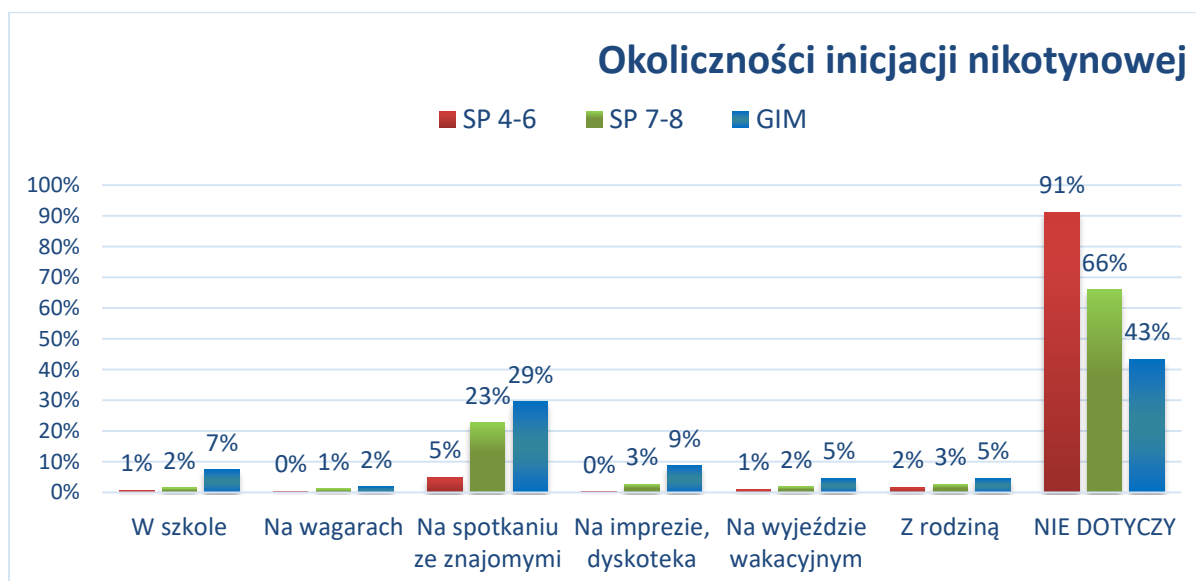

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY

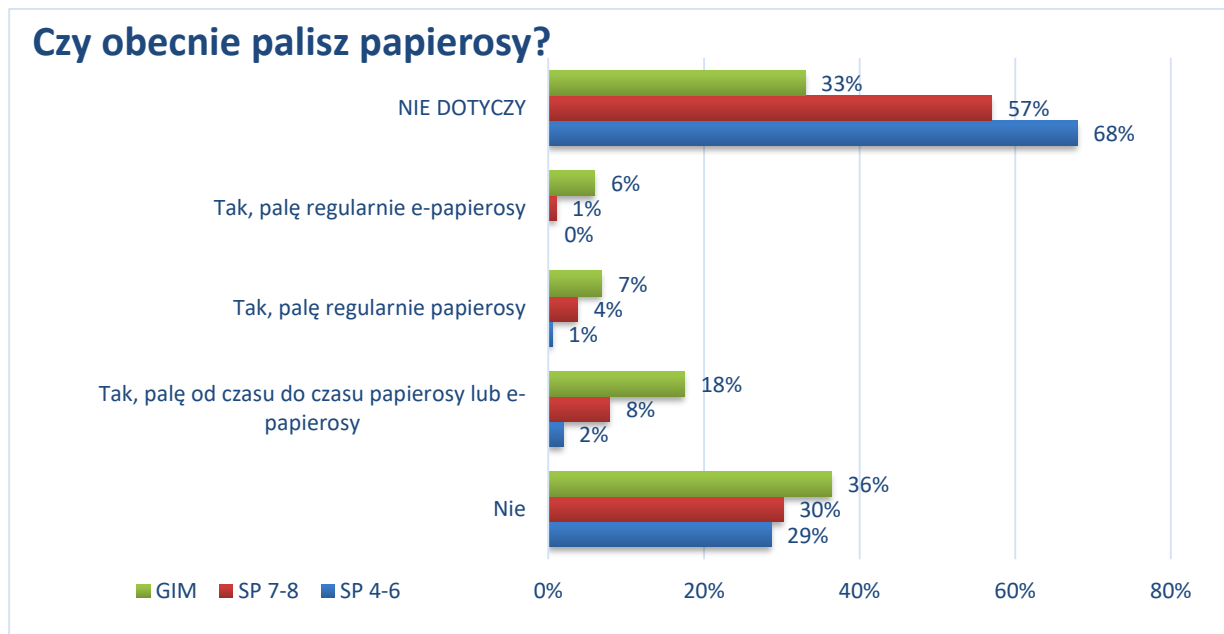
Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytaliśmy uczniów z Mławy czy kiedykolwiek próbowali papierosa oraz w jakich okolicznościach. **Inicjację nikotynową ma za sobą 10% uczniów klas 4-6, 33% uczniów klas 7-8 oraz aż 59% gimnazjalistów.**

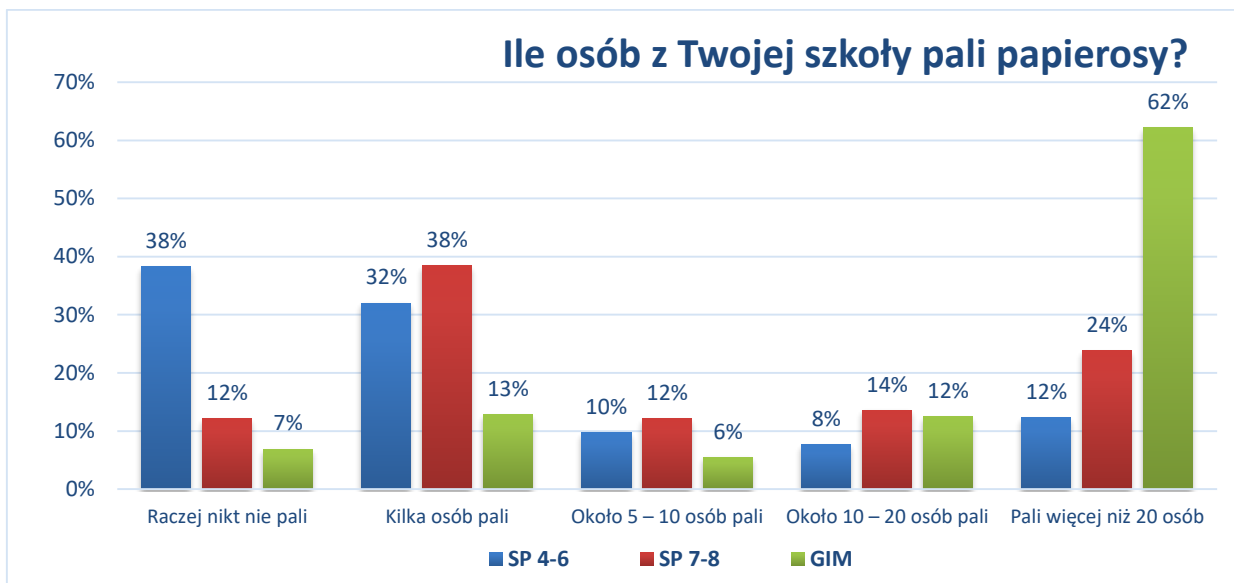
Najczęściej wskazywanymi przez uczniów **okolicznościami zapalenia pierwszego papierosa było spotkanie ze znajomymi** (SP 4-6 – 5%; SP 7-8 - 23%; GIM - 29%), **impreza lub dyskoteka** (SP7-8 - 3%; GIM - 9%), a także **towarzystwo rodziny** (SP 4-6 – 2%; SP 7-8 - 3%; GIM - 5%). Niewielka część uczniów przyznaje, że miało to miejsce **w szkole** (SP 4-6 – 1%; SP 7-8 - 2%; GIM - 7%) oraz na **wyjeździe wakacyjnym** (SP 4-6 – 1%; SP 7-8 - 2%; GIM - 5%). Odpowiedzi uczniów, których ten problem uczniów **nie dotyczy** (SP 4-6 - 91%; SP 7-8 - 66%; GIM - 43%).

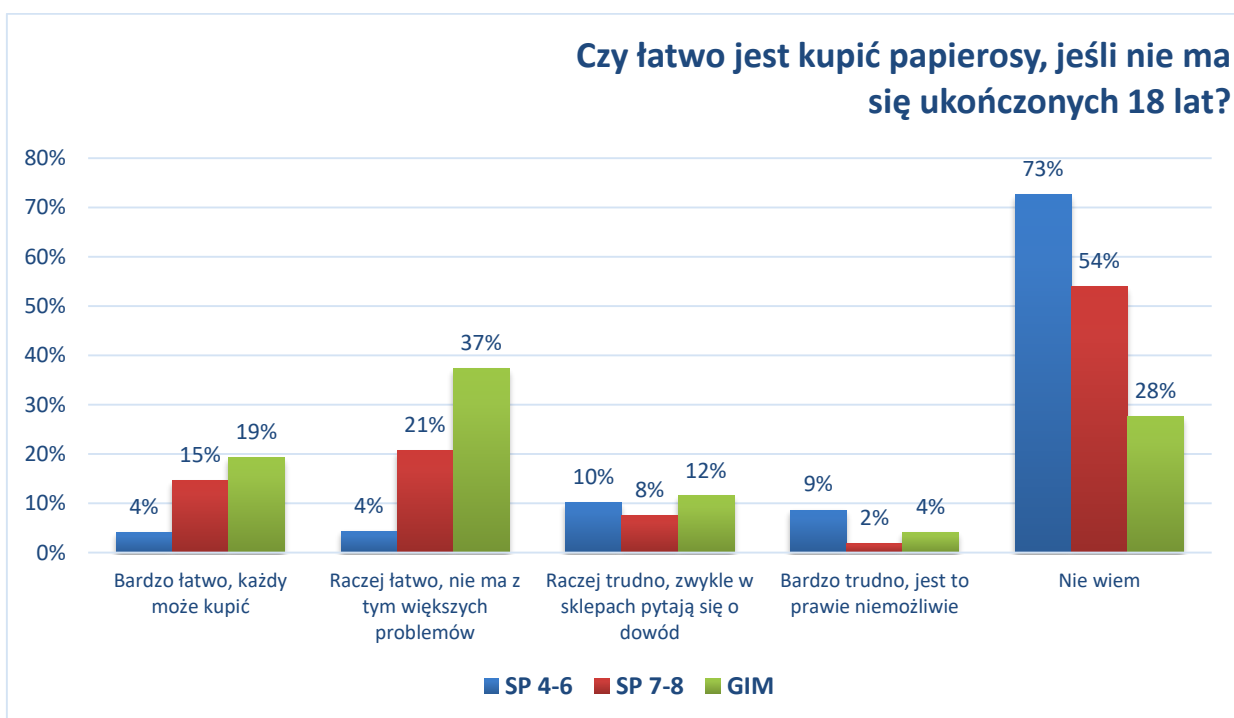
Większość uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową, aktualnie nie pali papierosów (SP 4-6 - 29%; SP 7-8 - 30%; GIM - 36%). Część uczniów przyznała, że pali od czasu do czasu papierosy lub e-papierosy (SP 4-6 - 2%; SP 7-8 - 8%; GIM - 18%). Niewielki odsetek uczniów przyznaje się do regularnego palenia papierosów (SP 4-6 - 1%; SP 7-8 - 4%; GIM - 7%) lub e-papierosów (SP 7-8 - 1%; GIM - 6%). Odpowiedzi uczniów, których to pytanie nie dotyczy (bo nigdy nie palili): SP 4-6 - 68%; SP 7-8 - 57%; GIM - 33%.

Uczniowie najmłodszych klas podstawowych prawie w większości oceniają, że ich koledzy raczej nie palą lub pali tylko kilka osób (łącznie 70%). Inaczej kształtują się wyniki wśród starszych i najstarszych uczniów. Wśród uczniów **klas 7-8** podobnie stwierdza już **51%** uczniów, a wśród **gimnazjalistów** tylko **20%** uczniów. Łącznie **18%** uczniów klas 4-6, **26%** uczniów klas 7-8 oraz **28%** gimnazjalistów twierdzi, że w ich szkole pali **od 5 do 20 osób**. Jednocześnie łącznie **12%** uczniów klas 4-6, **24%** uczniów klas 7-8 oraz **62%** uczniów gimnazjum twierdzi, że w ich otoczeniu **pali więcej niż 20 osób**.

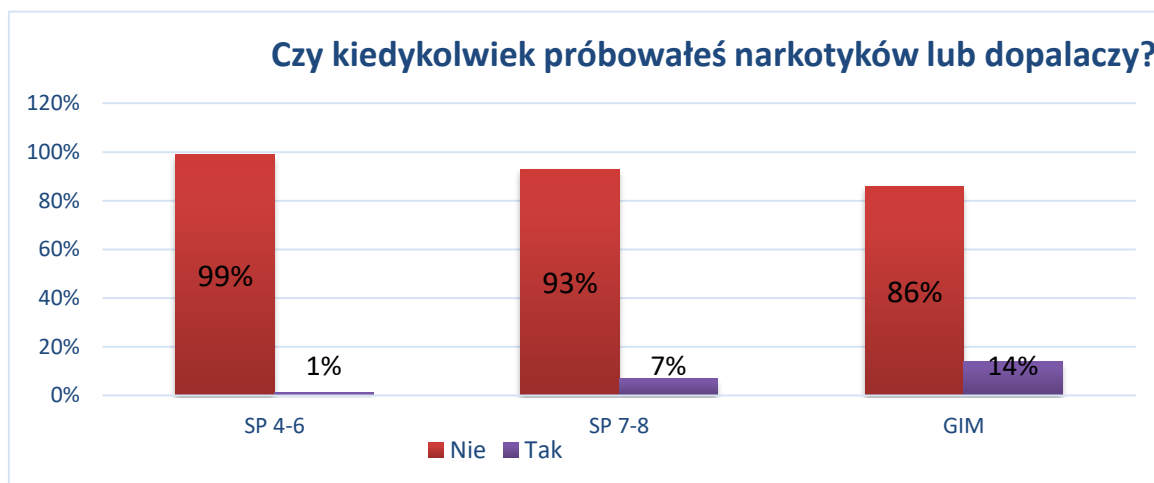

W kolejnym pytaniu uczniowie udzielali odpowiedzi na temat subiektywnej oceny łatwości, z jaką można dokonać zakupu papierosów. Większość uczniów **najmłodszych klas podstawowych nie znało odpowiedzi na to pytanie (SP 4-6 - 73%)**. Starsi uczniowie klas podstawowych oraz gimnazjaliści mają w tym względzie bardziej zróżnicowane poglądy. **54%** uczniów klas 7-8 przyznało, że **nie wie**, a **łącznie 36%** z nich oceniło, że **raczej i bardzo łatwo** jest kupić papierosy osobom poniżej 18 roku życia. Wśród gimnazjalistów aż **56%** stwierdziło, że zakup papierosów osobom niepełnoletnim jest **raczej lub bardzo łatwy**, a **tylko 28%** odpowiedziało, że **nie wie**.

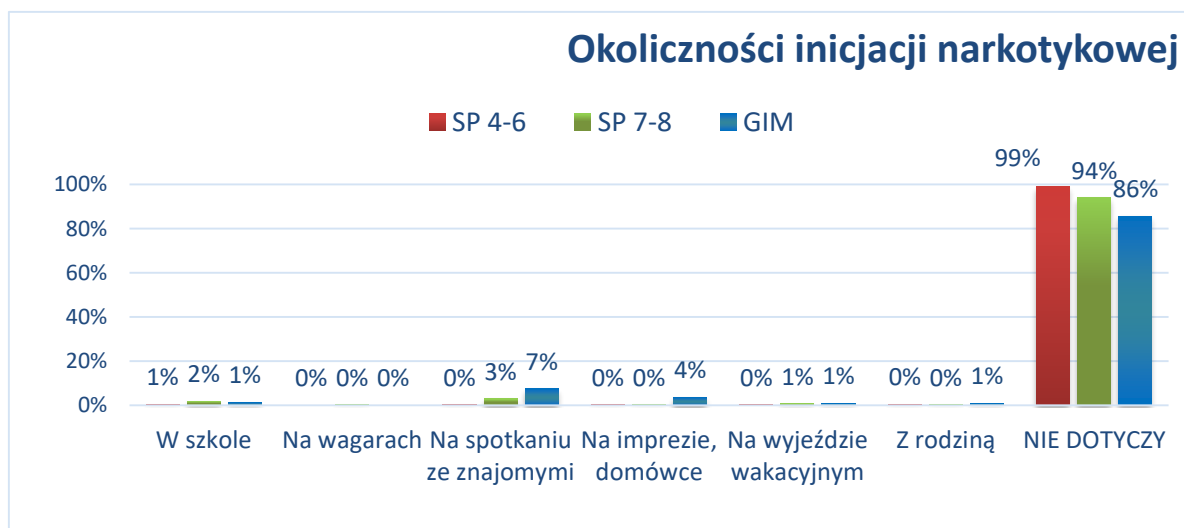
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZCE

Wyniki badań wskazują, że badani uczniowie **raczej nie przejawiają problemów związanych z próbami przyjmowania narkotyków lub dopalaczy: SP 4-6 - 99%; SP 7-8 - 93%; GIM - 86%**. Jednakże część starszych uczniów szkoły podstawowej oraz gimnazjalistów **ma już za sobą inicjację narkotykową: SP 7-8 - 7%, GIM - 14%**.

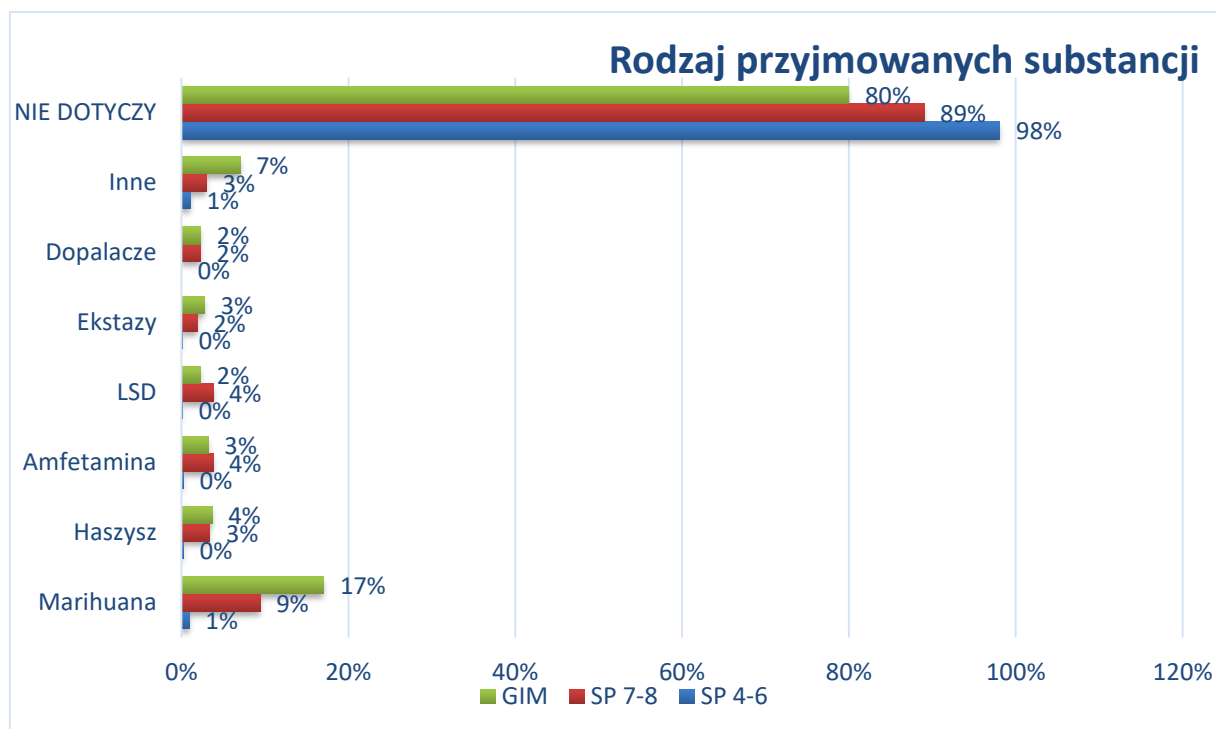

Kolejnym pytaniem zadaniem uczniom było: „*W jakich okolicznościach pierwszy raz spróbowałeś/aś narkotyków lub dopalaczy?*”

Z wypowiedzi badanych uczniów wynika, że ten problem w zdecydowanej większości ich **nie dotyczy** (SP 4-6 - 99%; SP 7-8- 94%; GIM - 86%). Jednakże część uczniów odpowiedziała, że pierwszy raz mieli kontakt z narkotykami lub dopalaczami **na spotkaniu ze znajomymi** (SP 7-8 - 3%; GIM - 7%) oraz **na imprezie lub domówce** (GIM - 4%).

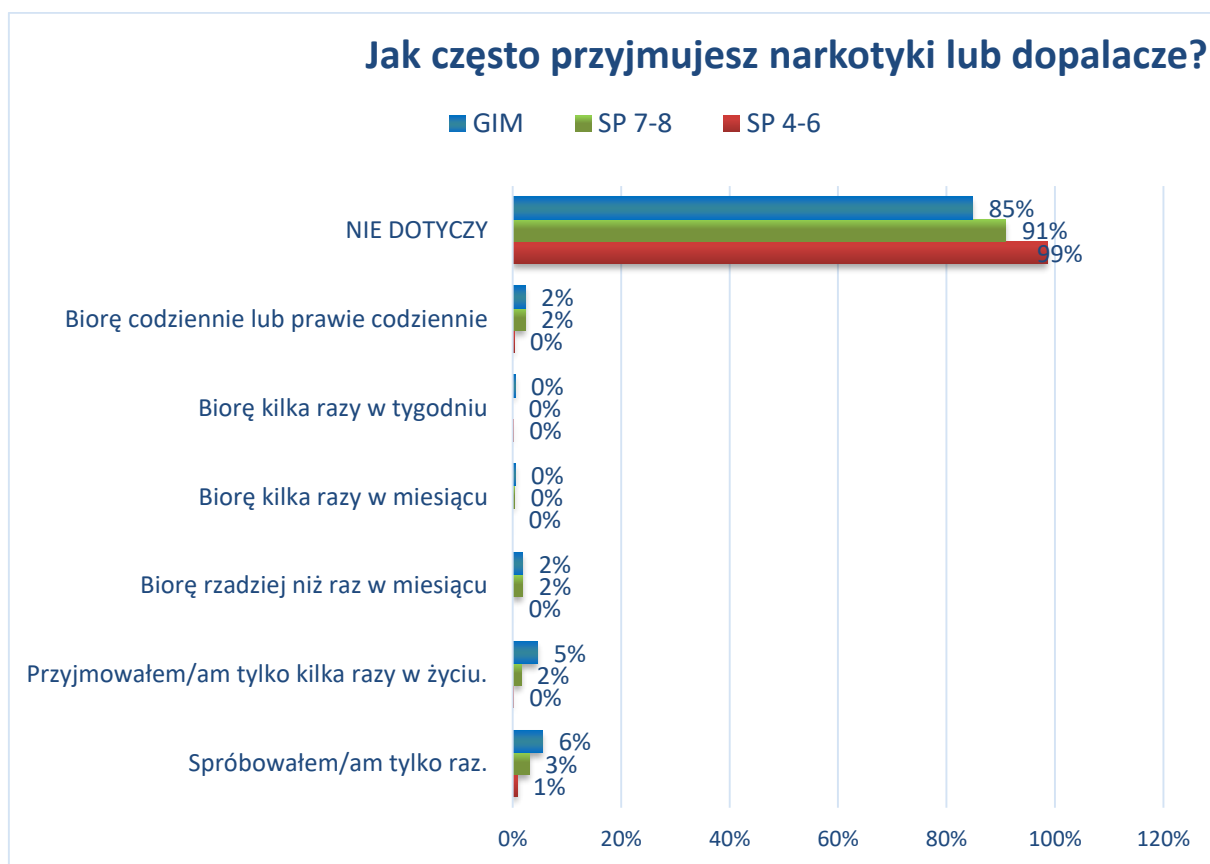

Substancje, które przyjmowały osoby deklarujące kontakt z narkotykami to głównie¹³ marihuana (SP 7-8 – 9%; GIM – 17%), haszysz (SP 7-8 – 3%; GIM – 4%), amfetamina (SP 7-8 – 4%; GIM – 3%), LSD (SP 7-8 – 4%; GIM – 2%), ekstazy (SP 7-8 – 2%; GIM – 3%), dopalacze (SP 7-8 – 2%; GIM – 2%) oraz inne (SP 7-8 – 3%; GIM – 7%). Powyższe wartości jednak odzwierciedlają pojedyncze deklaracje uczniów, ponieważ zdecydowana większość badanych wskazała, że ten problem ich **nie dotyczy (SP 4-6 - 98%; SP 7-8 - 89%; GIM – 80%).**

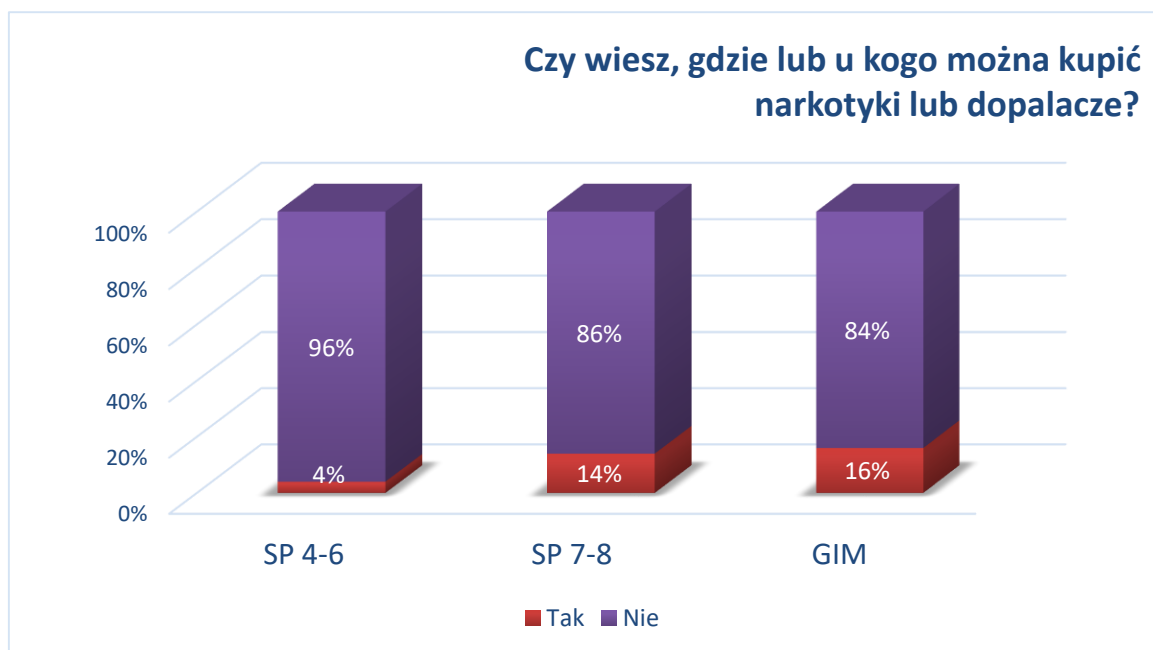

Na pytanie: „**Jak często przyjmujesz narkotyki lub dopalacze?**” uczniowie w zdecydowanej większości odpowiedzi deklarowali, że **ten problem ich nie dotyczy**: SP 4-6- 99%; SP 7-8 - 91%; GIM - 85%. Niewielka część uczniów przyznała, że spróbowali narkotyków **tylko raz** (SP 4-6 – 1%; SP 7-8 – 3%; GIM – 6%) lub tylko **kilka razy** (SP 7-8 – 2%; GIM – 5%). **2%** uczniów klas 7-8 oraz **2%** gimnazjalistów twierdzi, że biorą **rzadziej niż raz w miesiącu**. Taki sam odsetek uczniów twierdzi, że zażywa narkotyki **codziennie lub prawie codziennie**.

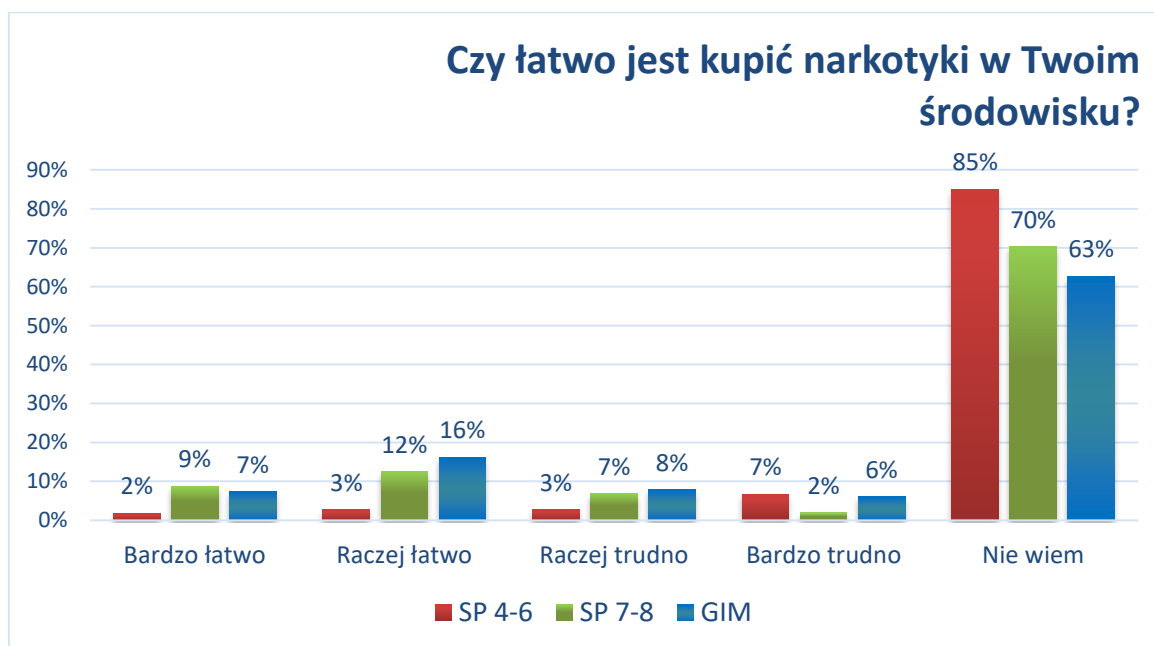
¹³ Uczniowie mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

Poniższe wykresy przedstawiają wiedzę na temat źródeł pozyskiwania narkotyków oraz subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy. **Zdecydowana większość dzieci i młodzieży szkolnej w Mławie nie wie, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze** (SP 4-6- 96%; SP 7-8 – 86%; GIM – 84%).

Uczniowie w większości **nie wiedzą czy łatwo jest kupić narkotyki lub dopalacze w ich środowisku** (SP 4-6 - 85%; SP 7-8 - 70%; GIM - 63%). Jednakże, łącznie 5% uczniów klas 4-6 oraz 21% uczniów klas 7-8 twierdzi, że jest to **łatwe lub bardzo łatwe**. 10% uczniów klas 4-6 oraz 9% uczniów klas 7-8 uważa, że jest to **raczej lub bardzo trudne**. Natomiast wśród gimnazjalistów, łącznie 23% z nich twierdzi, że zakup narkotyków lub dopalaczy jest **raczej lub bardzo łatwy**, a kolejne 14% - **raczej lub bardzo trudny**. Może to oznaczać, że ci uczniowie lub ich znajomi dokonywali już próby zakupu narkotyków lub dopalaczy.

POSTAWY WOBEC SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Zbadaliśmy postawy i przekonania uczniów na temat różnych substancji psychoaktywnych. Wyniki zamieszczone są w tabelach poniżej.

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach 4-6

<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	20%	31%	15%	34%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	6%	12%	23%	59%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	60%	13%	5%	22%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	3%	4%	11%	82%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	8%	5%	16%	71%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	7%	15%	21%	57%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	3%	3%	10%	84%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	61%	15%	5%	19%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	8%	7%	20%	65%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	6%	7%	19%	68%

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach 7-8

<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	28%	36%	14%	22%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	13%	23%	28%	36%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	51%	20%	13%	16%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	8%	8%	22%	62%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	14%	11%	21%	54%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	8%	13%	20%	59%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	7%	6%	14%	73%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	65%	15%	6%	14%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	9%	8%	20%	63%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	16%	20%	28%	36%

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach Gim

Twierdzenia	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	16%	30%	18%	36%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	16%	31%	24%	29%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	34%	27%	17%	22%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	10%	16%	36%	38%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	12%	15%	24%	49%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	6%	7%	17%	70%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	6%	8%	20%	66%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	64%	10%	6%	20%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	7%	9%	23%	61%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	33%	29%	19%	19%

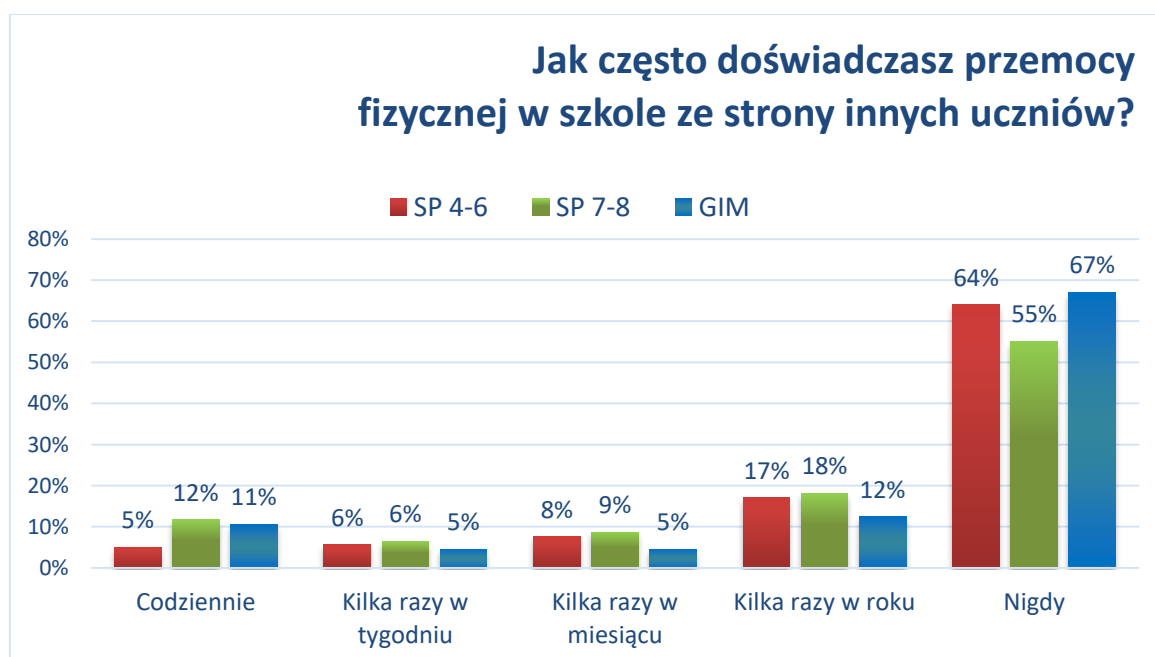
PRZEMOC W SZKOLE

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi.

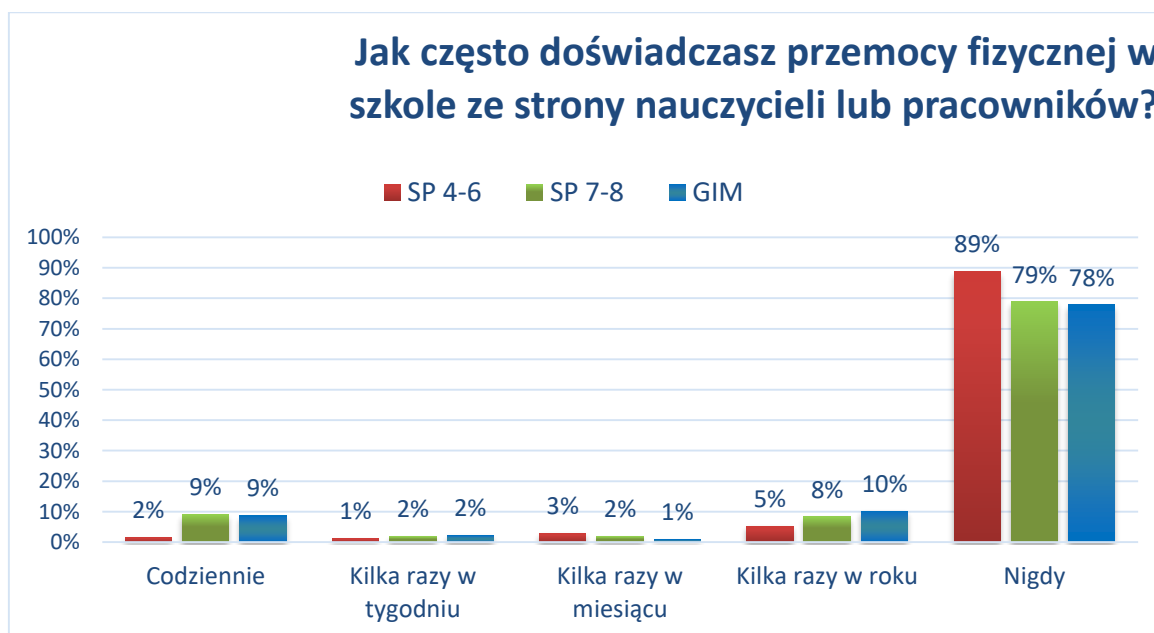
Przeprowadzone ankiety wśród uczniów Mławy pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Zapytaliśmy ich, jak często doświadczają poszczególnych form przemocy.

64% uczniów klas 4-6 oraz **55%** uczniów klas 7-8, a także **67%** gimnazjalistów deklaruje, że **nie są ofiarami przemocy fizycznej ze strony innych uczniów**. Część uczniów przyznaje, że **kilka razy w roku** (SP 4-6 – 17%; SP 7-8 – 18%; GIM – 12%) oraz **kilka razy w miesiącu** (SP 4-6 – 8%; SP 7-8 – 9%; GIM – 5%) doświadczają w szkole przemocy ze strony swoich kolegów lub koleżanek. Niewielka część uczniów deklaruje, że doświadczają przemocy **kilka razy w tygodniu** (SP 4-6 – 6%; SP 7-8 – 6%; GIM – 5%) lub **nawet codziennie** (SP 4-6 – 5%; SP 7-8 – 12%; GIM – 11%).

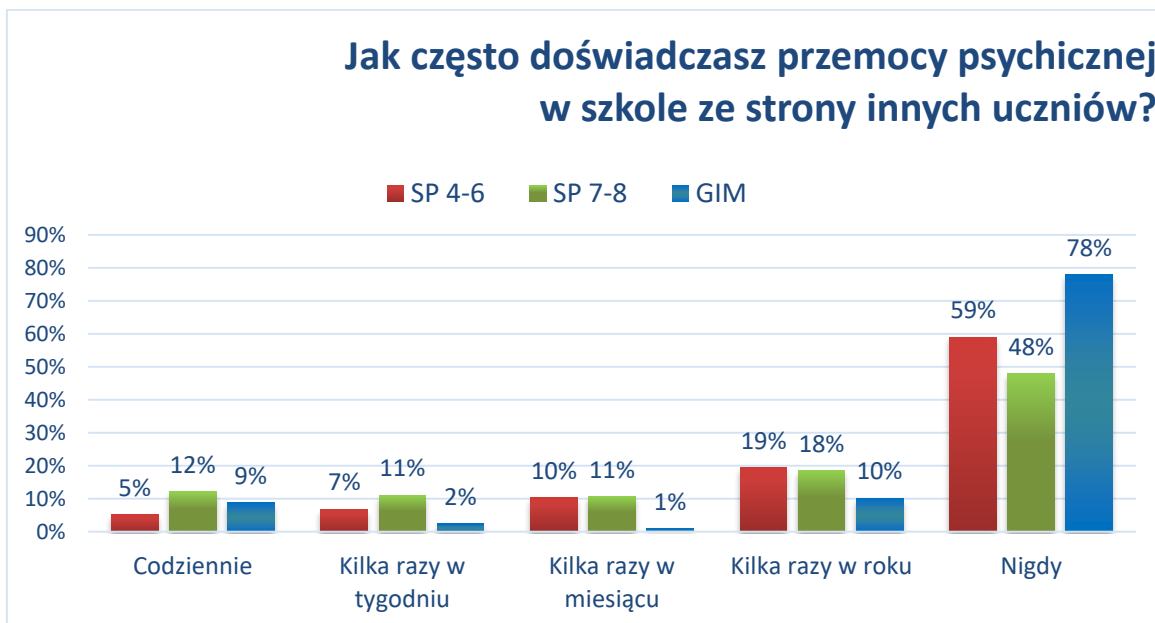

Zapytano również uczniów, jak często doświadczają **przemocy fizycznej ze strony nauczycieli lub pracowników szkoły**. Zdecydowana większość uczniów odpowiedziała, że takie sytuacje **nigdy nie mają miejsca** (SP 4-6 – 89%; SP 7-8 - 79%; GIM - 78%). Jednakże, niewielka część uczniów przyznała, że przemoc fizyczna ze strony nauczycieli lub pracowników szkoły zdarza się **kilka razy w roku** (SP 4-6 – 5%; SP 7-8 - 8%; GIM - 10%), a według niektórych uczniów **kilka razy w miesiącu** (SP 4-6- 3%; SP 7-8 - 2%; GIM – 1%), **kilka razy w tygodniu** (SP 4-6 - 1%; SP 7-8 – 2%; GIM – 2%), a nawet **codziennie** (SP 4-6 – 2%; SP 7-8 – 9%; GIM - 9%).

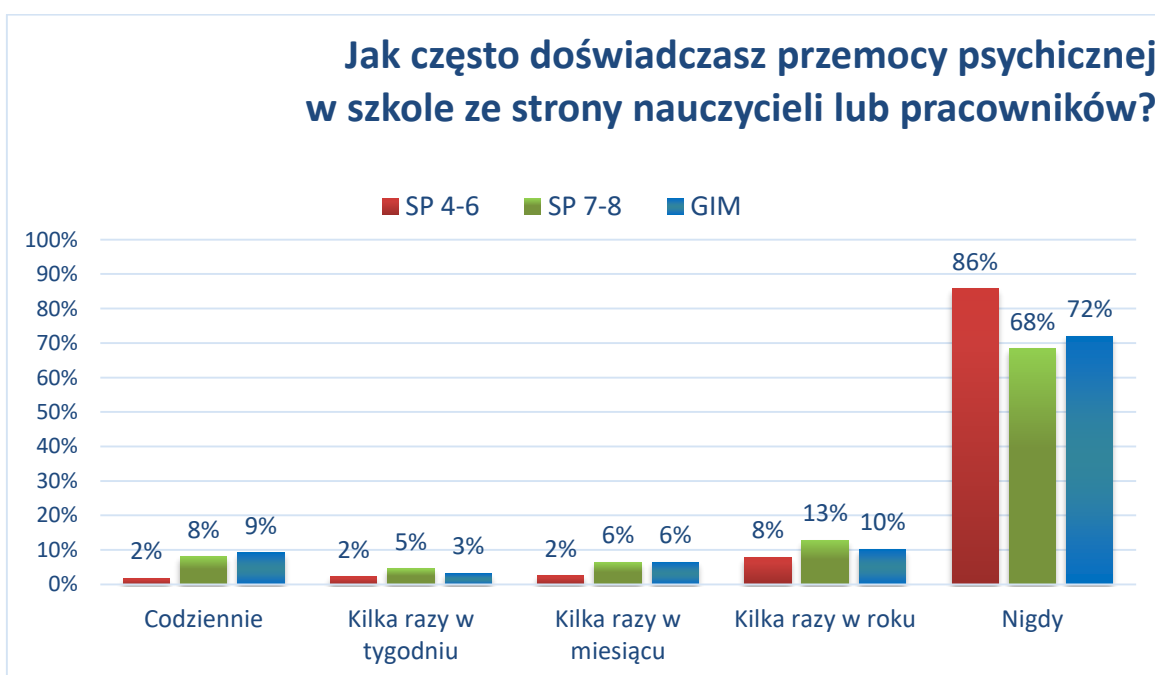

Oprócz doświadczania przemocy fizycznej ważne jest również, aby rozpoznać sytuacje doświadczania przemocy psychicznej. W związku z tym zapytano uczniów o to jak często doświadczają przemocy psychicznej (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy), zarówno ze strony innych uczniów, jak i nauczycieli i pracowników szkoły.

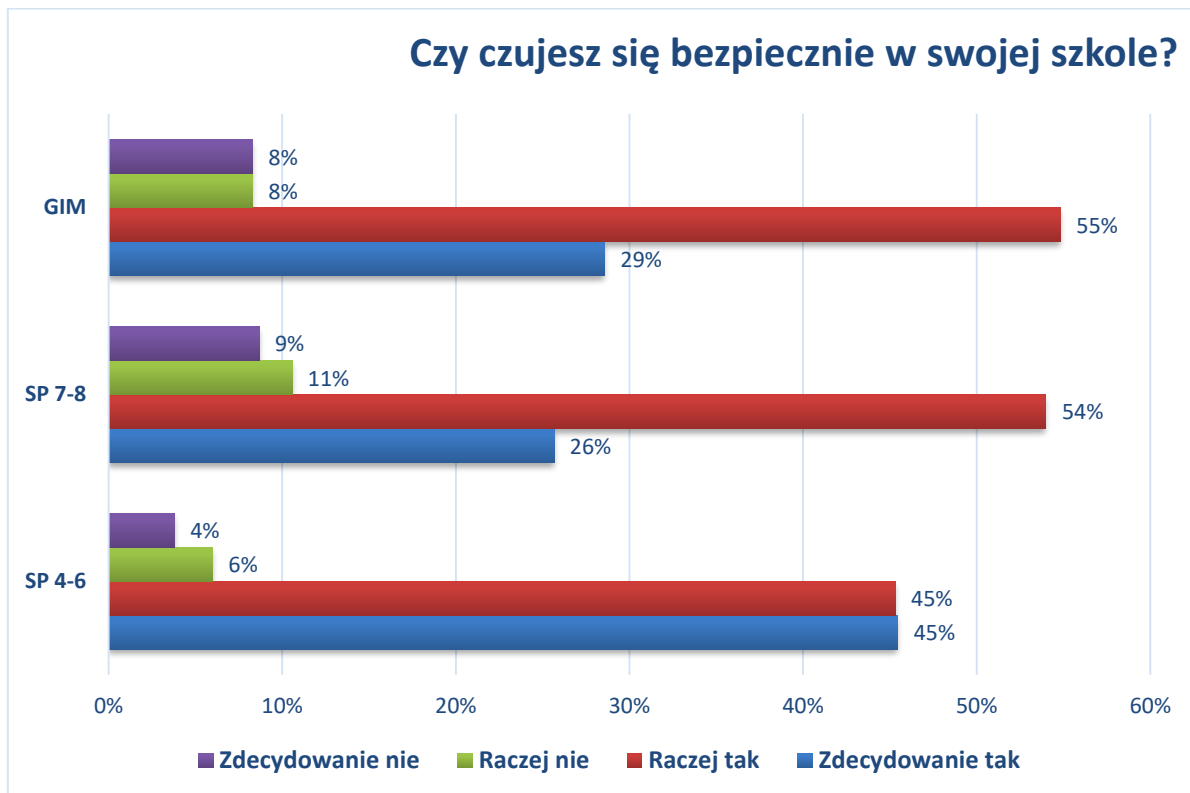
59% uczniów klas 4-6 oraz **48%** uczniów klas 7-8, a także **78%** gimnazjalistów deklaruje, że **nie są ofiarami przemocy psychicznej ze strony innych uczniów**. Jednakże część uczniów przyznaje, że **kilka razy w roku** (SP 4-6 – 19%; SP 7-8 – 18%; GIM – 10%) oraz **kilka razy w miesiącu** (SP 4-6 – 10%; SP 7-8 – 11%; GIM – 1%) doświadczają w szkole przemocy psychicznej ze strony swoich kolegów lub koleżanek. Niewielka część uczniów deklaruje, że doświadczają tego rodzaju przemocy **kilka razy w tygodniu** (SP 4-6 – 7%; SP 7-8 - 11%; GIM – 2%) lub **nawet codziennie** (SP 4-6 – 5%; SP 7-8 - 12%; GIM - 9%).

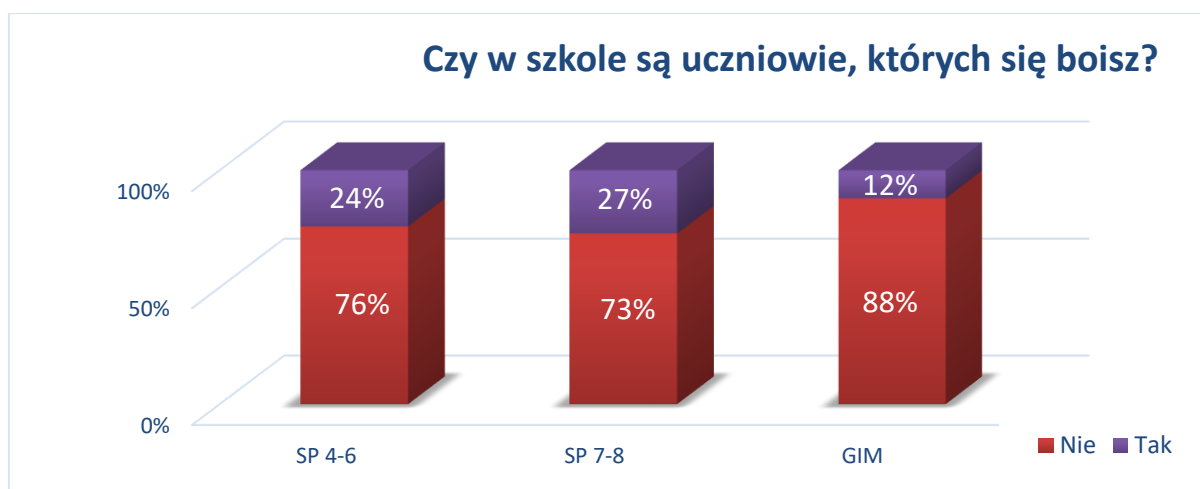
Na pytanie odnośnie doświadczania **przemocy psychicznej ze strony nauczycieli lub pracowników szkoły**, zdecydowana większość uczniów odpowiedziała, że **takie sytuacje nigdy nie mają miejsca** (SP 4-6 – 86%; SP 7-8 - 68%; GIM - 72%). Jednakże, część uczniów przyznała, że przemoc psychiczna ze strony nauczycieli lub pracowników szkoły zdarza się **kilka razy w roku** (SP 4-6 – 8%; SP 7-8 - 13%; GIM - 10%), a według niewielkiej liczby uczniów **kilka razy w miesiącu** (SP 4-6 – 2%; SP 7-8 – 6%; GIM – 6%), **kilka razy w tygodniu** (SP 4-6 – 2%; SP 7-8 – 5%; GIM – 3%) lub nawet **codziennie** (SP 4-6 – 2%; SP 7-8 – 8%; GIM – 9%).

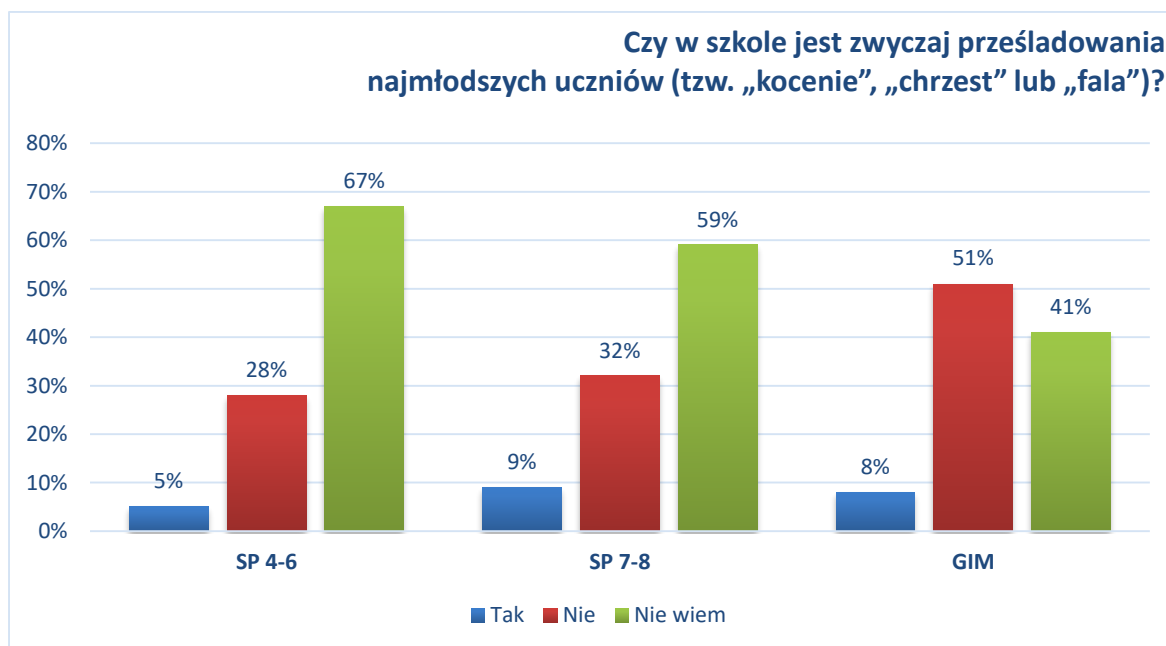
W następnym pytaniu nawiązaliśmy do poczucia bezpieczeństwa w szkole. Jak się okazało **łącznie 90% uczniów klas 4-6, 80% uczniów klas 7-8 oraz 84% gimnazjalistów czuje się w szkole bezpiecznie**. Niewielka część uczniów przyznała, że raczej lub zdecydowanie **nie czują się w swojej szkole bezpiecznie** (łącznie: SP 4-6 – 10%; SP 7-8 – 20%; GIM – 16%).

W następnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o wskazanie **czy są w szkole uczniowie, których się obawiają**. **24%** uczniów klas 4-6, **27%** uczniów klas 7-8 oraz **12%** gimnazjalistów odpowiedziało twierdząco.

Z odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że **w szkołach obecny jest zwyczaj „chrztu” uczniów** – przyznaje to **5%** uczniów klas 4-6, **9%** uczniów klas 7-8 oraz **8%** uczniów gimnazjalnych. **Jednakże część uczniów twierdzi, że taki problem nie występuje u nich w szkole** (SP 4-6 – 28%; SP 7-8 – 32%; GIM – 51%). Można zatem uznać, że **prześladowanie młodszych uczniów w szkołach w Mławie jest zauważalne, jednakże nie rozpowszechnione.**

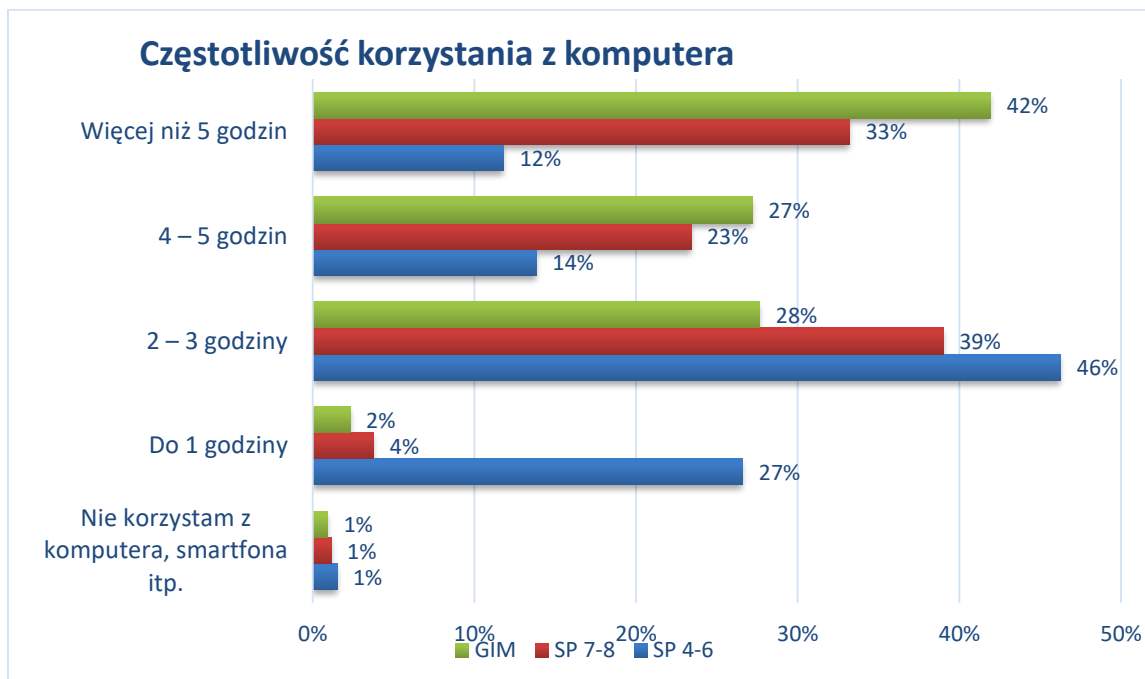

UZALEŻNIENIE OD INTERNETU I CYBERPRZEMOC

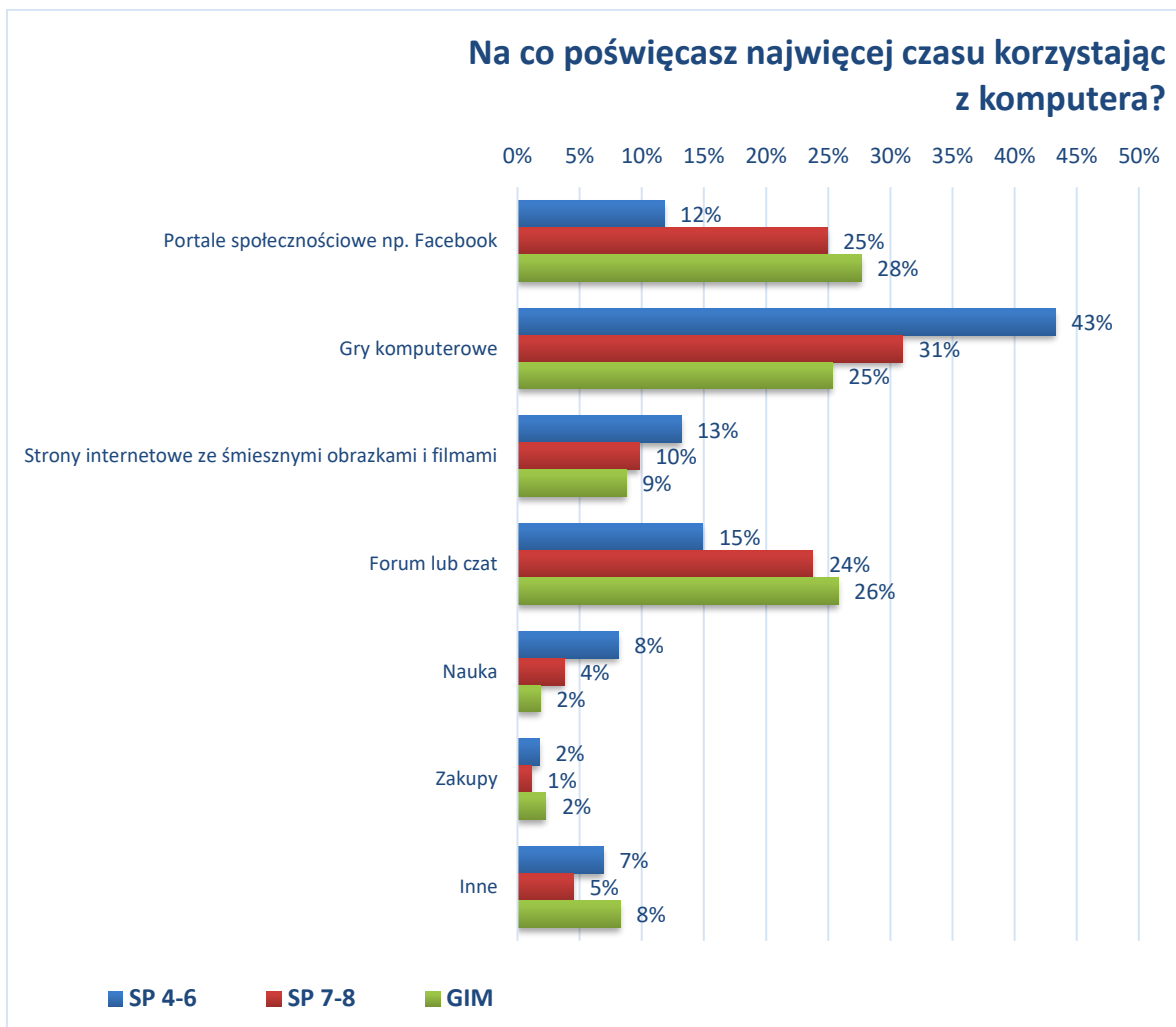
Nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców, opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku 11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania Internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po Internecie nawet wtedy, kiedy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniedbywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%)¹⁴.

Większość uczniów spędza przed komputerem od dwóch do trzech godzin dziennie (SP 4-6 - 46%; SP 7-8 - 39%; GIM - 28%). **27% najmłodszych uczniów korzysta z komputera maksymalnie 1 godzinę dziennie.** Jednakże, **spora część uczniów deklaruje, że spędza przed komputerem od czterech do pięciu** (SP 4-6 - 14%; SP 7-8 - 23%; GIM - 27%), a nawet **więcej niż 5 godzin dziennie** (SP 4-6 - 12%; SP 7-8 - 33%; GIM - 42%). W praktyce może to oznaczać, że po przyjeździe ze szkoły korzystanie z komputera jest dla nich jedyną formą spędzania czasu.

¹⁴ L. Kirwil L., *Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II*, SWPS, Warszawa 2011.

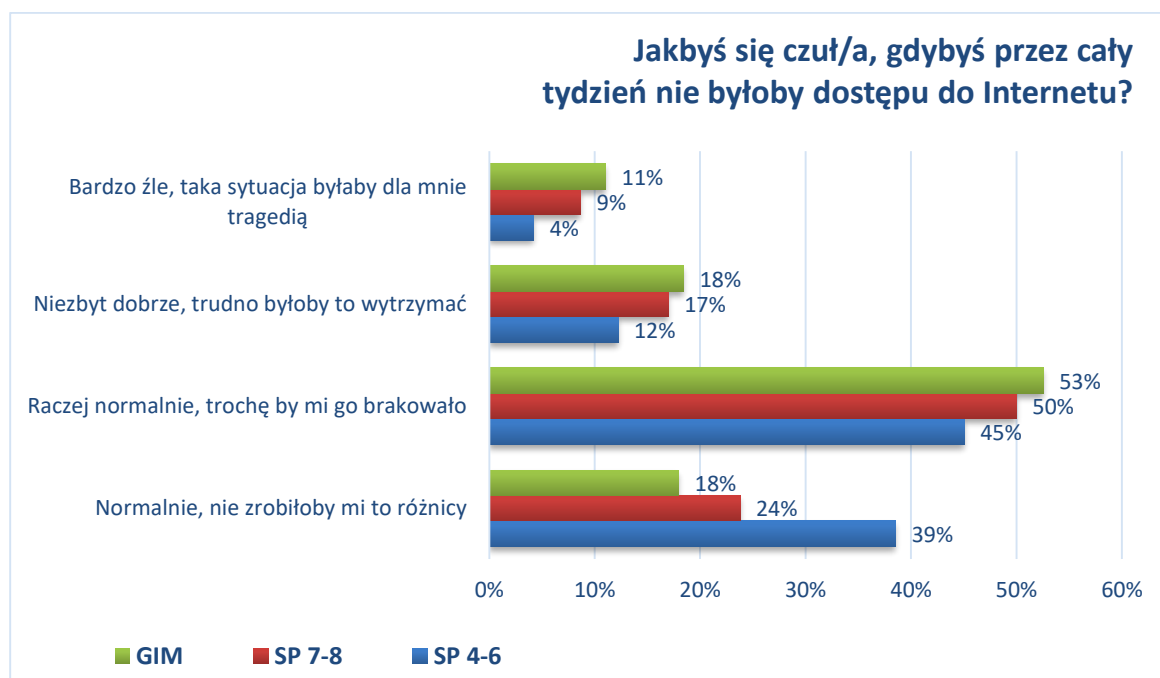

Zapytaliśmy uczniów, w jaki sposób najczęściej wykorzystują komputer, kiedy spędzają przy nim czas. **Najbardziej popularnymi formami okazują się być gry komputerowe** (SP 4-6 - 43%; SP 7-8 - 31%; GIM - 25%), **portale społecznościowe** (SP 4-6 - 12%; SP 7-8 - 25%; GIM - 28%) **forum lub czat** (SP 4-6 - 15%; SP 7-8 - 24%; GIM - 26%) oraz **strony internetowe ze śmiesznymi obrazkami i filmami** (SP 4-6 - 13%; SP 7-8 - 10%; GIM - 9%) Niewielka część uczniów czas spędzony przed komputerem przeznacza na **naukę** (SP 4-6 - 8%; SP 7-8 - 4%; GIM - 2%).

Łącznie 84% uczniów klas 4-6, 74% uczniów klas 7-8 oraz 71% młodzieży gimnazjalnej deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki. Aczkolwiek, spora część uczniów także przyznaje, że odczułaby brak dostępu do Internetu (SP 4-6 – 12%; SP 7-8 – 17%; GIM – 18%). Jednocześnie relatywnie niewielka grupa uczniów stwierdziła, że korzystanie z komputera jest dla nich na tyle istotne, że brak takiej możliwości odczuliby **bardzo negatywnie** (SP 4-6– 4%; SP 7-8 – 9%; GIM – 11%).

Należy tutaj zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajzeń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.

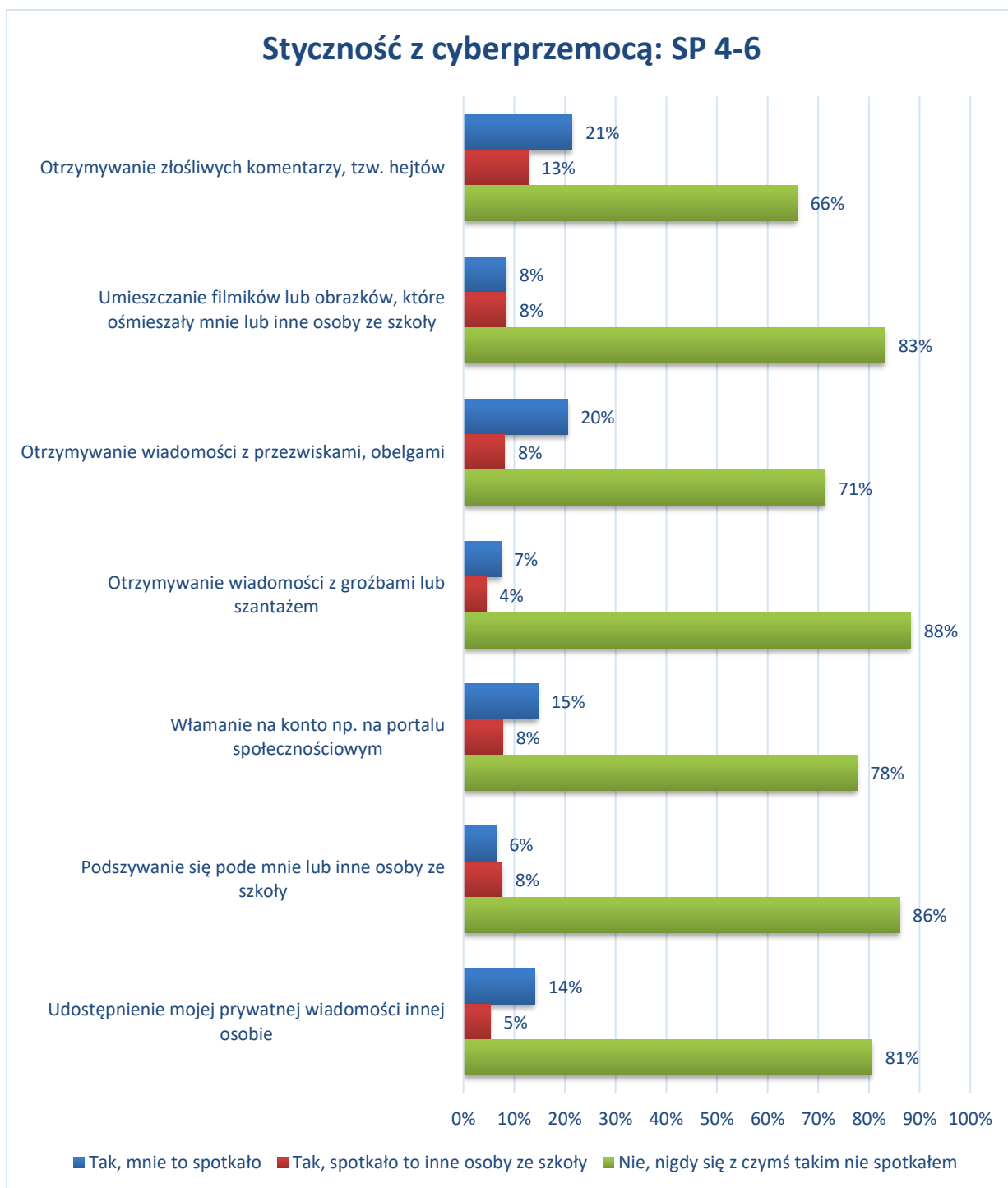

Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom w Mławie nie są obce wymienione poniżej doświadczenia.

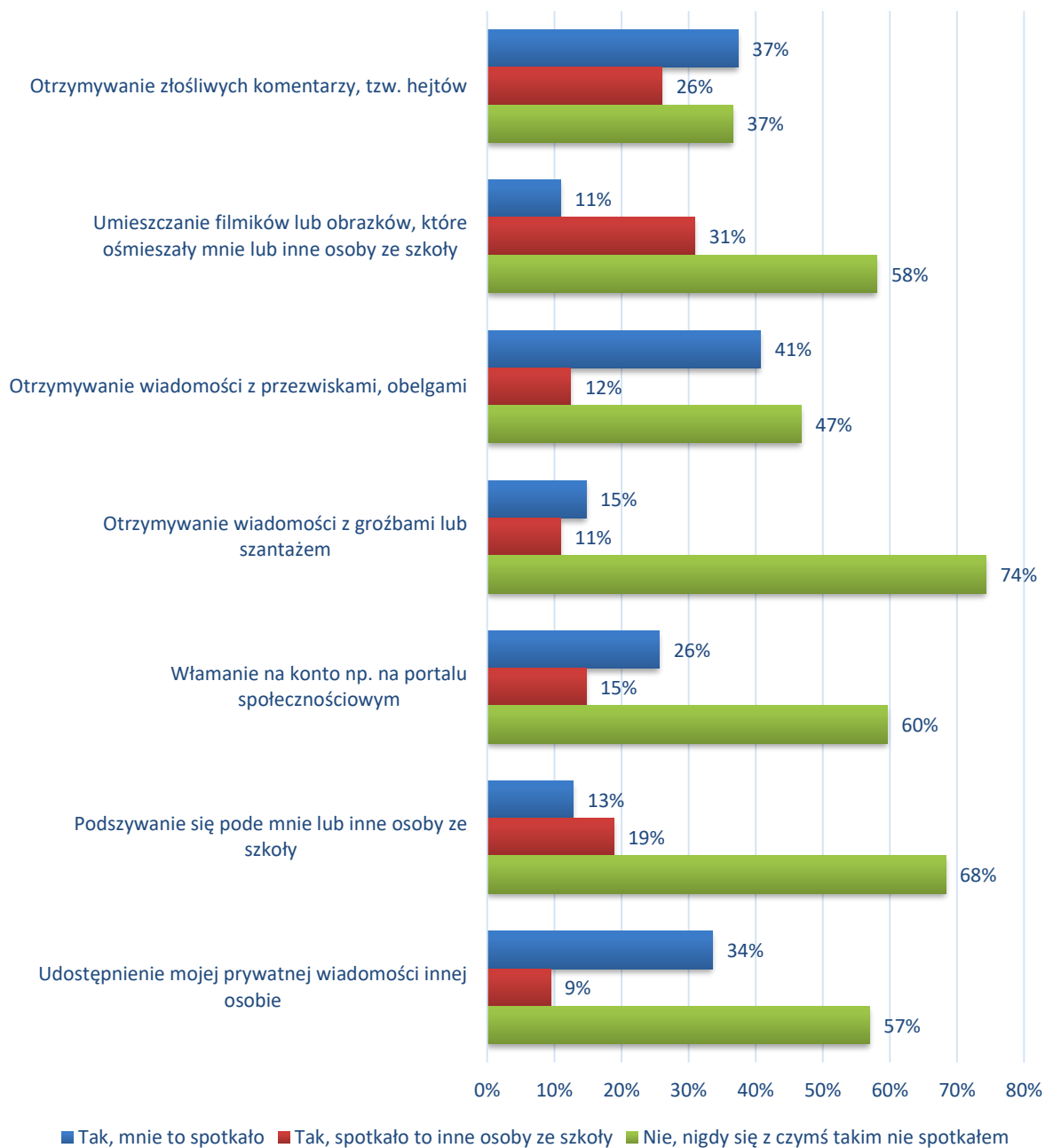
21% uczniów klas 4-6; 37% uczniów klas 7-8 oraz 29% uczniów gimnazjum doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

Uczniowie szkoły podstawowej oraz gimnazjaliści również często otrzymywali wiadomości z obelgami i przezwiskami (SP 4-6 – 20%; SP 7-8- 41%; GIM - 37%), a nawet z szantażem (SP 4-6 – 7%; SP 7-8- 15%; GIM - 16%). Padali też ofiarami

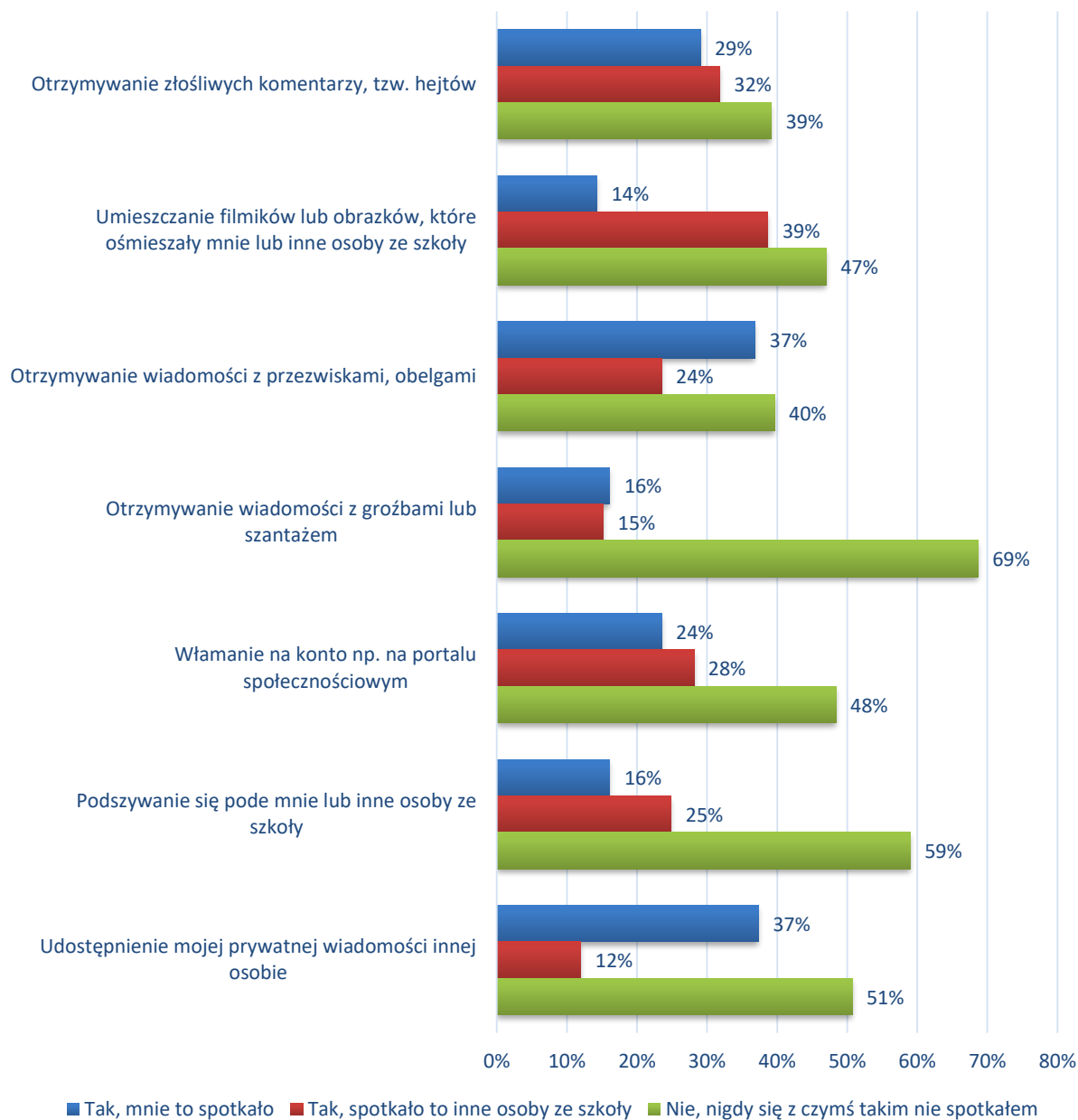
udostępniania ich prywatnej wiadomości innej osobie (SP 4-6 – 14%; SP 7-8- 34%; GIM - 37%), umieszczania filmików lub zdjęć w sieci, które ośmieszały ich lub ich znajomych ze szkoły (SP 4-6 – 8%; SP 7-8- 11%; GIM - 14%), podszywania się po nich lub pod ich znajomych ze szkoły (SP 4-6 – 6%; SP 7-8- 13%; GIM - 16%), oraz włamania na konto na portalu społecznościowym (SP 4-6 – 15%; SP 7-8- 26%; GIM - 24%).

Styczość z cyberprzemocą: SP 7-8

Styczność z cyberprzemocą - GIM

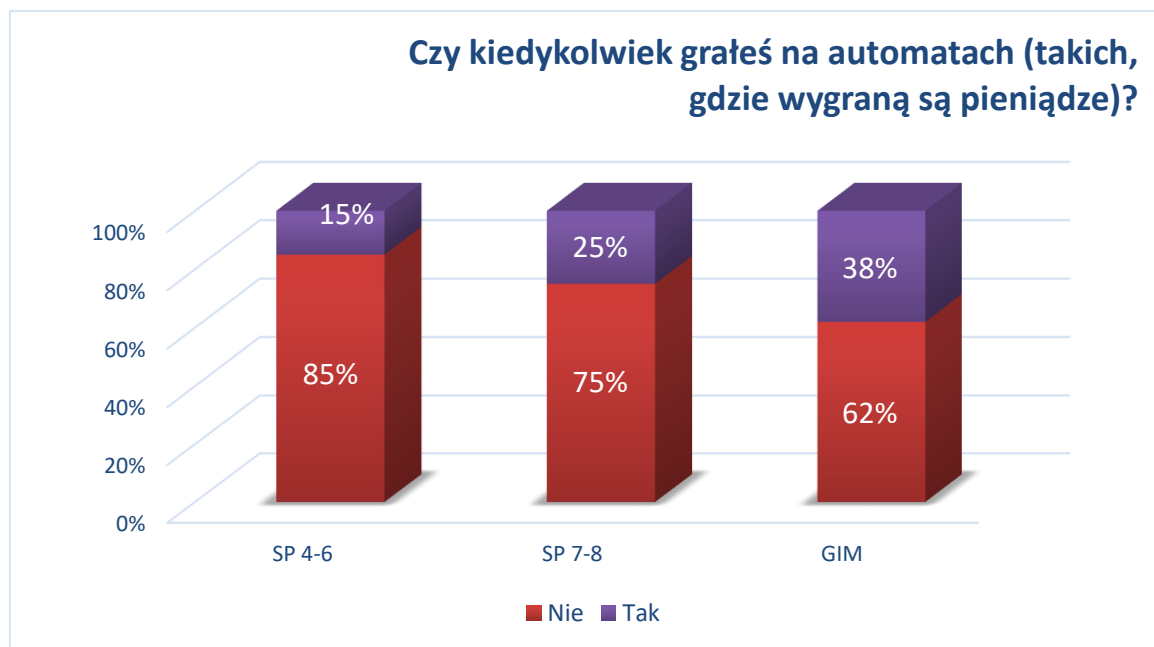

HAZARD

Prawie 5% młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej gra na automatach o niskich wygranych stanowi jedną z często praktykowanych form spędzania czasu wolnego (przynajmniej raz na tydzień lub prawie codziennie)¹⁵. Nastolatki w stopniu większym niż osoby dorosłe są podatne na patologiczny hazard, a zwłaszcza na negatywne skutki gier¹⁶. Faktem jest, że – szczególnie dla młodzieży – hazard w Internecie jest generalnie dużo łatwiej dostępny niż hazard tradycyjny, ze względu na mniejszą kontrolę wieku oraz możliwość grania o dużo niższe stawki¹⁷.

Poniższe wykresy ilustrują popularność gier hazardowych wśród dzieci i młodzieży w Mławie.

Większość uczniów nie korzystała nigdy z formy „rozrywki” jaką jest gra na automatach (SP 4-6 - 85%; SP 7-8 - 75%; GIM - 62%). Aczkolwiek, **ogólny odsetek uczniów, którzy mieli kontakt z grą na automatach, jest duży** (SP 4-6 - 15%; SP 7-8 - 25%; GIM - 38%).

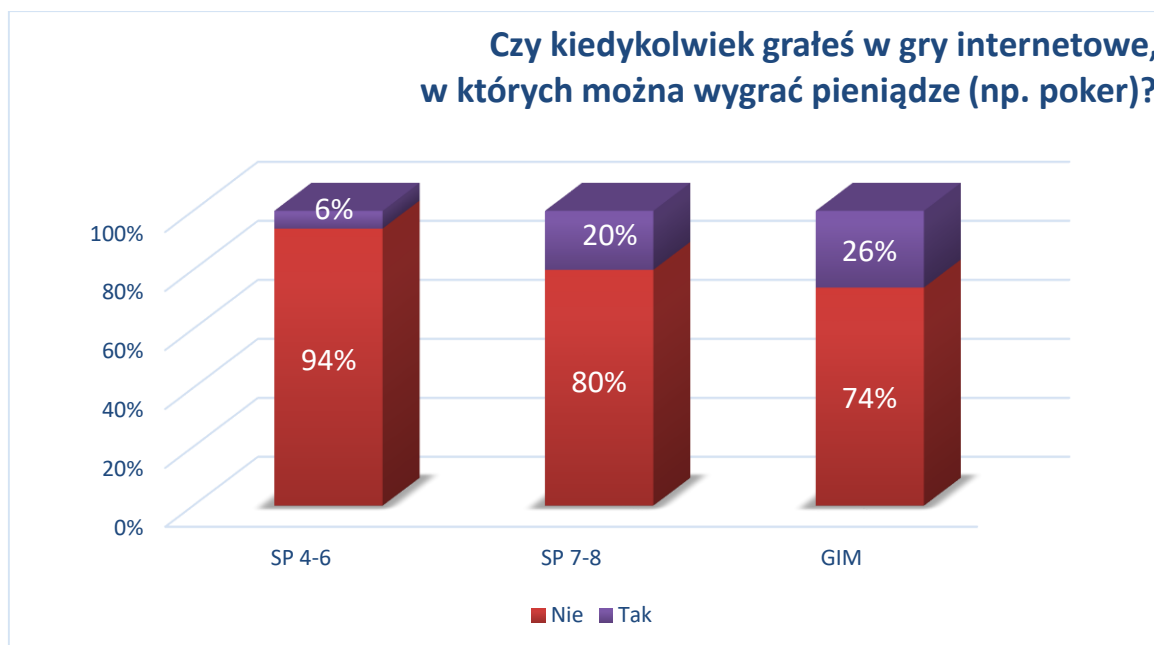

¹⁵ P. Sobierajski, J. Szczepkowski, *Postawy zdrowotne młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej*, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2011.

¹⁶ M. Griffiths M., *Gry i hazard. Uzależnienia dzieci w okresie dorastania*, GWP, Gdańsk 2004.

¹⁷ M. Griffiths M., *Gambling Addiction on the Internet*, w: Young K. S., Abreu N. de (ed.), *Internet Addiction. A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*, Hoboken: John Wiley and Sons.

W porównaniu do gier na automatach, internetowe gry „na pieniądze” są mniej popularne wśród dzieci i młodzieży. 94% młodszych i 80% starszych uczniów klas podstawowych, a także 74% gimnazjalistów nie ma doświadczenia z taką formą rozrywki. Jednakże już 6% uczniów klas 4-6, 20% uczniów klas 7-8 oraz 26% uczniów gimnazjum grali już w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker).

PODSUMOWANIE, WNIOSKI I REKOMENDACJE

W podsumowaniu badań przeprowadzonych w mieście Mława można wyróżnić zasadnicze problemy, jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające uwagi ze strony władz samorządowych.

1. Podstawowe problemy środowiskowe w opinii mieszkańców miasta.

a) Za najważniejsze problemy w środowisku lokalnym mieszkańcy uznali zanieczyszczenia, zarówno powietrza (smog), jak i krajobrazu (zaśmiecenie) oraz wody. Z pewnością w tych sferach są największe oczekiwania wobec władz związane z podjęciem działań w obszarze walki o czyste środowisko oraz wzrostem świadomości ekologicznej wśród społeczności lokalnej. Za najmniej ważny problem w środowisku lokalnym mieszkańcy uznali bezdomność.

b) Problem nadużywania alkoholu jest na średnim poziomie ryzyka. Mieszkańcy Mławy piją często, aczkolwiek są to niewielkie ilości alkoholu. Widza na temat szkodliwości spożywania alkoholu jest wśród mieszkańców na relatywnie wysokim poziomie. Jednakże, zaledwie 40% posiada wiedzę o prowadzonych lokalnie działaniach mających na celu przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniu. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w tym zakresie.

c) Problem uzależnienia od nikotyny jest niewielki, aczkolwiek zauważalny. Co czwarty mieszkaniec Mławy pali papierosy regularnie, a co dziesiąty - okazyjnie. Jednakże poziom wiedzy na temat szkodliwości palenia zarówno papierosów, jak i e-papierosów jest wśród mieszkańców Mławy relatywnie wysoki.

d) Zauważalnym problemem wśród badanych mieszkańców Mławy jest problem zażywania narkotyków i dopalaczy. Prawie co trzeci badany przyznaje się, że zna w bliskim otoczeniu osoby zażywające substancje odurzające. Najbardziej popularnymi środkami odurzającymi są marihuana, haszysz oraz dopalacze. Jednakże prawie wszyscy respondenci twierdzą, że nie wiedzą, gdzie można nabyć tego typu substancje.

c) Problemem środowiskowym jest również przemoc w rodzinie. Co piąty respondent ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a 38% podejrzewa, że tak się dzieje. Pomimo tego, iż wśród mieszkańców Mławy zauważalna jest relatywnie bardzo dobra świadomość na temat specyfiki przemocy, to należy podkreślić, że tylko 40% badanych posiada wiedzę na temat instytucji, do których należy się zwrócić, by pomóc osobie, która jest ofiarą przemocy w rodzinie.

d) Problemem w środowisku lokalnym Mławy jest uzależnienie od komputerów i Internetu. Aż 82% badanych mieszkańców ocenia, że jest to powszechne zjawisko w ich najbliższym otoczeniu.

e) Badanie wykazało, że cyberprzemoc stanowi dla lokalnej społeczności zauważalny problem. Wskazuje to na konieczność edukacji mieszkańców z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, poprzez wspieranie świadomości prawnej oraz umiejętności ochrony własnych danych w sieci. Ważne jest również wskazanie mieszkańcom instytucji, do których mogą się zgłosić osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego.

f) Szeroka oferta różnego rodzaju form internetowych gier losowych, zakładów bukmacherskich i gier na automatach oraz ich dostępność sprawiają, że problem staje się coraz bardziej rozpowszechniony. Ponad połowa badanych mieszkańców (52%) ocenia rozpowszechnienie korzystania z tego typu rozrywki jako bardzo i dość powszechne. Jednocześnie większość badanych twierdzi, że zjawisko uzależnienia od hazardu jest w ich środowisku bardzo i dość rzadkie (73%). Co ważne, 75% badanych mieszkańców Mławy nie wie, gdzie szukać pomocy w sytuacji uzależnienia od hazardu. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w tym zakresie.

2. Zagrożenia w środowisku dzieci i młodzieży

a) Wraz z wiekiem badanych uczniów wzrasta odsetek młodych uczniów eksperymentujących z alkoholem, papierosami oraz substancjami psychoaktywnymi. Najbardziej rozpowszechnione wśród badanych uczniów Mławy są spożywanie napojów alkoholowych oraz palenie papierosów. W grupie badanych uczniów problem eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze, jest znikomy.

b) Spożywanie napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież szkolną w Mławie jest stosunkowo poważnym problemem. Wraz z wiekiem rośnie odsetek osób sięgających po alkohol. Już co piąty uczeń młodszych klas szkoły podstawowej oraz co drugi uczeń starszych klas szkoły podstawowej ma za sobą inicjację alkoholową. Wśród gimnazjalistów odsetek ten jest jeszcze wyższy (80%).

c) Wśród przyczyn sięgania po napoje alkoholowe dzieci i młodzież często wskazują na picie okazjonalne podczas spotkań ze znajomymi oraz towarzystwo rodziny, co wskazywać może na społeczne przyzwolenie na spożywanie alkoholu przez młode osoby.

d) Badania wykazały, że spora część badanych młodych mieszkańców miasta ma kontakt z tytoniem. Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznaje się co dziesiąty uczeń klas 4-6, co trzeci uczeń klas 7-8 oraz 60% gimnazjalistów. Najczęściej uczniowie wskazują, że palą podczas spotkań ze znajomymi, jednakże część z nich, swoją inicjację nikotynową miała w towarzystwie rodziny, a także w szkole.

e) Jednocześnie niepokojący jest względnie łatwy dostęp dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych i napojów alkoholowych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych. Rekomendujemy podejmowanie działań budujących świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.

f) Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się ze spożywaniem alkoholu, narkotyków i paleniem papierosów.

g) Problemem w mieście są przypadki agresji i przemocy (zarówno fizycznej, jak i psychicznej), z jakimi młodzi ludzie spotykają się w środowisku szkolnym i pozaszkolnym. Część uczniów ma za sobą doświadczenia przemocy ze strony nauczycieli lub pracowników szkoły, a także rówieśników.

h) Z odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że w szkołach obecny jest zwyczaj „chrztu” młodszych uczniów. Na podstawie powyższych danych można uznać zjawisko tzw. chrztu jako zauważalne, jednakże nie rozpowszechnione.

i) Otrzymane wyniki na temat jakości relacji rówieśniczych w badanych klasach powinny skłonić do zapoczątkowania lub rozwijania w szkole działań z zakresu zapobiegania

agresji i przemocy oraz rozwiązywania konfliktów. Preferowane byłyby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych.

j) Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera i Internetu przez uczniów, szczególnie starszych klas podstawowych oraz gimnazjalistów. Uczniowie spędzają dziennie nawet cztery lub pięć godzin przed komputerem, a co ósmy uczeń klas 4-6 oraz co trzeci uczeń klas 7-8, a także ponad 40% gimnazjalistów – powyżej 5 godzin dziennie. Należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu.

k) W perspektywie wyników na temat funkcjonowania badanych uczniów w Internecie konieczna wydaje się również szeroka edukacja z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, czyli wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, czy poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych.

l) Zauważalnym problemem wydaje się być skłonność uczniów do korzystania z gier hazardowych. Już 15% młodszych oraz 25% uczniów starszych klas podstawowych, a także 38% gimnazjalistów ma doświadczenie z tego typu „rozrywką”. Warto zaznajomić uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych lub krótkich pogadanek na lekcjach wychowawczych.

3. Pozytywne tendencje w dynamice problemów społecznych.

a) Analiza postaw wychowawczych badanych mieszkańców Mławy wykazała, że w większości nie uznają specjalnych okoliczności, które usprawiedliwiałyby stosowanie przemocy. Te wyniki mogą być wskaźnikiem właściwych postaw rodzicielskich wobec wychowania młodych ludzi, w którym przemoc nie powinna mieć miejsca.

b) Większość młodych ludzi oceniła swoje relacje z rodzicami jako pozytywne, co wskazuje na korzystną atmosferę wychowawczą i przyjazne środowisko domowe panujące w rodzinach.

4. Wnioski dotyczące badań punktów sprzedaży alkoholu.

a) Ankieta wykazała, że umiarkowanie dużo osób niepełnoletnich podejmuje próby zakupu napojów alkoholowych. Przypadki próby kupna zdarzają się kilka razy w tygodniu (17%), kilka razy w miesiącu (22%) oraz kilka razy w roku (27%). Badanie wskazuje, że w punktach sprzedaży zdecydowana większość badanych sprzedawców nie sprzedaje zakazanych substancji osobom niepełnoletnim i dobrze radzi sobie w sytuacji odmowy ich sprzedaży.

b) Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż sprzedawcy odpowiedzialnie podchodzą do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. W przypadku wątpliwości, co do wieku osoby kupującej alkohol większość badanych deklaruje, że zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek. Jednak w przypadku zestawienia tych wyników z opiniami badanych uczniów w szkołach z terenu miasta Mława, zalecane jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych. Jedna trzecia starszych uczniów szkoły podstawowej oraz ponad połowa gimnazjalistów oceniła, że raczej i bardzo łatwo jest kupić alkohol, a także papierosy osobom poniżej 18 roku życia. Kampania informacyjna może zatem obejmować szkolenie dla sprzedawców, akcje z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty, naklejki do umieszczenia w punktach.

c) Ponad połowa badanych sprzedawców uważa, że w ich okolicy znajduje się zbyt dużo punktów sprzedaży alkoholu. Jednocześnie 70% badanych oceniło funkcjonowanie kontroli punktów sprzedaży raczej i bardzo dobrze.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych postaw antyspołecznych zaczyna się w okresie dojrzewania¹⁸. Dzieci i młodzież są więc grupą wymagającą szczególnie intensywnych oddziaływań profilaktycznych.

Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu psychicznemu¹⁹. Australijskie badania na zlecenie WHO pozwoliły na wyodrębnienie najistotniejszych czynników chroniących oraz czynników ryzyka²⁰:

CZYNNIKI RYZYKA

- 1) przemoc rówieśnicza
- 2) odrzucenie przez rówieśników
- 3) słaba więź ze szkołą
- 4) niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli)
- 5) destrukcyjna grupa rówieśnicza
- 6) niepowodzenia szkolne

¹⁸ World Health Organization, (2004), *Mental Health Policy, Plans and Programs*, Geneva.

¹⁹ Szymańska, J. (2012) *Ochrona zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w szkole*, ORE Warszawa

²⁰ Monograph, (2000) Commonwealth Department of Health and Aged Care 2000. *Promotion, Prevention and Early Intervention for Mental Health. Mental Health and Special Programs Branch*, Canberra

CZYNNIKI CHRONIĄCE

Przez „czynniki chroniące” należy rozumieć: *wszystkie elementy osłabiające oddziaływanie czynników ryzyka, zwiększające „odporność” jednostki a więc zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych*²¹.

Można je pogrupować w kilka kategorii:

- 1) poczucie przynależności
- 2) pozytywny klimat szkoły
- 3) prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza
- 4) wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy
- 5) okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć
- 6) zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy²².

Wymienione czynniki chroniące mają charakter uniwersalny. Zadaniem warsztatów profilaktycznych jest wzmocnienie czynników chroniących oraz osłabianie czynników ryzyka. Warto pamiętać, że **oddziaływanie w zakresie jednego tematu zajęć, np. dotyczących jedynie przemocy może przynieść pozytywne rezultaty także w profilaktyce innych zachowań ryzykownych.**

Na podstawie zrealizowanych przez Państwową Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych badań pn.: „Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z postawami problemowymi warszawskich gimnazjalistów klas I-II”, **sformułowano kilka wniosków i rekomendacji o charakterze ogólnym.** Mianowicie:

- nadrzędną rekomendacją wyznaczającą kierunek działań profilaktycznych jest wzmocnienie pozytywnego stosunku do nauczycieli oraz budowanie klimatu współpracy pomiędzy nauczycielami w szkole oraz wspieranie konstruktywnych zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych młodzieży;
- do najbardziej uniwersalnych i selektywnych czynników chroniących uczniów klas gimnazjalnych przed angażowaniem się w zachowania problemowe należy włączyć: pozytywne nastawienie do nauczycieli; udział w dodatkowych zajęciach

²¹ Słownik terminów według Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Źródło: http://www.parpa.pl/download/sloownik_terminow.pdf (dostęp: 28.10.2017).

²² Rządowy Program na lata 2014-2016, Bezpieczna i przyjazna szkoła.

pozalekcyjnych; aktywny udział w praktykach i uroczystościach religijnych; dobry kontakt z rodzicami; monitorowanie przez rodziców miejsc, w których gimnazjalista spędza czas wolny.

- efektywna ochrona młodzieży wiąże się z prawidłowym rozumieniem przez nauczycieli procesów rozwojowych właściwych dla okresy adolescencji. Dlatego zaleca się, aby wspierać pedagogów i nauczycieli zarówno na poziomie kształcenia formalnego, jak i nieformalnego, w zdobywaniu wiedzy oraz poszerzaniu umiejętności w zakresie rozpoznawania wyzwań oraz trudności specyficznych dla tego okresu rozwoju;
- wsparcie nauczycieli powinno także objąć działania związane z przeciwdziałaniem wypaleniu zawodowemu: „Dbłość o dobry stan zdrowia psychicznego nauczycieli uczących w gimnazjum powinna być częścią szkolnego programu profilaktyki. W tym celu należy wspierać wszelkie inicjatywy służące podnoszeniu kwalifikacji zawodowych nauczycieli, ułatwiać im dostęp do form kształcenia i rozwoju własnych możliwości”²³;
- działania profilaktyczne powinny być ukierunkowane na uczenie umiejętności życiowych uczniów związanych m.in. z postawami asertywności, konstruktywnym rozwiązywaniem konfliktów rówieśniczych na drodze negocjacji/mediacji oraz wspieranie ich w kształtowaniu poczucia własnej wartości.

Kolejnym wnioskiem związanym ze skutecznością profilaktyki jest konieczność **planowania cyklicznych działań**. Warunkiem zmiany postawy (a więc nadrzędnego celu oddziaływań profilaktycznych) jest ich regularne utrwalanie, zastępowanie zachowań destruktywnych konstruktywnymi oraz wspieranie uczniów w zdobywaniu wiedzy nie tylko na temat zagrożeń przyjmowanych przez nich postaw, ale także pomoc w gromadzeniu wiedzy na temat alternatywnych postaw, tj. warunkujących poprawę jakości funkcjonowania uczniów w środowisku szkolnym i rodzinnym. Jednym z elementów skutecznej profilaktyki jest także ewaluacja podejmowanych działań. Jej cel wiąże się z oceną skuteczności wprowadzanych zmian i planowaniu następnych.

²³ K. Ostaszewski, A. Rustecka-Krawczyk, M. Wójcik, Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z zachowaniami problemowymi warszawskich gimnazjalistów: klasy I-II, Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie, s. 52.

Wśród postulowanych oddziaływań profilaktycznych należy wyróżnić²⁴:

- zwrócenie uwagi nauczycieli i opiekunów na specyficzne potrzeby uczniów, które wiążą się ze specyfiką ich rozwoju psychospołecznego;
- wsparcie rozwoju praktycznych umiejętności uczniów w zakresie rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie ze stresem, asertywnością, konstruktywnym wyrażaniem emocji i potrzeb, przyjmowania perspektywy innych oraz empatii;
- wspieranie uczniów w rozwijaniu ich pasji, zainteresowań oraz w kształtowaniu w nich postaw ukierunkowanych na twórczość, kreatywność i motywację odkrywania nowych rzeczy;
- wzmacnianie w uczniach poczucia przynależności, skuteczności i sprawczości;
- kreowanie pozytywnej atmosfery współpracy, umożliwiającej im samodzielne podejmowanie decyzji, branie za nich odpowiedzialności.

Warto również wspomnieć, że obok oddziaływań kierowanych do uczniów warto planować także szkolenia profilaktyczne dla grona pedagogicznego oraz rodziców. Jest to warunkiem **inicjowania zmian systemowych**, a więc nie tylko pracy nad zasobami osobowymi uczniów, ale także kształtowania ich środowiska szkolnego oraz rodzinnego – głównych środowisk, w których funkcjonują.

²⁴ A. Jaros, R. Jaros, *Czynniki ryzyka i czynniki chroniące związane z zachowaniami problemowymi – przegląd badań przeprowadzonych w Polsce [w:] Zapobieganie wykluczeniu z systemu edukacji dzieci i młodzieży nieprzystosowanej społecznie: perspektywa pedagogiczna, (red.) J. E. Kowalska, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014, s. 12-13.*

WNIOSKI I REKOMENDACJE DLA MIASTA MŁAWA

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych w Mieście Mława wyodrębniono następujące problemy w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej w kontekście czynników ryzyka i czynników chroniących oraz zaproponowano podjęcie stosownych działań.

CZYNNIK RYZYKA	SYTUACJA WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY W MŁAWIE	REKOMENDOWANE DZIAŁANIA
<p>PRZEMOC RÓWIEŚNICZA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • W szkołach w Mławie zjawisko przemocy rówieśniczej jest zauważalne, jednakże nie bardzo rozpowszechnione. • Część uczniów przyznaje, że boi się swoich rówieśników. • W szkołach występuje zjawisko prześladowania młodszych uczniów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Działania profilaktyczne ukierunkowane na zapobieganie agresji i przemocy, rozwiązywanie konfliktów • Wydarzenia szkolne mające na celu zwiększenie integracji wśród uczniów, warsztaty rozwijające tolerancję, a także dotyczące radzenia sobie z trudnymi emocjami • Doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych, realizacja interwencyjnych warsztatów dla uczniów z zakresu przeciwdziałania hejtowi i nękanii słabszych
<p>ODRZUCENIE PRZEZ RÓWIEŚNIKÓW</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Duża część uczniów doświadczyła w przestrzeni internetowej zjawiska hejtu 	<ul style="list-style-type: none"> • Działania edukacyjne z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu,

oraz cyberprzemocy ze strony swoich rówieśników.

wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych

SŁABA WIĘŹ ZE SZKOŁĄ

- W starszych klasach podstawowych oraz klasach gimnazjalnych zaobserwowano wysoki odsetek wagarujących uczniów (najczęściej z powodu nudy lub antypatii do nauczyciela lub przedmiotu).
- Część uczniów nie lubi swojej klasy i przyznaje, że czuje się w niej na tyle źle, że chcieliby ją zmienić.

- Działania skierowane na zwiększenie poczucia przynależności uczniów do środowiska szkolnego – imprezy integracyjne, wycieczki, wspólne akcje szkolne
- Organizacja warsztatów dla nauczycieli odnośnie zarządzania uwagą uczniów oraz aktywnych metod uczenia
- Działania mające na celu poprawę relacji uczeń – nauczyciel, warsztaty zmierzające do samoakceptacji uczniów i wartości działania grupowego

NIEDOSTATECZNE KIEROWANIE WŁASNYM ZACHOWANIEM (BRAK KONTROLI)

- Duża część uczniów spędza od 4 do 5 (lub nawet więcej) godzin dziennie na korzystaniu z komputera i Internetu. Uczniowie najczęściej grają w gry

- Wspieranie inicjatyw rozwijających różnorodne pasje uczniów (pozaekcyjne zajęcia sportowe, artystyczne, wolontariat, organizacja

komputerowe lub korzystają z portali społecznościowych tracąc poczucie upływającego czasu.

turniejów i innych eventów wyzwalających zdrową rywalizację)

DESTRUKCYJNA GRUPA RÓWIEŚNICZA

- Uczniowie często wagarują w towarzystwie rówieśników. Są też przez nich namawiani do opuszczania lekcji.
- Jako najczęstsze okoliczności spożywania alkoholu, palenia papierosów i zażywania narkotyków uczniowie wskazują towarzystwo znajomych.
- Organizacja warsztatów profilaktycznych mających na celu uświadomienie uczniom negatywnych skutków zażywania substancji psychoaktywnych oraz odpowiedzialności za namawianie do tego innych. Warsztaty mające na celu wzmacnianie postawy asertywnej i poczucia własnej wartości niezależnie od opinii rówieśników. Wspieranie pasji i zainteresowań uczniów, promowanie wśród uczniów postaw prozdrowotnych i kształtowanie pozytywnej presji rówieśniczej

CZYNNIK CHRONIĄCY	SYTUACJA WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY W MŁAWIE	REKOMENDOWANE DZIAŁANIA
<p>POCZUCIE PRZYNALEŻNOŚCI I POZYTYWNY KLIMAT SZKOŁY</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zdecydowana większość uczniów lubi swoją klasę i czuje się w niej dobrze • Zdecydowana większość uczniów czuje się w swojej szkole bezpiecznie 	<ul style="list-style-type: none"> • Działania wspierające pozytywny klimat szkoły – wydarzenia kulturalne i integracyjne w szkole, wycieczki, współpraca na linii nauczyciel - uczeń
<p>PROSPOŁECZNIE NASTAWIONA GRUPA RÓWIEŚNICZA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Relatywnie wysoki poziom wiedzy i świadomości uczniów na temat skutków zażywania substancji psychoaktywnych • Prozdrowotne przekonania i postawy dzieci i młodzieży szkolnej 	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie działań profilaktycznych i prozdrowotnych np. organizacja pikników profilaktycznych, spektakli teatralnych mających na celu wzmocnienie i utrzymanie prozdrowotnych postaw wśród uczniów
<p>ZDECYDOWANY BRAK AKCEPTACJI PRZEZ SZKOŁĘ DLA PRZEMOCY</p>	<ul style="list-style-type: none"> • W mławskich szkołach rzadko dochodzi do sytuacji doświadczania przemocy fizycznej i psychicznej, zarówno ze strony uczniów, jak i pracowników szkół 	<ul style="list-style-type: none"> • działania mające na celu wspieranie i wzmacnianie postaw przeciwko agresji i przemocy oraz budowanie pozytywnego klimatu szkoły
<p>DOBRE RELACJE Z OSOBAMI DOROSŁYMI</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Większość uczniów oceniła swoje relacje z rodzicami jako pozytywne, co wskazuje na korzystną atmosferę wychowawczą i przyjazne środowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • Działania mające na celu wzmocnienie i utrzymanie pozytywnych relacji dzieci i młodzieży z osobami dorosłymi (spotkania z liderami, autorytetami,

domowe panujące w
rodzinach.

- W sytuacji problemowej uczniowie często zgłaszają się poradę do rodziców i opiekunów, a w następnej kolejności – do nauczycieli.
- Dorośli mieszkańcy Mławy wykazują postawy wychowawcze, które nie charakteryzują się stosowaniem przemocy w rodzinie, dając tym samym pozytywny przykład swoim dzieciom.

pikniki rodzinne,
warsztaty umiejętności
rodzicielskich, rodzinne
warsztaty profilaktyczne)